

SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI

DPT: 2567 – ÖİK: 583

GÜVENLİK HİZMETLERİNDE ETKİNLİK ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2001

ISBN 975 – 19 – 2659-9 (basılı nüsha)

Bu Çalışma Devlet Planlama Teşkilatının görüşlerini yansıtmaz. Sorumluluğu yazarına aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatının iznini gerektirmez; İnternet adresi belirtilerek yayın ve referans olarak kullanılabilir. Bu e-kitap, <http://ekutup.dpt.gov.tr/> adresindedir.

Bu yayın 1250 adet basılmıştır. Elektronik olarak, 1 adet pdf dosyası üretilmiştir.

Ö N S Ö Z

Devlet Planlama Teşkilatı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında 540 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, "İktisadi ve sosyal sektörlerde uzmanlık alanları ile ilgili konularda bilgi toplamak, araştırma yapmak, tedbirler geliştirmek ve önerilerde bulunmak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı'na, Kalkınma Planı çalışmalarında yardımcı olmak, Plan hazırlıklarına daha geniş kesimlerin katkısını sağlamak ve ülkemizin bütün imkan ve kaynaklarını değerlendirmek" üzere sürekli ve geçici Özel İhtisas Komisyonlarının kurulacağı hükmünü getirmektedir.

Başbakanlığın 14 Ağustos 1999 tarih ve 1999/7 sayılı Genelgesi uyarınca kurulan Özel İhtisas Komisyonlarının hazırladığı raporlar, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarına ışık tutacak ve toplumun çeşitli kesimlerinin görüşlerini Plan'a yansıtacaktır. Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarını, 1999/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi, 29.9.1961 tarih ve 5/1722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuş olan tüzük ve Müsteşarlığımızca belirlenen Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu genel çerçeveleri dikkate alınarak tamamlamışlardır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile istikrar içinde büyümenin sağlanması, sanayileşmenin başarılması, uluslararası ticaretteki payımızın yükseltilmesi, piyasa ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomide toplam verimliliğin artırılması, sanayi ve hizmetler ağırlıklı bir istihdam yapısına ulaşılması, işsizliğin azaltılması, sağlık hizmetlerinde kalitenin yükseltilmesi, sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması, sonuç olarak refah düzeyinin yükseltilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmekte, ülkemizin hedefleri ile uyumlu olarak yeni bin yılda Avrupa Topluluğu ve dünya ile bütünleşme amaçlanmaktadır.

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı çalışmalarına toplumun tüm kesimlerinin katkısı, her sektörde toplam 98 Özel İhtisas Komisyonu kurularak sağlanmaya çalışılmıştır. Planların demokratik katılımcı niteliğini güçlendiren Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarının dünya ile bütünleşen bir Türkiye hedefini gerçekleştireceğine olan inancımızla, konularında ülkemizin en yetişkin kişileri olan Komisyon Başkan ve Üyelerine, çalışmalara yaptıkları katkıları nedeniyle teşekkür eder, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

Dr. Akın İZMİRLIOĞLU
Müsteşar

SUNUŞ

Sekizinci Kalkınma Planında yer almak üzere Türkiye'nin güvenlik hizmetleri, bu hizmetleri yapan kuruluşlar ve Türkiye'nin gerek bugün ve gerekse gelecekte bu hizmetlerden beklentileri Türkiye'nin sınırları ve perspektifi içinde değil, içinde yer aldığı dünyanın gerçekleri ve gerekleri içinde araştırılarak çözüm önerilerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu konuda tartışmasız olarak tespit edilen ilk olgu, hızlı bir iletişim ve bilgi akımı altında ekonomik ve sosyal olarak devam eden ve daha da güçlenerek devam edeceği değerlendirilen küreselleşme ve entegrasyon olgusu karşısında Türkiye'nin sorunlarının değerlendirilmesindedir. Çözüm önerilerine bu geniş perspektifin içinde düşünerek, değerlendirerek ve araştırarak karar vermek gerekmektedir. Bu nokta göz önüne alınarak çözümün geniş kapsamlı bir yeniden yapılanma ile gerçekleşeceği kabul edilmiş ve sorunların değerlendirilmesi ile çözüm önerilerinin tespitinin bu amaca uygunluğunun sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Önerilerin takdiminde fonksiyonel bir sıralama yapılmamış, yeniden yapılanma içerisinde ele alınması gerektiği düşünülen bütün konulara temas edilmeye çalışılmıştır. Önerilen görüşlerin uygulamaya yansıtılmak üzere benimsenmesi halinde, bu önerilerin yatay ve dikey bağlantılar göz önüne alınarak düzenlenecek bir çalışma programına ve takvimine bağlanmak üzere bu konudaki takdir ve değerlendirmelerin ilgililerce yapılacağı açıktır.

Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik
Özel İhtisas Komisyonu

İ Ç İ N D E K İ L E R

<u>SAYFA</u>	<u>KONU</u>
0	Önsöz
1	Katılan Üyeler.
2	Giriş
5	1. Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik 1.1. Güvenliğin Açılımı. 2.1. Etkinliğin Açılımı
7	2. Güvenliğin Değişik Açılardan Çağrışımları. 2.1. Güvenliğin Güvenlik Hizmetleri Açısından Çağrışımları. 2.3. Güvenliğin Toplum ve Kamuoyu Açısından Çağrışımları. 2.4. Güvenliğin Devlet Açısından Çağrışımları.
9	3. Güvenlik Hizmetlerinde Yöntem ve Kapsam. 3.1. Güvenlik Hizmetlerinde Yöntemler. 3.2. Güvenlik Hizmetlerinin Kapsamı.
10	4. Güvenlik Hizmetlerinde İlkeler. 4.1. Güvenlik Hizmetlerinde Hizmetler Açısından İlkeler. 4.2. Güvenlik Hizmetlerinde Sorumluluklar, Yetkiler, ve Teşkilatlanma Açısından İlkeler. 5. Tesbitler. 5.1. Jandarma Genel Komutanlığı Temsilcisinin Önerileri.
14	5.2. Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi Olan Üyelerin Önerileri.
18	5.3. Atom Enerjisi Komisyonu Temsilcilerinin Önerileri.
19	5.4. Devlet Personel Dairesi Başkanlığı Temsilcilerinin Önerileri.
20	5.5. T.M.M.O.B. Kimya Mühendisleri Odası Temsilcilerinin Önerileri.
23	5.6. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü Temsilcilerinin Önerileri.
24	5.7. Devlet Planlama Teşkilatınca Komisyonun Bilgi ve Tartışmasına Sunulan Görüşler.
33	6. Değerlendirmeler.
34	7. Öneriler.

SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI

GÜVENLİK HİZMETLERİNDE ETKİNLİK ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU ÜYELERİ

BAŞKAN : Halil TATAŞ.
Denizli İl Emniyet Müdürü.

RAPORTÖR : Atilla CANBOLAT
D.P.T. Uzmanı

ALT KOMİSYON BAŞKANI : Tugay TURAN
Emniyet Müdürü – Emniyet Genel Müdürlüğü.

ALT KOMİSYON KOORDİNATÖRÜ: İrfan BAYAR
Emniyet Müdürü – Kriminal Polis Laboratuvarları Dai. Bşk. Yard.

KATILAN ÜYELER

ADI SOYADI	KURUMU
Gülen ÜNSAL	Maliye Bakanlığı
Mustafa PEHLİVAN	Devlet Personel Başkanlığı
Zafer BENLİ	Devlet Personel Başkanlığı
Yücel Özgün	Sivil Savunma Genel Müdürlüğü
Mehmet ÇÖRTEN	Jandarma Genel Komutanlığı
Tugay TUTAN	Emniyet Genel Müdürlüğü
Halil TATAŞ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Muzaffer MONDİ	Sahil Güvenlik Komutanlığı
İ. Hakkı ATASEVEN	Sahil Güvenlik Komutanlığı
Aysun YÜCEL	Türkiye Atom Enerjisi Komisyonu
Korhan ERTÜRK	Türkiye Atom Enerjisi Komisyonu
Nihal ÖZÇEP	Emniyet Genel Müdürlüğü
Mevlüt TÜYLÜ	Emniyet Genel Müdürlüğü
Hasan KÜÇÜK	Kimya Mühendisleri Odası
Bülent ÖZKAYA	T.C.D.D. Genel Müdürlüğü
Kemal MERCAN	Emniyet Genel Müdürlüğü
Tanıl N. BAYKAN	İ. Ü. Adli Tıp Enstitüsü
Atilla CANBOLAT	Devlet Planlama Teşkilatı
İrfan BAYAR	Emniyet Genel Müdürlüğü

1.GİRİŞ

Güvenlik hizmetleri konusunda Türkiye'nin bu günkü durumunu, ihtiyaçlarını ve geleceğe yönelik gelişme ve ihtiyaç tahminlerini isabetli bir şekilde yapabilmek için, Cumhuriyetin kurulduğu günden bu güne kadar yaşanan ekonomik ve sosyal gelişmeleri ve gelecekte yaşanması muhtemel gelişmeleri bir bütün olarak dikkatle değerlendirmek gerekir.

Cumhuriyetin kurulması ve onu izleyen yıllarda Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısına bakıldığında görünen temel özellikleri şöylece tesbit edebiliriz.

- a) İçer kapalılık
- b) Mobilite azlığı
- c) Genç bir demokrasi ve teori yanı ağır basan insan hakları savunuculuğu
- d) Tarıma dayalı bir ekonomi
- e) Yeteri kadar monetize olmamış bir ekonomik aktivite
- f) Kırsal nüfusun ağırlıklı, şehirli nüfusun azınlıkta olduğu bir nüfus yapısı

1950'li yıllardan başlayıp günümüze kadar gelen ekonomik ve sosyal gelişmelerin sonunda gördüğümüz önemli sosyal ve ekonomik özellikleri de şöylece sıralayabiliriz:

- a) İl, ilçe ve köy yerleşim birimleri düzeyinde olduğu kadar ve onunla birlikte ve paralel olmak üzere ulusal sınırlar ölçeğinde, hem sosyal hem ekonomik yönden dışa açılan bir yapılaşma
- b) Bunun sonucu olarak milli ve milletler arası çapta bir mobilite ve iletişim
- c) Gittikçe önem ve ağırlık kazanan ve sözde kalmayan insan hakları ve demokrasi uygulaması ve inancı yanında, klasik demokrasi anlayışını topluma daha çok maletme ve güçlendirme yönünde katılımcı demokrasiyi geliştirme çabaları
- d) Tarımda istihdamı azaltıp toplam verimi arttırmaya yönelik yapısal değişme ve gelişmeler
- e) Kırsal nüfusun azalıp şehirselleşmesi yönünde devamlı bir gelişme ve oluşum ile buna bağlı olarak artan sanayileşme ve sanayide istihdam
- f) Kırsal ve şehirselleşme hayatın karşılıklı olarak birbirine karışması ve kaynaşması ile metropollerin ve megapollerin oluşması
- g) Kitle haberleşme ve ulaştırma araçlarının büyük şehirlerden en küçük yerleşme birimlerine kadar ulaşan hizmet ve etkileri
- h) Olayları ve düşünceleri ulusal olmaktan öte uluslararası ölçüde algılayan ve değerlendiren bir düşünce sistemi alışkanlığının topluma ve kişilere yerleşmesi

Ülkemizde önemli ekonomik, sosyal ve siyasi gelişmelerle devam ederken, güvenlikten sorumlu kuruluşlarımızın kuruldukları yıllardan kalma mevzuatla çalışmak zorunda olduğunu görüyoruz. Şöyle ki polisin çalışma sistemini düzenleyen "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu" 04.07.1934 tarihlidir ve şimdiye kadar ana şeması ve çerçevesi aynı kalmak şartıyla bir çok kereler değiştirilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğünün Teşkilatlanmasını düzenleyen "Emniyet Teşkilat Kanunu" ise 04.06.1937 tarihli olup ana hatlarına dokunulmadan 14 kere değişikliğe uğramış bulunmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığının yapısını, görev ve sorumluluklarını tanımlayan ilk kanun 22.06.1930 tarih ve 1706 sayılı Jandarma Kanunudur. Bu kanun teşkilatlanma ve görevlerle ilgili

ana özellikleri değişmeden 10.03.1983 tarihinde yeniden ve tümüyle “Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu” olarak düzenlenmiştir. Kanunun bugünkü şekli, içerik olarak 1930’daki kanundan farklı değildir.

1930’lu yıllarda kurulan sistem şudur: Şehirlerde Emniyet Genel Müdürlüğü ve kırsal alanda(Köyde, Kırdada, Sınırlarda, Sahillerde ve Sahil sularında) ise Jandarma Genel Komutanlığı görevli yetkili ve sorumludur.

O tarihlerden bugünlere gelinceye kadar teşkilatların yetkileri ve görevleri güncel hale getirilmemiştir 1982 yılında 2692 sayılı kanunla Sahil Güvenlik Komutanlığının kurulmuş ve 1988 yılında 3497 sayılı “Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkında Kanun” nun kabul edilerek Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kara sınırlarının korunması ve güvenliğinin sağlanması Kara kuvvetleri komutanlığına verilmiştir. Böylece kırsal alanda üç odaklı bir yönetim sistemi oluşmuştur. Kırsal alanda başarılı bir yönetim, bu üçlü arasında çok iyi bir koordinasyon ve yerine göre de çok iyi bir işbirliği ile mümkün olabilecektir. Kurumlar arası koordinasyon ve işbirliğine engel çok önemli iki konuya daha işaret etmek gerekir.

Birincisi; 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 1.Maddesine göre “Memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerinden dahiliye vekili mesuldür.” Ancak kara sınırlarının koruması ve güvenliği görevinin Kara Kuvvetleri Komutanlığına verilmesi ile birlikte yetki İçişleri Bakanlığından alınmış ama sorumluluğu alınmamıştır.

İkincisi ise; 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 22.Maddesine göre; “Bu kanunda yazılı vazife ve selahiyetlerin yapılması ve kullanılması için en büyük mülki amirlerin vereceği emirleri dahiliye vekili resen verebilir.” Denmekte, diğer yandan ise Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin 142. Maddesine göre, “Jandarma Genel Komutanı Jandarma Teşkilatının en büyük amiri olup silsile esasları içinde tüm birliklere kanun ve nizamalarda öngörülen görevlere ilişkin emir komuta yetkisine sahiptir. Komutanlığın bütün iş ve işleminden sorumludur. İçişleri Bakanı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun ilgili maddesinde öngörülen en büyük mülki amirlerinin vereceği emirleri doğrudan verebilme yetkisini kullanabilirken bu esaslara bağlı olarak jandarmaya ilişkin emir ve isteklerini doğrudan doğruya Jandarma Genel Komutanına bildirir. İçişleri Bakanının mülki makamlarla olan ilişkileri konusundaki hükümler saklıdır.” denmektedir.

Buradaki önemli nokta şudur; İçişleri Bakanı memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerinden sorumludur. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi sırasında Polise bir mülki idare amiri gibi emir verecek fakat benzer bir olay kırsal alanda olmuş ise aynı emri o yerdeki Jandarma görevlisine değil de Jandarma Genel Komutanına bildirecektir.

Görüldüğü gibi burada İçişleri Bakanının sorumluluğuna herhangi bir sınır getirilmemekte fakat yetkilerini kullanmasına sınırlama getirilmektedir. İçişleri Bakanının yetkilerine getirilen ikinci sınırlama, Jandarma Genel Komutanının tayini konusundadır. Bakan kendisine bağlı olarak çalışacak komutanı seçmeden atamak durumundadır ve Genel Kurmay Başkanının teklifi, İçişleri Bakanının inhası, Başbakan imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı müşterek kararname ile Jandarma Genel Komutanının tayini tekemmül eder. Bakanın yetkilerine getirilen üçüncü sınırlama ise sicil konusunda olup Bakana bağlı olarak çalışan “ancak Jandarma Genel Komutanı Bakana karşı sorumludur (2803 sayılı kanun madde 4)” diye Bakana karşı sorumlu tutulan Jandarma Genel Komutanının sicil amiri Bakan değil Genel Kurmay Başkanıdır.

Bunun benzeri bir sınırlama da Sahil Güvenlik Komutanlığı ile ilgili olarak mevcuttur. Sahil Güvenlik Komutanlığı barışta görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak

komutanlığın görev alanları üsleri yerleşme yerleri Genel Kurmay Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca belirlenir.

Sahil Güvenlik Komutanlığının personel kadroları 2692 sayılı kanunda öngörülen hizmet gereklerine ve Türk Silahlı Kuvvetlerine de uygulanan esaslara göre bu Komutanlık ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca müştereken hazırlanır ve İçişleri Bakanının görüşü alınarak Genel Kurmay Başkanlığınca tesbit olunur.

Sahil Güvenlik Komutanlığına tümamiral rütbesinde bir komutan atanır. Bu atama Deniz Kuvvetleri Komutanının lüzum göstermesi, Genel Kurmay Başkanının teklifi İçişleri Bakanının inhası üzerine Başbakanın imzalayacağı ve Devlet Başkanının onaylayacağı kararname ile yapılır.

Bu komutanlığın Tuğamiral subay ve astsubay atanmaları Sahil Güvenlik Komutanının görüşü alınmak suretiyle 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli Subay, astsubay, erbaş ve erlerin hizmet gerekleri ile veya sağlık ve diğer nedenlerle görev ve hizmet yerlerinin değiştirilmesi, bu komutanlığın teklifi üzerine Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca, sivil personelin yer değiştirmeleri ise Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafında yapılır.

Sahil Güvenlik Komutanının birinci sicil üstü Genel Kurmay Başkanıdır.

Sahil Güvenlik Komutanının bu kanunda belirtilen görevlerinin yerine getirilmesi ve ..... diğer hususlar Genel Kurmay Başkanlığının görüşü alınarak Milli Savunma ve İçişleri Bakanlıklarınca birlikte çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Sahil Güvenlik Komutanlığının kuruluş kanunundan alınan yukardaki bilgiler göstermektedir ki kuruluş, işleyiş, personel, kullanmak üzere alınacak tehzizatın tip ve özelliklerinin seçimine ve sicil ile personel tayinlerine kadar Milli Savunma Bakanlığına, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ve Genel Kurmay Başkanlığına ve sadece görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır.

Üstelik devamlı personeli olmayan ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığından iki veya üç yıllığına gelen, Deniz Kuvvetlerine döndükten sonra da tekrar gelip gelmeyeceği belli olmayan ve kazandığı tecrübe ve öğrendiği bilgiyi beraberinde götüren geçici personelle, çok yönlü bilgi, ihtisas, beceri ve tecrübe gerektiren bir komutanlığın istenilen randımanla çalışmasında daima sorunlar çıkabilecektir. Ordunun profesyonel bir yapıya kavuşturulması için devamlı ve ücretli askerliğin düşünüldüğü bir ortamda çok daha fazla ihtisas ve tecrübe isteyen Sahil Güvenlik hizmetlerinin tümünü geçici personelle yürütmeye çalışmak yeterli olmayacaktır. Bu nedendir ki Sahil Güvenlik Komutanlığının devamlı bir kadroyla çalışmasını sağlamaya yönelik yasal işlemler başlatılmıştır.

Günün gelişmelerinin getirdiği gerekliliğe uyamayan, zamanın gerisinde kalan yapılaşmalarda daha sonra ortaya çıkan gelişmeler aslında bir gelişme değil çeşitli sorunlar getiren değişimlerin bir ifadesidir.

Mevcut, yakın ve orta gelecekte ortaya çıkabilecek sorunları ve bu sorunlara karşılık düşünülen önlemler.

Türkiye’de güvenlik hizmeti gören üç ana kuruluş vardır. Bunlar çok genel bir tanımlama ile şehirlerde görev yapan Emniyet Genel Müdürlüğü, kırsal alanda ve kırsal yerleşme birimlerinde

görev yapan Jandarma Genel Komutanlığı, sahillerde ve karasularında görev yapan Sahil Güvenlik Komutanlığıdır. Her üç kuruluşun da hızlı, verimli ve isabetli bir şekilde çalışmasını sağlayacak teşkilatlanma, yeterli miktar ve kalitede donatım, yeterli miktarda kalifiye personel, faaliyetleri engellemeyecek ve dar boğaza neden olmayacak bir bütçe ile günün şartlarına uygun çağdaş mevzuat hükümlerine olan ihtiyacı gibi konular için bugün var olandan daha yeterli ve köklü çözümler geliştirilmesi gerekmektedir.

1. Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik

1.1. Güvenliğin Açılımı

Etkili bir güvenlik hizmetinin amacı sadece güvenliği korumak ve asayişini sağlamak değildir. Devletin var oluşunun ve varlığını sürdürmesinin en temel şartlarından biri de Devlet otoritesinin tesis edilmesidir. Devletin, toplumun ve fertlerin güvenliklerinin sağlanması ana amaçtır. Bu amaca ulaşıldığı takdirde her türlü ekonomik ve sosyal faaliyetler devam edecek, toplum dengeli ve huzurlu bir gelişme süreci içinde olacaktır. Bu süreç içinde, toplumun çeşitli kesimlerindeki ekonomik faaliyetler devam edecek, kişiler sahip oldukları hakları serbestce kullanabilecek, demokratik faaliyetler pürüzsüz ve engelsiz bir şekilde sürdürülebilecektir. İşte bir yandan bu ortamın sağlanması ve diğer yandan çıkabilecek engellerin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması geniş anlamada güvenlik hizmetlerinin amacını oluşturur.

Güvenlik kelimesi ile genel olarak iki anlam içiçe geçmiş olarak birlikte anlatılmak istenir. Bu kavramlardan birincisi güvenlik ikincisi de asayıştır. Güvenlikle kastedilen; Devlet otoritesinin tartışmasız bir şekilde tesis edilmesi, Devletin kurumlarının ve diğer ekonomik ve sosyal kurumların engelsiz bir şekilde çalışması ve kişilerin özgürlüklerinin hak ve sınırları içerisinde ve sorumlulukların yerine getirilmesi kaydıyla yaşama can, mal ve namus güvenliklerinin sağlanmasıdır. Herhalukarda toplumda güvenliğin sağlanması devamlı ana amaçtır. Buna rağmen bu kurallara karşı çıkan, kendi haklarını aşan, sorumluluklarını yerine getirmeyen ve Devletin, toplumun ve insanların güvenliklerine karşı çıkıcı eylemlerde bulunan kişilerin bu eylemlerinin önlenmesi ve önlenemiyen eylemlerden dolayı sanık ve suç delillerinin yargı organına teslim edilerek yasal çerçeve içerisinde cezalandırılmasının sağlanması ise asayiş ifade eder. Kısaca, güvenlik suç işlenmesinin önlenmesi, asayiş ise işlenen suçların sanık ve delilleriyle yargı önüne çıkarılarak cezalandırılmasıdır. Burada hemen belirtmek gerekir ki Devlet açısından olduğu kadar güvenlik hizmeti gören kuruluşların hizmet ilkeleri açısından da güvenliğin tesisi yani suç işlenmesini önleyecek caydırıcı ortamın tesisi daima birinci plandadır. Çünkü toplumsal ve kişisel huzur, güvenliğin tesisine bağlıdır. Ancak ikinci planda olmakla beraber asayişin sağlanması da aynı ölçüde önem taşır. Caydırıcı ortamdan ders almayan kişilerin suç işledikleri zaman en kısa zamanda cezalandırıldıklarını görmek suç işleme niyetinde olan kişileri caydıracağından, aslında etkili bir asayiş hizmeti, suç işlenmesini önleyecek güvenlik ortamı tesisine yardımcı olacaktır. Güvenliği tesis etmeye yönelik olarak çalışan önleyici zabıta hizmetleri ile asayiş sağlamaya yönelik olarak çalışan izleyici zabıta hizmetleri veya bir başka deyişle adli zabıta ve mani zabıta birimleri aslında ayrı ayrı birimler olarak değil bir bütünün içinde birlikte ve birbirini tamamlayacak biçimde görev yaparlar.

1.2. Etkinliğin Açılımı.

Güvenliğin tesisi her ne kadar temel amaç ise de, aynı derecede önemli olan, güvenlik hizmetlerinde etkinliğin sağlanmasıdır. Burada etkinlikle anlatılma istenen kavramları kısaca

söyle ifade edebiliriz. İlk planda güvenliğin hızlı bir şekilde tesisi öncelikli amaçtır. Yani gerek suç işlenmesinin önlenmesi gerekse işlenen suçların sanık ve delileri ile birlikte yargıya tesliminde daima en kısa zamanda sonuç alınmalıdır. Burada zaman bakımından verilecek bir fire caydırıcılığı azaltacağı gibi asayiş de zora sokacaktır. Bu anlamda Devletin güvenlik hizmeti gören kuruluşlarından beklenen; suç işlenmesine karşı ve işlenen suçların sanık ve delilleri ile birlikte yargı organına teslimi konusunda kesin kararlılıklarını, tarafsızlıklarını ve güçlerini hukuka ve kanunlara daima uygun olmak şartıyla, hızlı ve etkili bir şekilde ortaya koymalarıdır.

İkinci olarak gerek önleyici gerek izleyici zabıta hizmeti görürken Devletin güvenlik kuruluşları gerek sanıklara, gerekse mağdurlara karşı duygularına ve başka etkilere kapılmadan tarafsız olarak davranmalıdır. Tarafsızlık gerçek anlamıyla sağlandığı takdirde, zaman içerisinde güvenlik güçleri toplumun ve kişilerin teminatlarının bir güvencesi olacaktır. Tarafsızlığı açıkça görülen güvenlik güçlerinin karar ve işlemleri her kesimden hem destek hem de kabul görecektir. Bu destek ve kabulle, toplum ve kişilerle güvenlik güçleri arasında hem etkili bir diyalog kurulacak hem de karşılıklı bütünleşme sağlanacaktır.

Üçüncü olarak etkinliğin içinde bulunması gereken özellik objektifliktir. Objektiflik bir anlamda tarafsızlığı ifade ettiği kadar bir anlamda da güvenlik kuruluşlarının vardıkları her sonucun ve aldıkları her kararın objektif verilere dayandırılmasını ifade eder. Yani hiçbir şekilde kararlar kişisel tanılara ve tahminlere göre alınmayacaktır. Alınan her kararın ve varılan her sonucun, objektif bir şekilde belgelendirilmesi sanıklara yargıya ve topluma karşı açıklanması gerekir.

Dördüncü olarak etkinliğin içinde bulunması gereken anlam şeffaflıktır. Bununla ifade edilen husus, güvenlik hizmetlerindeki işlem ve davranışların bir gizlilik içerisinde değil, açık ve aleni olarak yürütülmesidir. Bu anlamda şeffaflık, tarafsızlığın ve objektifliğin hem sonucu hem de alt yapısıdır.

Beşinci olarak etkinliğin taşıdığı amaç, isabetli ve doğru sonuçlara ulaşılmasıdır. İsbetli ve doğru sonuçlara ulaşmak güvenlik hizmetlerinde etkinliğin en temel amacıdır. Buna rağmen bu amacı sonuncu olarak zikretmemizin sebebi, bundan önceki amaçlar gerçekleştirilmeden bu amaca ulaşamayacağının ve dolayısıyla bundan önce zikredilen amaçların öneminin vurgulanması içindir.

Özetlemek gerekirse Devlet güvenlik hizmetlerini etkinlikle yerine getirmek için yılın 365 gününde, günün 24 saatinde ve yurdun her noktasında daima kararlı ve dinamiktir. Suç işlemeye kalkışanları engelleyecek, buna rağmen suç işleyenleri ise en kısa zamanda tarafsız bir şekilde objektif olarak şeffaflık kuralları içinde hukuka uygun bir şekilde yargıya götürecektir.

Güvenliği sağlamaya yönelik olarak çalışan önleyici zabıta güçlerinin faaliyetlerinin en önemli alt yapısını istihbarat hizmetleri oluşturur. İstihbarat hizmetleri suça niyet, hazırlık, örgütlenme, teşebbüs ve suç işleme safhalarının tümü hakkında bilgi toplamayı ifade eder. Bu anlamda istihbarat hizmetleri topladığı bilgilerle suça teşebbüs öncesi ve suça teşebbüs anında harekete geçerek suçu önler. Burada iki önemli amaç vardır. Birincisi suç işlenmesinin önlenmesi, ikincisi de suç işlemeye kalkışanların olayın mahiyetine göre eylem öncesinde ve eylem anında yakalanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında istihbarat hizmetleri önleyici zabıta hizmetlerinin olduğu kadar izleyici zabıta hizmetleri veya bir başka deyişle adli zabitanın da alt yapısını oluşturur. Suça yönelişin önceden aydınlatılması ve dolayısıyla önlenmesi suçlar arasındaki bağlantıların ortaya çıkarılması ve zaman içerisinde suçlarda tekröre teşebbüs dirençlerinin kırılması, toplum ve kişilerin huzurunu sağlamak açısından olduğu kadar Devletin gücünü, kararlılığını ve başarısını göstermek açısından da çok önemlidir.

Güvenlik hizmetlerinde ikinci ve önemli alt yapıyı da kriminal hizmetleri oluşturur. Kriminal hizmetlerinin temel özelliği ve amacı, işlenen suçların objektif bilgilerle aydınlatılmasıdır. Temel bir özelliği belirterek ifade ederek diyebiliriz ki, kriminal hizmetlerin amacı çağın gelişen koşulları içerisinde olayı aydınlatırken hem toplumu korumak hem adaleti gerçekleştirmek hem de sanığı korumaktır. Toplum ve insanları korumak ve adaleti gerçekleştirmek kavramları üzerinde bir açıklama yapmaya gerek olmadığı inancındayız. Sanığı korumaya gelince burada ifade edilmek istenen amaç şudur. Bir suçtan dolayı sanık durumunda bulunan kişi veya kişiler onların gerçekten suçlu olduğu objektif belge ve bulgularla kanıtlanmadan mahkum edilmemelidir. Burada ana amaç sanığı değil gerçek suçluyu cezalandırmaktır. Onun için de sanığın veya sanıkların gerçek suçlu olup olmadıklarının kesin delilleri ile ortaya konması sağlanmalıdır. Yetersiz bilgi ve belge ile karar verilerek aslında masum olan bir insan mağdur edilmemelidir. Gerçek suçlu bulunup hak ettiği ceza ile cezalandırılmalı böylece masum sanıklar mağdur edilmemeli ve suç işleyenlerin kısa zamanda layık oldukları cezaya çarp-tırıldıkları topluma gösterilerek caydırıcılık pekiştirilmeli ve toplum vicdanı rahatlatılmalıdır.

Güvenlik hizmetlerini görürken yani hem suç işlenmesini önlerken hem de işlenen suçları yargıya götürürken hukuka ve kanunlara uygunluk ile insan haklarına saygı gösterilmesi konusundaki genel kaniye aynen katılmaktan başka bir düşüncenin içinde olmak mümkün değildir.

2.

Güvenliğin Değişik Açılardan Çağrışımları

2.1.

Güvenliğin Güvenlik Hizmetleri Açısından Çağrışımları

Güvenlik hizmeti gören kuruluşlar, ülkenin her yerinde toplumun her kesiminde yılın her gününde ve günün 24 saatinde görevdedir. Bu özellik güvenlik hizmetlerinin devamlılığının ifadesidir. İkinci olarak güvenlik hizmetleri hem Devlet otoritesini hem toplumu hem de insanları suça karşı koruma konusunda karardır. Üçüncü olarak güvenlik güçleri işlenen suçlara karşı hiç bir şekilde bir müsamaha göstermeksizin suçların sanık ve delilleri ile birlikte yargı organına en kısa zamanda teslim edilmesi konusunda karardır. Bunların yanında güvenlik hizmeti gören kuruluşların aslında var olan ve çağın gelişimi içinde gittikçe genişleyen ve önem kazanan ama pek fark edilmeyen ve çok ta söz edilmeyen bir özellikleri de bu kuruluşların aynı zamanda topluma ve insanlara karşı sevgi şefkat ve iyi niyetle yardıma hazır bir kuruluş olmalarıdır. İnsanlar suç işlenmesinin önlenmesi ve işlenen suçların hukuka göre cezalandırılmak üzere yargıya tesliminin dışında, darda ve zorda kaldıkları bir çok durum-larda yardım istemek bilgi almak ve sorunlarını gidermek üzere güvenlik güçlerini yanlarında görmeye alıştıkları oranda güvenlik güçleri toplumla çok daha iyi bütünleşecek, gücü ve başarısı artacak, toplumdan ve insanlardan her durumda daima kabul destek ve yardım görecektir. Toplum içinde güvenlik güçlerinin üç ana görevi vardır. Bu görevlerin birincisi önleyici zabıta hizmetleri, ikincisi izleyici zabıta hizmetleri, üçüncüsü de yol gösterici yardım edici ve sorun çözücü hizmetlerdir. Gelişen toplum içerisinde hiç unutulmamalıdır ki bu üçüncü hizmet türü gittikçe önem kazanacak ve etkinleşecektir. O zaman güvenlik güçleri suç işlenmesini önleyen ve suç işleyenleri yargıya teslim eden katı ve kuralcı görünümünün dışında ona büyük bir sevgi destek ve çekicilik kazandıran, onu toplumla bütünleştiren ve onun başarısının büyük ölçüde alt yapısını oluşturan bu üçüncü özelliği ile çok sosyal bir faaliyetin başarılı bir temsilcisi olacaktır. Güvenlik güçleri her türlü faaliyetlerinde karar ve işlemlerinde hukuka ve kanuna uygunluk şartının vazgeçilmez bir şekilde benimsemiş olmalıdır. Güvenlik güçleri suç

işlenmesini önleyerek caydırıcı güven ortamı tesis edecektir. Önleyeceği her faaliyetin kanunlarda suç olduğunun açıkça belirtilmesi gerekir yani güvenlik güçleri kendi takdirlerine göre değil kanunda suç olduğu belirtilen suçların faillerinin yakalanması ve yargıya teslim edilmesi ilkesine göre hareket edeceklerdir. Bu kanunsuz suç ve ceza olamaz anlamında çeza hukukunda geçerli kuralın ve dolayısıyla hukukun bir gereği olduğu kadar insan haklarını korumanın da bir gereğidir.

2.2.

Güvenliğin Kişiler Açısından Çağrışımları.

Güvenliğin kişiler açısından ilk akla gelen çağrışımı onların suça ve suçlulara karşı korunmasıdır. Bu konu yeterli ölçüde gerçekleştiği takdirde kişiler bütün güçleriyle ve imkanlarıyla kişisel ve toplumsal faaliyetlerini sürdürecektir. Bu da kişilerin toplumun ve ekonominin canlanması ve güçlenmesi demektir.

Burada bir nüans farkını da ifade etmekte yarar vardır. Kişiler, kendilerine karşı işlenme ihtimali olan suçlar kadar, başka kişilere karşı işlenebilecek suçlardan da kişisel ve sosyal sonuçlar doğuracak şekilde etkilenirler. Bu nedenle kişiler sadece kendilerine karşı değil, kime karşı olursa olsun suç işlenmesine izin verilmeyeceğini, işlenirse cezalandırılacağını bilmek ve görmek isterler. Bu açıdan diyebilirizki güvenliğin kişiler açısından çağrışımında en önemli nüans, suç işlenmesine ve suçluya karşı güvenlik güçlerinin ve Devletin tam kararlılığının daima ortada olmasıdır. Bu özellik kişilerin güvenlik hizmetlerinden temel beklentisidir. Bu kuruluşların tarafsız objektif, hızlı ve verimli çalışmaları da kişilerin bundan sonraki beklentilerini teşkil eder.

Burada bir önemli özelliği belirtmekte yarar vardır. Güvenlik güçleri görevini yaparken insan haklarına son derece saygılı olarak hareket edecektir. Bu konuda iki noktayı önemli olarak zikretmek gerekir. Birincisi güvenlik güçleri hukuka ve kanunlara göre hareket etmek zorunda olduğuna göre onların insan haklarını etkili bir şekilde koruyabilmeleri için bu hakların hukuka uygun olarak kanunlar içerisinde kesin net ve açık bir şekilde tarif edilmesi gerekir. İkinci olarak hemen söylememiz gerekir ki korunması gereken insan haklarının varlığını devam ettirebilmek için kişilerin Devlete, topluma, diğer insanlara ve güvenlik hizmeti gören kuruluşlara karşı sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekir. Sadece hakları değil haklarla sorumlulukları bir arada değerlendirerek düşünmek gerekir. O zaman insan hakları gereği gibi korunmuş olur. Haklarının korunmasını isteyen ve bekleyen toplum ve insanlar muhatap oldukları kurallara uymak, sorumluluklarının gereğinin yerine getirilmesini, haklarının korunması ile daima birlikte düşünmek ve değerlendirmek durumundadır.

2.3.

Güvenliğin Toplum ve Kamuoyu Açısından Çağrışımları.

Güvenliğin toplum ve kamuoyu açısından ilk çağrışımı, toplumda huzur sükun ve istikrarın tesisidir. Bu gerçekleştiğinde hukukun ve kanunların gereğini yerine getirmek kaydıyla her türlü ekonomik, sosyal, kişisel ve siyasi davranış için yeterli hürriyetleri sağlayan bir ortam oluşacaktır. Bu ortam toplumun sosyal gelişimi için temel ve en önemli alt yapı unsurlarından birisidir. Özetle diyebiliriz ki, toplumun temel beklentisi, temel hak ve hürriyetlerin rahatça kullanıldığı, hukuka ve kanunlara uygun bir ortamın oluşturulmasıdır.

2.4.

Güvenliğin Devlet Açısından Çağrışımları.

Bu konuda her ne kadar ilk akla gelen devletin öncelikli görevinin, görevli örgütleri yeterli personel ve malzeme açısından takviye ederek onları en iyi şekilde göreve hazırlaması

gibi görünürse de, asıl önemli olan, Devletin güvenlik hizmetleri için gerekli, etkili ve yeterli bir hukuki alt yapıyı oluşturması gereğidir. Bu hukuki alt yapı içinde Devlet, insan haklarının korunması kadar bu hakların saygınlığının gereği olarak kişilerin ve toplumun da kendilerine düşen sorumlulukları

yerlerine getirmelerini isteyecektir. Hemen belirtmek gerekir ki, insan haklarının korunması bazı insanların diğer insanlara karşı üstünlüğünü ve daha haklı olduğunu göstermeyecek bir şekilde anlaşılmalı, yorumlanmalı ve uygulanmalıdır.

3.

Güvenlik Hizmetlerinde Yöntem ve Kapsam.

3.1.

Güvenlik Hizmetlerinde Yöntemler.

Güvenlik hizmetlerindeki yöntemleri başlıca dört başlık altında toplayabiliriz. Burada yöntemle açıklanmak istenen husus güvenlik hizmeti gören kuruluşların olaylara yaklaşım tarzı ile ilgili olduğu kadar olayların özelliği ile de ilgilidir. Bu konuda birinci grubu önleyici güvenlik hizmetleri oluşturur. Daha önceki bölümlerde de temas edildiği üzere önleyici güvenlik hizmetlerinin temel özelliği suç işlenmesini önleyecek caydırıcı ortamın tesis edilmesi ve sükunun devamının sağlanmasıdır. İzleyici güvenlik hizmetlerinin temel özelliği önleyici güvenlik hizmetlerine rağmen suç işlenmesi halinde suçların sanıklarının delilleri ile birlikte yargıya teslim edilmesidir. Bu niteliği ile izleyici hizmetler önleyici hizmetlerin tamamlayıcısı ve destekleyicisi durumundadır. Üçüncü grubu oluşturan hizmetler ise düzenleyici hizmetlerdir. Bu hizmetlerin temel özelliği topluma, vatandaşlara ve idareye belirli hizmetlerin düzenli olarak verilmesidir. Pasaport işlemleri, ruhsat işlemleri, plaka işlemleri, trafik hizmetleri, foto film hizmetleri, yabancıların kontrolü gibi... Dördüncü grubu oluşturan hizmetler yardım içerikli hizmetlerdir. Bu hizmetlerin temel özelliği çeşitli şekillerde yardıma ihtiyacı olan kişi veya kişilere gereken yardımın sağlanmasıdır.

Bu dört hizmet grubu içerisinde temel ağırlık önleyici ve izleyici zabıta hizmetlerine aittir. Bu iki hizmet konusu içerisinde de önleyici güvenlik hizmetleri daima birinci planda gerçekleştirilmesi amaçlanmış bir hizmettir. Bugünkü uygulama içerisinde üçüncü grubu oluşturan düzenleyici hizmetler dördüncü grubu oluşturan yardımcı hizmetlere göre daha geniş kapsamlıdır. Etkili olması ve halkla daha iyi yaklaşması bütünleşmesi istenen bir güvenlik hizmeti gören kuruluşun üçüncü grup hizmetlerinin azaltılarak dördüncü grup hizmetlerinin iyi bir seçimle artırılmasında yarar vardır. Güvenlik hizmeti gören kuruluşlar bu şekilde hem güvenliğin korunması ve asayişin sağlanması konusunda daha başarılı olurlar hem de halkla ilişkilerini geliştirerek toplumdan daha büyük oranda kabul, destek ve yardım görürler. Bu da onların başarısı için çok önemli bir ortamı oluşturur.

3.2.

Güvenlik Hizmetlerinin Kapsamı.

Güvenlik hizmetlerini kapsam olarak iki grupta ele alabiliriz. Birinci grubu genel güvenlik hizmetleri ikinci grubu özel güvenlik hizmetleri oluşturur. Genel güvenlik hizmetleri ile ifade edilmek istenen hizmetler önleyici ve izleyici güvenlik hizmetleridir. Özel güvenlik hizmetleri ile de ifade edilmek istenen de Devletin genel güvenlik hizmeti kapsamında ele alındığında bu hizmetlerin genel hizmet kriterleri ile yeteri kadar sağlanamayan konulardaki hizmet ihtiyacının özel güvenlik yöntemleriyle sağlanmasıdır. Bu konu 1981 tarih ve 2495 sayılı "Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkındaki Kanunla" düzenlenmiştir. Kanuna göre amaç, milli ekonomiye veya Devletin savaş gücüne

önemli ölçüde katkısı bulunan, kısmen veya tamamen yıkılmaları, hasara uğratılmaları veya geçici bir zaman için dahi olsa çalışmadan alıkonulmaları ülke ekonomisi veya toplum hayatı bakımından olumsuz neticeler doğuracak olan ve kamuya ve özel kişilere ait kurum ve kuruluşların sabotaj, yangın, hırsızlık, soygun, yağma ve yıkma ve zorla işten alıkoyma gibi tehdit, tehlike veya tecavüzlere karşı korunması ve güvenliklerinin sağlanmasıdır.

Askeri ve Emniyet Teşkilatına ait kurum ve kuruluşların korunmaları özel mevzuata tabidir. Özel koruma kapsamı içinde korunacak ve güvenlikleri sağlanacak olan yerler yukarıda belirtilen özellikleri taşıyan ticari, sınai ve zirai kurum ve kuruluşların ve bunlara ait fabrika, atölye, işyeri, baraj, enerji santrali, rafineli, enerji nakil hatları, akaryakıt nakil ve depolama yükleme tesisleri, kömür, petrol ve maden işletmeleri, radyo, televizyon, telsiz verici istasyonları, her nevi ulaştırma ve haberleşme yapı ve tesisleri ile eğitim ve öğretim yapıları, tarihi eserler, ören yerleri, sitler, açık ve kapalı müzeler ve turistik tesislerdir. Yukarıda belirtilen yerler kanunda kuruluş deyimini ile anlatılmıştır.

4. Güvenlik Hizmetlerinde İlkeler.

4.1. Güvenlik Hizmetlerinde Hizmetler Açısından İlkeler.

Başarılı bir güvenlik hizmetinin gerçekleştirilmesi açısından aranan ana ilke, doğru sonuca çabuk ulaşmak yani başarmaktır. Ancak bu tek başına bir kavram olmayıp onu oluşturan alt yapılarıyla tanımlanabilir. Bu alt yapıları dikkate alarak başarmayı açık bir şekilde tarif etmek istersek diyebiliriz ki başarılı olmak, kısa zamanda, doğru sonuca, şeffaflık ortamında, en az maliyetle ve hizmetlerde gerek kuruluş bünyesinde gerekse kuruluşlar arası olarak tekerrüre meydan vermeyen bir çalışma ortamında sonuca ulaşmaktır.

Başarılı olmak açısından zamanın kısalığı çeşitli açılardan önem taşır. Birincisi kamu vicdanı suç olayını unutmadan suçları aydınlatarak kamu vicdanını tatmin edecek, güven ortamını pekiştirmek ve caydırıcılığı sağlamak amacını taşır. Kısa zamanda sonuç alınması güvenlik hizmeti gören kuruluşların kapasitelerinin kısa zaman aralıklarıyla sonuca ulaşması yoluyla daha çok olayı aydınlatma etkinliği kazanmasını sağlar. Bu da güvenlik hizmeti gören kuruluşların başarısının artması ve dolayısıyla bunun topluma huzur olarak yansması demektir.

İkincisi doğru sonuç alma hem gerçek suçlunun cezalanmasını hem de gerçek suçlu olmadığı halde eldeki bilgilere göre sanık durumunda bulunan kişilerin korunmasını sağlar. Bu şekilde gerçek suçluların cezadan kaçmaları önlenmiş olur. Bu da kamu oyunda ve teker teker kişiler üzerinde güven verici olduğu kadar uyarıcı etkiler de sağlar.

Üçüncü olarak şeffaflık, bütün iş ve işlemlerin hukuka, kanuna, insan haklarına ve tarafsızlığa uygun olarak yapıldığını göstermesi itibari ile güvenlik hizmeti gören kuruluşların çalışmalarının toplumda zaman içerisinde daha çok kabul ve destek görmesini sağlar ve bu kuruluşlarla halkın arasında etkili bir iletişim oluşturarak yakınlaşmalarını, bütünlüşmelerini ve dayanışmalarını gerçekleştirir.

Dördüncü olarak en az maliyetle sonuca ulaşma kamu kaynaklarının içinden ayrılan belirli bir imkanla en etkili hizmet standardının ortaya konmasını sağlar.

Beşinci ve sonuncu olarak gerek kuruluş bünyesi içerisinde gerekse kuruluşlararası hizmet tekerrürüne yer vermeyen bir çalışma ortamında sonuç alınması bir yandan insan ve

malzeme kaynaklarının israfını önleyecek diğer yandan bu yolla öteki faaliyet konularına kaynak sağlayacak ve tekerrür yoluyla etkinliği firenleyecek oluşumlara yer vermeyecektir.

Tekerrürün önlenmesi her ne kadar son planda belirtilmişse de aslında teker teker diğer unsurlara eş değer olarak önem taşır. Tekerrürü önlemenin en etkin yolu kuruluşların yapılaşmalarından faaliyet programlarına değil faaliyet programlarından kuruluşların yapılaşmalarına giden bir düşünce sistemi içinde karar verilmesiyle sağlanabilir. Bu kapsamda hareket edildiğinde faaliyetler demeti kuruluşların çalışma şemasını oluşturacak ve dolayısıyla aynı nitelikte bir faaliyet bir kuruluşun farklı iki bünyesi içinde yer almayacağı gibi kuruluşlar açısından tanımlanan bir faaliyet bir kuruluşta yer alacak diğer kuruluşlarda yer almayacaktır.

4.2.

Güvenlik Hizmetlerinde Sorumluluklar, Yetkiler ve Teşkilatlanma Açısından İlkeler.

Güvenlik hizmeti gören Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Genel Komutanlığı hukuk açısından İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Yetkilerini kullanırken ve görevlerini yaparken Bakana karşı sorumludurlar. İçişleri Bakanı da 3201 sayılı Emniyet Teşkilat kanununun 1. maddesine göre memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerinden sorumludur.

Ancak uygulamaya bakıldığında hukuken kendisine bağlı olan bu teşkilatlar ile İçişleri Bakanlığı arasında organik ve fonksiyonel bir bağlılık bulunmadığı görülür. Daha net bir ifade ile söylemek gerekirse İçişleri Bakanlığında bu üç kuruluşun Bakanlıkla bütünleşmesini sağlayacak bir karargah yapısı bulunmamaktadır. Bakanlığa ve daha doğrusu Bakanın şahsına her üç kuruluştan seçilmiş bilgiler gönderilmektedir. Burada sağlanması gereken memleketin tüm emniyet ve asayiş işlerinden sorumlu olan İçişleri Bakanına memleketin güvenlik açısından durumunu seçilmiş bilgilerle değil elde edilen bütün bilgilerin belirli bir sistematik içerisinde tasnif edilerek toplulaştırılmasından oluşan tablolarla memleketin bütün noktaları ve cereyan eden bütün olaylar hakkında her gün muntazam bilgi vermektir. Bakanın değerlendirme karar verme ve emir verme insiyatifini zaman, olay ve yer sınırlaması yapmadan günün 24 saati için her türlü olaylar konusunda ve yurdun her noktası açısından bilgilendirerek, taşıdığı ağır sorumluluğun karşılığı olan etkin, genel ve güçlü bir karar mekanizmasını sunabilmek gerekmektedir.

5.

Tesbitler

Komisyon çalışmaları çerçevesinde komisyon üyesi temsilcilerin komisyona bildirdikleri görüşler kuruluşlar itibari ile ana hatlarıyla aşağıda özetlenmiştir.

5.1.

Jandarma Genel Komutanlığı Temsilcisinin Önerileri.

5.1.1.

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, vatandaşlarına en iyi şekilde hizmet eden, işlenen suçları süratle aydınlatan, çıkar amaçlı suçlarla etkin bir şekilde mücadele eden, Türk Silahlı Kuvvetleri ile halk arasında köprü oluşturan, terör kaynaklı iç tehdidi bertaraf eden, savaş durumunda ve uygun hallerde kendisine tevdi edilen görevleri yapabilen, değişik fonksiyonları yerine getirebilen ve birinden diğerini geçişi sağlayabilen, nicelik ve nitelik bakımından yeterli ve dönemsel nüfus hareketlerinin gerektirdiği emniyet asayiş hizmetlerini karşılayabilen elastiki bir teşkilat yapısına kavuşturulmalıdır.

5.1.2.

Çalışanları tatmin etmeyi, rantabl çalışma ve verimliliği hedefleyen ve yeni bir yönetim anlayışı olarak kabul edilebilen Toplam Kalite Yönetimi (TKY) çalışmalarını yaygınlaştırılmalı ve bu kapsamda personelin görev etkinliğini artıracak ve eğitim eksikliğini giderecek projelere, başta yabancı dil kursları olmak üzere emniyet ve asayiş hizmetlerine yönelik iç ve dış kurslara yeterli mali destek sağlanmalıdır.

5.1.3.

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, AB norm ve standartlarına uyum ve kapsamında ..... profesyonel ağırlıklı bir yapıya kavuşturulmalı, ... ihtiyaç duyulan kadrolarda bayanlar dahil olmak üzere uzman sivil personel istihdam edilmelidir.

5.1.4.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, demokratik, laik ve sosyal hukuk düzenini hedef alan yıkıcı, bölücü ve irticai faaliyetlerin geçmişte olduğu gibi gelecekte de devam edeceği değerlendirilmektedir. Öte yandan çıkar amaçlı suçlar ve kaçakçılığın, nitelik ve nicelik bakımından Devletin iç düzenini tehdit edecek bir seviyeye geldiği de bir gerçektir. Bu nedenle söz konusu tehdit odakları ile daha etkin bir şekilde mücadele temek maksadıyla, Türkiye Cumhuriyeti jandarması yurt içi ve yurt dışında teşkilatlanmış, uzman kadroları ve yasal dayanağı bulunan güçlü bir istihbarat teşkilatına kavuşturulmalıdır.

5.1.5

Emir komuta zinciri ve birliklerin fonksiyonel yapısını daha etkili bir hale getirecek, kontrol ve koordinasyonu kolaylaştıracak üst birimler ve kadrolar teşkil edilmelidir.

5.1.6.

Halen ülke genelinde emniyet ve asayiş hizmetleri sabit veya toplu sistem ile yürütülmektedir. Bu sistemlerin mobilize hale getirilmesi, gerek önleyici zabita hizmetlerinin yürütülmesi ve gerekse vatandaşın güvenlik güçlerini her zaman yanında ve yakınında görme arzusu da dikkate alınarak, şartlar müsait olduğu oranda genele yayılmalı ve bu çalışmalar ekonomik ve sosyo-kültürel kalkınmaya paralel olarak yürütülmelidir.

5.1.7.

Ülkemizin coğrafi ve doğal şartları ve muhtemel kullanma bölgeleri dikkate alınarak, merkezi bir yerde konuşlandırılan ..... ve meydana gelmesi muhtemel toplumsal olaylara müdahale edecek komando birlikleri teşkil edilmelidir.

5.1.8.

Sosyo-ekonomik yapıda son zamanlarda meydana gelen değişiklikler, şehir ve kırsal kesim arasındaki nüfus hareketlerini artırmış ve bu durum şehirlerdeki trafik yoğunluğunu jandarma sorumluluk bölgelerine taşımıştır. Bu nedenle, trafik düzeninin sağlanması ve trafik suçlarına müdahale edilmesi maksadıyla otoyol emniyet ve müdahale timleri, ihtiyaç duyulan yerlerde yeterli seviyeye çıkarılmalıdır.

5.1.9.

Suç delillerinin bilimsel yöntemlerle incelenmesine, mahkemelere somut deliller sunulmasına, delillerden yola çıkarak suçluya ulaşılmasını sağlayacak kriminal laboratuvarların sayısı artırılmalı, her il jandarma komutanı seviyesinde teşkil edilen kriminal ve narkotik timlerine ilave olarak ihtiyaç duyulan ilçelerde kriminal ve narkotik birimler, yine ihtiyaç duyulan ilçe ve karakollarda, adli konularda ihtisas sahibi birimler oluşturulmalıdır.

5.1.10.

Devletin hükümlüleri ıslah edebilmesi ve topluma kazandırabilmesi için ceza infaz kurumları ve tutukevleri ile ilgili teknik düzeydeki eksiklikler giderilmeli, kuruluş ve idaresi yenileştirilmeli, halen mevcut çok yönlü sevk ve idare yeniden yapılandırılmalı, yetki ve sorumluluğun tek bir bakanlığa devredilmesi sağlanmalı, söz konusu birimlerin buldukları yerler dikkate alınarak koruma sorumlulukları yeniden belirlenmelidir.

5.1.11.

Ekonomik gücün önemli girdileri olan baraj, enerji santralleri, rafineli, enerji nakil hatları, akaryakıt nakil, depolama, yükleme tesisleri vb. yerler, sivil trafiğe açık Devlet eliyle işletilen hava meydanları, tarihi eserler, ören yerleri, açık ve kapalı müzeler, sanayi ve turistik tesislerin daha proje safhasında güvenliklerinin nasıl sağlanacağı planlanmalı ve tesis faaliyete geçtiğinde güvenlik önlemleri de uygulanmaya konmalıdır.

5.1.12.

Geneli ilgilendiren emniyet ve asayiş konularında mutabakat sağlamak, dublikasyonları ve gayret israfını önlemek amacıyla, İçişleri Bakanlığı merkez teşkilatı; Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığının koordineli bir şekilde çalışmasını sağlayacak bir yapıya kavuşturulmalıdır.

5.1.13.

Herkes vatandaşlık numarası verilerek bilgisayar ortamında bütün vatandaşların her türlü bilgisinin takip edileceği, İçişleri Bakanlığının Mernis projesi (Merkezi Nüfus İşlemleri) biran önce faaliyete geçirilmeli, demografik yapıyla ilgili müsaade edilmiş bilgilere güvenlik güçlerinin zaman ve mekan gözetmeksizin ulaşması sağlanmalıdır.

5.1.14.

Suriye, Irak ve İran sınırlarında toplam 910 km.lik karasınırını koruyan Jandarma Genel Komutanlığı birlik ve personelinin olumsuz iskan, sağlık ve sosyal koşullarını düzeltici çalışmalara hız verilmelidir. Aynı şekilde ülkenin geri kalan kısmında emniyet ve asayişin sağlanmasıyla görevli personelin, görevini olumsuz yönde etkileyen lojman ve atamalara bağlı (Eş tayini, çocukların eğitimi gibi) problemleri halledilmelidir.

5.1.15.

Avrupa Jandarmalar Birliği (FIEP) nin asli üyesi olan Türkiye Cumhuriyetinin jandarması bu üyeliğin gerektirdiği yurt dışı kadrolarına kavuşturulmalı ve aynı şekilde ülke menfaatleri dikkate alınarak diğer ülke jandarma teşkilatları ile de ilişkiler geliştirilmelidir. Öte yandan Avrupa Birliğine uyum yasalarının gerektirdiği değişiklikler, Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanununda da bir an önce yapılmalı ve yapılan bütün değişiklikler eğitim ve öğretim programları da dahil ilgili mevzuata yansıtılmalıdır.

5.1.16.

Güvenlik güçlerinin insan hakları konusundaki eğitimleri daha da geliştirilerek, Avrupa İnsan Hakları Komisyonlarında gündeme getirilen insan hakları ihlal iddialarının önüne geçilmelidir.

5.1.17.

Emniyet ve asayiş görevlerinin gerektirdiği ileri teknoloji ürünü silah ve malzemelerin, imkanlar ölçüsünde, zamanında ve plan dahilinde envantere dahil edilmesi hedeflenmelidir.

5.1.18.

Zaman zaman yayınlanan Tasarruf Tedbirleri Genelgesi'nin yayımı aşamasında güvenlik hizmetleri için tanınan muafiyetler belirtilmeli ve gereksiz zaman kaybı ve tereddütler daha başlangıçta önlenmelidir.

5.1.19.

Güvenlik güçleri birbirlerine ve müsaade edilmiş bilgilerine ulaşabilecek şekilde emniyetli bir iletişim sistemine kavuşturulmalı ve bu iletişim sistemlerinin, AB ülkeleri güvenlik güçleri ile entegre edilmesi hedeflenmelidir.

5.1.20.

Uygulanacak tedbirler maddesi 3.10. ncu fıkrasında yer alan “Güvenlik hizmeti gören kuruluşların coğrafi hizmet alanlarını il hudutlarının kapladığı alan olarak tanımlamak ve kuruluşları bu alanın tümünde mülki idare amirlerinin yönetimi ve gözetimi altında çalıştırmak” ifadesindeki “Güvenlik güçleri sorumluluk alanının il hudutlarının olmasının öngörülmesi” çeşitli mülahazalarla zaman zaman jandarma aleyhine kullanılabileceğinden metinden çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

5.1.21.

Öncelik OHAL ve mücavir iller bölgesinde olmak üzere Polis Teşkilatı bulunmayan 186 ilçede Polis Teşkilatı kurulmalıdır.

5.2.

Emniyet Genel Müdürlüğü Temsilcisi Olan Üyelerin Önerileri

5.2.1.

Şu anda 2954 sayılı TRT kanununun 4.maddesinin a fıkrasına göre Polis Radyoları yayın hakkına sahip olsa da gerek 1982 Anayasasının Radyo ve Televizyon yayıncılığını düzenleyen ve 10.07.1993 tarihinde değiştirilen 133. maddesi ve gerek 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun, TRT dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarının radyo ve televizyon yayını yapmasına imkan tanımamaktadır.

Polisin halkla ilişkilerinde önemli bir yer tutan ve yayınlar arasında yer verilen küçük spotlar açıklamalar ve röportajlarla toplumu aydınlatma çalışmaları yapan Polis Radyo ve Televizyonu mutlaka yasal bir zemine oturtulmalıdır.

5.2.2.

Kurumların yeniden yapılandırılması kapsamında olmak üzere

5.2.2.1.

Güvenlik kuruluşlarında görevlerin yeniden değerlendirilmesi, teşkilat yapılarının küçültülerek fonksiyonel hale getirilmesi, dengesiz istihdamın düzeltilmesi ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi gereği önemini muhafaza etmektedir.

5.2.2.2.

İdari usul ve işlemlerin basitleştirilmesi, vatandaşa doğrudan hizmet sunan birimlerde beyan esasına dayalı uygulamaların geliştirilmesi ve gereksiz formalitelerin kaldırılması ihtiyacı sürmektedir.

5.2.2.3.

Personel kaynaklarının verimli kullanılması ve yerinde istihdamı sağlamak üzere insan gücü planlaması yapılmalı ve etkinliğin artırılması amacıyla iş analizlerine dayalı norm kadrolar hazırlanarak mevcut durumun, olması gereken açısından değerlendirilmesine imkan sağlanmalıdır.

5.2.2.4.

Güvenlik kuruluşları arasında aylık ve ücretlerin birbirlerine paralel hale getirilmesine çalışılmalı aynı işi yapan aynı ünvandaki personelin farklı ücretlendirilmesinin önüne geçilmelidir.

5.2.2.5.

Kuruluşlardaki destek hizmetlerinin ve bu hizmetlerin yönetiminin sivil personel tarafından yönetilmesi sağlanmalı ve bu amaçla ihtisaslaşmaya önem verilmelidir.

5.2.2.6.

Halkla ilişkilerin bilimsel yöntemlerle yürütülmesiyle birlikte, etkili bir halkla ilişkilerin temelinde, etkili hizmet sunmak olduğu unutulmamalıdır.

5.2.3.

Ortak sistemler oluşturulması kapsamında olmak üzere

5.2.3.1.

Suçların gen bankasının oluşturulması “DNA Genetik Data Bankası” dahil olmak üzere her türlü suç bilgi kayıtlarının güvenlik kuruluşları arasında ortak kullanımın sağlanması için gerekli alt yapı çalışmaları yapılmalı ve plan döneminde faaliyete geçirilmelidir. Mevcut GBT sistemine işlerlik kazandırılması ve geliştirilmesi bu çerçevede düşünülmelidir.

5.2.3.2.

Bu kapsamda her türlü çalıntı belge kayıtlarının da bilgisayar ortamında ortak bir program marifeti ile tutulması ve çalıntı otoların bulunması için uluslararası düzeyde yapılacak sorgulamalara imkan sağlanması ve ülkemizde üretilen tüm araçların şase numaralarının 17 haneli uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde üretilen araçların VIN numaraları standartlara uygun olmadığı gibi bazı üretici firmaların ürettikleri değişik cinsteki araçlara da aynı motor numarasını verdikleri görülmektedir.

Bu yöndeki uyum çalışmalarının sürdürülmesi ile standart araç tanıtım numarasının (VIN-17 şase numarasının) ülke içerisinde üretilen tüm araçlarda bulundurulması, araçların belirli parçalarında aracı tanımlayıcı güvenlik işaretleri bulundurulması gerekmektedir. Bu çerçevede ulusal tescil sistemimizin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi çalışmaları sürdürülmelidir.

Güvenlik kuruluşları arasında benzer hizmet alanlarında farklı teknolojilerin kullanıldığı görülmektedir. Benzer hizmet alanlarında kullanılan teknolojilerin birbirleri ile uyumlu olması ve verimli kullanılmasına azami duyarlılık gösterilmelidir. Bu amaçla teknoloji seçiminin bir mühendislik ve bilimsel çalışma sonucu yapılması çalışma konularının bir bütün olarak ele alınması, sorunların kaynak israfına yol açmadan çözümlenmesine imkan sağlayacaktır.

5.2.3.3.

Kuruluşların satın alma politikaları fiyat-performans ilişkisine dayandırılarak aynı standartlara sahip ürünlerin birlikte tedariki rekabeti oluşturacak ve kaliteli malın ucuza alınması sağlanacaktır.

Böylece en ideal ürün tanımlanacak ve ideal olmayanların da alıma katılarak rekabeti yok edip ucuz malın pahalıya alınması ortamı ortadan kalkacaktır.

5.2.4.

Kriminal hizmetler konusunda

5.2.4.1.

Adli hizmetlerin yürütülmesinde esas delilden sanığa gitme yöntemi olmalıdır. Bununla birlikte delillerin hukuki mahiyet arz etmesi ve hukuka uygun biçimde elde edilmesi de insan haklarına saygılı olmak açısından önem arz etmektedir.

5.2.4.2.

Güvenlik kuruluşları arasında görev bölgelerinin belirlenmesi kargaşaya yol açmayacak şekilde yeniden yapılanmalıdır.

5.2.4.3.

Adli polis hizmetlerinin yürütülmesinde delil toplanması ve olay yeri incelenmesinin önemi bilinmektedir.

Teknik donanımlı olay yeri inceleme mobil ekiplerinin yaygınlaştırılması için bu ekiplerin ihtiyaç duyduğu teknik donanım, araç ve gereç konularındaki ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla gerekli kaynak sağlanmalıdır.

5.2.5.

Personel konusunda

5.2.5.1.

Klasik personel politikaları yerine, insan kaynakları yönetimi, kurumlarda egemen olmaya başlamalıdır.

5.2.5.2.

Terfi ve atamaların nesnel ölçülere bağlanması, norm kadro çalışmalarının yapılması, belirlenen kadrolara atanacaklarda aranacak niteliklerin belirlenmesi önem arz etmektedir.

5.2.5.3.

3870 sayılı yasanın bir reform niteliğinde olduğu açıktır. Ancak günümüz koşullarında İl Emniyet Müdürü ya da Daire Başkanı olmak için 1.Sınıf Emniyet Müdürü olmak veya 2.Sınıf Emniyet Müdürlüğünde 3 yılın dolmasından başka hiç bir şart aranmamaktadır. Özellikle 1.Sınıf Emniyet Müdürü Kadrolarının “ki bu düzensizlik diğer kadrolarda da mevcuttur.” gereksiz yere şişirilmesi bu hususta yeni düzenlemeler yapılması gereğini ortaya koymaktadır.

5.2.5.4.

Birimler arası personel dağılımı belli esaslara bağlanmalıdır. Özellikle iller arası personel dağılımının rasyonel ölçülere bağlanması gerekmektedir.

5.2.5.5.

Mevcut Emniyet Teşkilatı Kanununun 142. maddesinden 28’ i yürürlükten kalkmış 19’unun uygulama imkanı kalmamıştır. Yürürlükte olan maddelerin sayısı ise 88’ dir.

5.2.5.6.

Türk Emniyet Teşkilatının personel mevcudu 1999 yılı itibarı ile 158.431'e ulaşmıştır. Bu hali ile ülke nüfusunun % 65'ne hizmet götürmektedir. Mevcut ilçe sayısı 849 olup 680'ine emniyet hizmeti götürülmektedir. Kalan 139 ilçeye ise Jandarma Genel Komutanlığı hizmet götürmektedir.

1937 yılından itibaren yürürlükte olan ve tarihsel gelişimi içerisinde mükemmel bir yasa olan 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Yasası artık ihtiyaca cevap vermemektedir. Ayrıca 19.02.1980 tarihli ve 651 sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek-Geçici 54'cü maddesinde "Emniyet Teşkilatı Personel Kanunu"nun çıkarılması açıkça belirtilmektedir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1. maddesinde 2261 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikle Emniyet Teşkilatı mensuplarının özel kanun hükümlerine tabi oldukları belirtilmektedir.

Bu sebeplerden ötürü bir Polis Personel ve Teşkilat Yasası ivedilikle çıkarılmalıdır. Halen boşlukta olan bir çok konu, yapılacak yasal düzenleme ile çözüme kavuşacağı gibi polislerin çalışma saatleri ve çalışma koşulları ile aylık ve ücretler konusunda gerekli iyileştirmeler böylece yapılabilecektir.

5.2.5.7.

Polis özellikle 7201 sayılı tebligat kanunu çerçevesinde, kişi ve kurumlara yapılan tebligatlarda, gereksiz ve yersiz koruma hizmetleri ile konser ve her türlü özel müsabakalarda güvenlik tedbirleri aldırılarak amaç ve hizmet dışı kullanılmaktadır. Bu uygulamalar gereksiz personel kaybı ve açığı oluşturarak polislerin asli görevlerinin yerine getirilmesini engellemektedir.

5.2.6.

Sosyal tesisler ve lojmanlar konusunda.

5.2.6.1.

Riskli ve çalışma ortamı itibarı ile yıpratıcı ortamda hizmet sunan teşkilat mensuplarımızın daha verimli çalışabilmeleri, moral ve motivasyonların en üst düzeyde tutulması bakımından, sosyal tesislerin ve lojmanların önemi açıktır.

5.2.6.2.

Ayrıca şehit aileleri ve malüllerinin de sosyal tesislerden yoğunlukla istifade ettirmeleri gerekmektedir.

Belirtilen sebeplerden ötürü sosyal tesis ve lojmanların yapımı ve satın alınması konusunda gerekli kaynakların ayrılması gerekmektedir.

5.2.7.

Haberleşme konusunda

İç güvenlik ve haberleşmede sürekliliğin sağlanması bakımından teşkilatımızın kendine özgü müstakil bir tesis sistemine sahip olması zaruri görülmektedir. Bu nedenle çok yönlü haberleşme fonksiyonuna sahip HF/SSB tesis sisteminin yurt genelinde yaygınlaştırılması hedeflenerek telex, faxmile ve SSB haberleşmesinin kriptolu olarak yapılması sağlanacaktır.

5.2.8.

Önleyici zabıta hizmetleri konusunda.

5.2.8.1.

Önleyici zabıta hizmetlerinde mobil sisteme geçiş sürdürülmelidir. Bu çerçevede karakolların önleyici zabıta hizmetleri konusunda eskiden olduğu gibi etkili olmadıkları görülmektedir. Polis karakolları sayılarının azaltılarak Polis Merkezlerine dönüştürülmesi veya adli ve idari bürolar içinde faaliyet sürdürmeleri tartışılmalıdır.

5.2.8.2.

1774 sayılı kimlik bildirim kanununa alt yapı çalışmaları yapılmak suretiyle plan döneminde işlerlik kazandırılmalıdır. Bu çerçevede vatandaşlık numarası uygulamasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

5.2.8.3.

Ülkemizde acil durumlarda aranan çeşitli kurumlara ait (154,155,156,112,117,110,185 vb.) irtibat telefonları bulunmaktadır. Telefonların çok sayıda olması nedeni ile gerek vatandaşlar tarafından bilinmesinin zorluğu ve gerekse olağan üstü bir durum meydana gelmesi halinde veya yardım ihtiyaç duyulduğu zamanlarda kurumların koordineli bir şekilde harekete geçirilmesinde sorunlar yaşandığı görülmektedir. Vatandaşlar, karşılaşılan olayın hangi kurum ve kurumları ne derece ilgilendirdiği ve önceliği hangi kurumun acil yardım irtibat telefonuna ihbar edilmesi gerektiği hususunda tereddüde düşmektedir. Bir kaç kurumu ilgilendiren bir olay karşısında tüm irtibat telefonları bilinse bile ayrı numaralar aranmak durumunda kalınması, kurumların olaya zamanında müdahale edememesine ve dolayısıyla can ve mal kayıpları olmasına veya artmasına neden olmaktadır.

Bu nedenle ülkemizde bulunan kurumlara ait acil yardım irtibat telefonlarının acil yardım merkezi biçiminde teşkilatlanmasına ilişkin ihtiyaç önemini sürdürmektedir.

NETİCE İTİBARI İLE, yukarıda bahsedilen hususların yerine getirilebilmesi yanında, güvenlik hizmetlerinde verim ve etkinliğin istenilen seviyede artırılabilmesi için elimizde en önemli kaynak olan İNSAN'ı en iyi şekilde eğitmek, her türlü araç, gereçle teçhiz etmek ve onu çeşitli olumsuzluklardan korumak ve kollamak yanında 21. yüzyıla hazır hale getirebilmek, vazgeçilmez bir hedef olmaktadır.

5.3.

Atom enerjisi komisyonu temsilcilerinin görüşleri.

Kurumun görev alanı içerisinde bulunan güvenlik konuları birkaç farklı ve önemli hususu kapsamaktadır.

- Nükleer güvenlik
- Radyasyon güvenliği
- Fiziksel güvenlik

Bu kavramların her biri toplum ve çevrenin sağlık ve güvenliğini korumak amacını taşımakla birlikte, üçüncüsü yani Fiziksel güvenlik kavramı DPT Özel İhtisas Komisyonunun güvenlik kavramıyla tam uyuşmaktadır.

Fiziksel güvenlik, nükleer tesislere yapılabilecek sabotaj girişimlerini ve nükleer maddelere yetkisiz ulaşma girişimlerini önleyecek önlemlerin tesisi için ortaya konmuş bir kavram olup, amacı, nükleer tesislere sabotaj sonucu toplumun sağlık ve güvenliğinin ve yetkisiz ulaşılan nükleer

maddelerin silah yapımına dönüştürülerek yine toplumun sağlık ve güvenliğinin ve aynı zamanda Devletin güvenliğinin tehdit edilmesini önlemektir.

TAEK Kanununda nükleer tesislerin 2495 ve 2635 Sayılı Kanunlarla korunacağı ve ilave olarak konuya ilişkin mevzuatların hazırlanacağı belirtilmektedir. Bu amaçla kurum “Özel Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunma Önlemleri Yönetmeliğini hazırlayarak 1979 yılında yürürlüğe sokmuştur. Yönetmelik nükleer maddeleri bulduran tesisleri ve taşınmakta olan nükleer maddeleri kapsamakta olup, yukarıda bahsedilen sabotaj ve madde çalınmasına yönelik girişimleri önlemek amacıyla fiziksel korunma önlemlerinin tesisine ilişkin esasları kapsamaktadır.

Önemeye ilişkin tedbirlerin başında yetkisiz girişleri önleyici çit, engel, giriş kontrolü, kapalı devre kamera sistemi vb. gelmekte olup, bu tip girişimleri saptayacak cihazlar ve karşı koyacak güvenlik kuvvetleri tedbirleri tamamlayıcı niteliktedir.

Son günlerde artan nükleer ve radyo aktif kaynakların yasal olmayan ticaretinin önlenmesi için uluslararası düzeyde çalışmalar yürütülmektedir. UAEA bu amaçla çalışmalar başlatmış ve ülkelerden yardım istemiştir. Türkiye, UAEA'nın veri tabanı sistemine üyedir. Ayrıca, önlemeye yönelik ülkelere önerilen çalışmaların başında ülkelerin bu tür suçlara ceza verilmesine ilişkin yasalarının düzenlenmesi, fiziksel korunma sistem ve mevzuatlarının geliştirilmesi, gümrüklere gerekli cihazların yerleştirilmesi, ilgili kurum ve kuruluşların eğitimi ve işbirliği gelmektedir.

Bu çalışmalar için yeterli personel ve güvenlik kuvveti ihtiyacı ile birlikte, gerekli cihazlara (Sensör, kamera, patlayıcı dedektörü, metal dedektörü, özel nükleer madde dedektörü vb.) ve yetkisiz girişleri önleyecek önlemlere (çit, duvar, engel vb.) gereksinimi duyulmaktadır.

5.4.

Devlet Personel Başkanlığı Temsilcilerinin görüşleri

Kamu kurum ve kuruluşlarının korunmasına yönelik olarak oluşturulan koruma ve güvenlik birimlerinin kadro sayıları tespit edilirken oldukça abartılı rakamlar ortaya çıkmaktadır. Bu da kaynak israfına sebep olmaktadır. Bunun önüne geçilmesi gerektiğinden güvenlik personel sayılarını tespit ederken il idare kurulunun Devlet Personel Başkanlığının görüşünü de alması gerekmektedir.

İç güvenlik ve asayiş konusunda Genel Kurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatının görev ve sorumlulukları açıklığa kavuşturulmalıdır.

İç güvenlik ve asayişten sorumlu olan Emniyet Genel Müdürlüğünün ve Jandarma Genel Komutanlığının ortaya çıkardığı gereksiz ikileme son vermek, koordinasyonsuzluğu ve harcamaları önlemek ve hizmete etkinlik kazandırmak için, Jandarma Genel Komutanlığının silahlı kuvvetlerle ilişkisi kesilerek iki güvenlik kuvvetinin birleştirilmesi yolu araştırılmalıdır. Sınır, kıyı ve kara sularının güvenliğini sağlama görevleri yurdun savunma hizmeti içinde olduğundan bu görev orduya devredilmeli ve böylece jandarma amirlerinden dileyenler orduya, dileyenlerin de yeni sivil zabıta teşkilatına geçmeleri sağlanmalıdır.

Adli kolluk görevi, ceza ve tutuklama evlerinin iç ve dış korunması sorumluluğu ile birlikte Adalet Bakanlığına verilmelidir.

Yurdun iç politikasının tespiti ve değerlendirilmesi hazırlıklarıyla kaçakçılıkla mücadelede esas görevli merci İçişleri Bakanlığı olmalı, Gümrük Muhafaza Birimi, görevleriyle birlikte Emniyet Teşkilatına devredilmelidir.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da oluşturulan köy koruculuğu uygulaması işlevini tamamladığı için kaldırılmalıdır.

5.5.

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası temsilcilerinin görüşü.

Doğal afetlerin sonrasında meydana gelecek zararların azaltılması üzerine uluslararası düzeyde çalışmalar başlatılmıştır. 1987 yılında Aralık ayında Birleşmiş Milletlere sunulan “Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Uluslararası On Yılı (1990-2000)” olarak ilan edilmesi önerisi kabul edilmiştir.

Bu on yılın ana hedefi, özellikle gelişmekte olan ülkelere, iyi yönlendirilmiş uluslararası faaliyetlerle, doğal afetler nedeniyle uğranılan can kayıpları, yaralanmalar ile sosyal ve ekonomik kayıpların azaltılmasıdır.

Bu hedefe ulaşabilmek için:

- Gelişmekte olan ülkelere öncelik vermek kaydıyla gereksinim halinde erken uyarı sistemleri kurulması ve geliştirilmesi,
- Ülkelerin ekonomik ve kültürel farklılıkları dikkate alınarak, geçmiş afetlerden elde edilen bilgilerin ışığı altında doğal afet zararlarının azaltılması için uygun strateji ve planların hazırlanması,
- Can ve mal kayıplarını azaltabilmek için, gerek duyulan bilimsel ve teknik bilgi gereksiniminin karşılanması ve araştırmaların desteklenmesi,
- Doğal afet tehlikesinin belirlenmesi, önceden tahmini, önleme ve zararlarını azaltma konusunda mevcut tecrübelerin ve yeni bilgilerin dağıtımının sağlanması,
- Doğal afet tehlikesinin belirlenmesi, önceden tahmin, önleme ve zarar azaltma konularındaki önlemlerin, teknik yardım, teknoloji transferi, gösteri programları, eğitim ve yayınlar yoluyla geliştirmesi sağlanmalı ve özellikle spesifik tehlike arz eden yerlerde etkili uygulama programları geliştirmek ve desteklemek gibi ana faaliyetlerin yürütülmesi planlanmıştır.

Böylelikle, bu on yıl içerisinde yapılması gereken faaliyetler mevcut bilgi birikimlerinin ışığı altında derlenerek, gereksinimler ve bu gereksinimlerin öncelikleri belirlenmiş ve buna göre uygulama planı olan “Ulusal Düzeydeki Organizasyon Biçimleri” dökümanı hazırlanarak Birleşmiş Milletlere üye ülkelere dağıtılmıştır.

Birleşmiş Milletlerin bu çağrısı üzerine ülkemizde Bayındırlık ve İskan Bakanlığının koordinatörlüğünde, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TÜBİTAK, DSİ, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Kızılay, Deprem Mühendisliği Türk Milli Komitesi, Mühendislik Jeolojisi Türk Milli Komitesi yetkili temsilcilerinden oluşan “Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Uluslararası On Yılı Türk Milli Komitesi” oluşturulmuştur. Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Uluslararası On Yılı Türk Milli Komitesi 23 Aralık 1988 tarihindeki ilk toplantısında 1990-2000 yılları arasında ülkemizde doğal

afet zararlarının azaltılması amacıyla yapılması gereken çalışmaların ana hedefleri, plan ve programlarını hazırlamak üzere çalışma gruplarının oluşturulmasına karar vermiş;

- Deprem,
- Heyelan ve kaya düşmeleri,
- Yangınlar,
- Su baskınları,
- Diğer afetler (Çığ, fırtına ve volkanlar,tsunami, yeraltı suyu yükselmesi)

Olmak üzere beş ayrı çalışma grubu kurulmuştur.

Ayrıca bu toplantıda çalışma gruplarının raporlarının uluslararası yürütme kurulunca önerilen;

- Tehlike ve riskin belirlenmesi,
- Gözlem, önceden tahmin ve ikaz,
- Hazırlık ve kısa vadeli koruyucu önlemler,
- Uzun vadeli zarar azaltıcı ve önleyici önlemler,
- Eğitim ve enformasyon,

Ana başlıkları kararlaştırılmıştır.

Daha sonra yapılan toplantıda ise, çalışma gruplarınca hazırlanan ana hedefler, iş takvimi ve anket formları tartışılarak kabul edilmiş, ülke milli raporu ve planı hazırlanarak Birleşmiş Milletlere sunulmuştur.

Ülkemizde, 17 Ağustos 1999 tarihinde, saat 03:02 sularında doğu Marmara’da m=7,4 12 Kasım 1999 tarihinde saat 18:58’de Düzce’de meydana gelen m=7,1 büyüklüğündeki deprem çok sayıda can kaybı ve hasara yol açmıştır.

Birleşmiş Milletler önerisi üzerine kurulan “Doğal Afet Zararlarının Azaltılması On Yılı Türk Milli Komitesi” nin aldığı karar doğrultusunda kurulan beş ayrı çalışma grubunun çok verimli çalışmadığını, 17 Ağustos Doğu Marmara, 12 Kasım 1999 Düzce, Adana-Ceyhan, Misis, Erzincan, Dinar depremi-Karadeniz-Sürmene-Beşkøy sel ve heyelanları, Pendik-Kurtköy, Petkim, Gensan-Tuzla yangını, Tüpraş yangınları, Aksa akrilonitril sızıntısı vd.... göstermektedir.

Ülkemizde yangın felaketi konusunda önleyici yasa, yönetmenlik ve yaptırımlarla, yapı teknolojisinde dünyada geçerli olan teknik uygulama ve denetimler eksikliği, büyük bir iş gücü kaybına neden olmaktadır. Yangının çıkış nedeni ne olursa olsun (Deprem, üretim hatası, sabotaj, çalışmaya bağlı hatalar vd....) bilgisizlik ve vurdumduymazlık can-mal kaybına neden olmaktadır. Kısacası yangın konusunda toplumsal bir bilinç oluşmamıştır. Zararları önlemenin ve azaltmanın en başta gelen yolu, yangına neden olabilecek riskleri ortadan kaldırmaktır. Yapılan incelemeler göstermektedir ki, yangın güvenlik önlemlerinin alınması, yangını söndürmekten daha ucuzdur. Bir yerleşim merkezinde meydana gelen yangınların nedeni, şehrin nüfusuna, halkın eğitim seviyesine ve kullanılan enerji türüne göre değişmektedir. Yangınlarda meydana gelen ölümlerin sebebi ve hasar miktarı, alınan yangın güvenlik teknik ve teknolojilerine, kullanılan yakıtın cinsine göre değişir.

Yangın, çeşitliliği, önlemleri, söndürme yöntemleri ile mimarlık-mühendislik formasyonlarını gerektiren multidisipliner bir konudur.

Yangından önce, itfaiyenin dışında, yeterli güvenlik önlemlerinin alınması ve kontrol edilmesiyle;

- Yangın çıkma olasılığı azalacak,
- Yangı çıksa bile uyarı ilk müdahale sistemlerinin iyi çalışması ile en azından yangının genişlemesi ve diğer yapılara geçmesi önlenecek,
- Söndürme ekiplerinin yangını kontrol altına almaları kolaylaşacak,
- Tahliye ve kurtarma kolaylaşacaktır,

Bunların yaptırılması ve kontrol edilmesi için yeterli ve anlaşılır mevzuat gerekmektedir. Bir şehir itfaiyesinin başarısı, yangın güvenlik önlemlerine bağlıdır. Yurt dışında yangın güvenlik önlemleri ile ilgili mevzuat geniş bir yer tutmaktadır. İngiltere, USA, Fransa ve Almanya gibi ülkelerin yangın güvenlik önlemleri ile ilgili mevzuatı binlerce sayfayı geçmektedir. Bu ülkelerde sürekli standartlar yaygınlanmaktadır.

Yangın konusunda ülkemiz genelinde bir politika oluşturulamamıştır. Yangın konusunda ülkemizde tüzük ve yönetmelikler bulunmasına rağmen yeterli değildir. Keza bu Tüzük ve Yönetmelikler birbirleriyle çelişmektedirler. Ülke genelinde “Yangından Korunma Yönetmeliği” olmayan nadir ülkelerdeniz. Birinci sınıf gayri sıhhi müesseseler hariç topluma açık yapılara ilişkin yangın mevzuatı yok ve yetersizdir.

İnsan aktivitesinin bulunduğu her alanda belirli risklerin mevcut olması olağandır. Risklerin açıkça belirlenerek tanımlanması, bunlarla mücadelede alınacak önlemler için atılması gereken ilk adımdır. Riskin değerlendirilmesinin sonucuna göre, risk seviyesinin büyüklüğüne bağlı olarak kısa ve uzun vadede alınacak önlemler belirlenebilir.

Risk bölgelerinin belirlenmesi ve buna göre master planlarının yapılması gerekmektedir.

Yurtdışında itfaiye teşkilatları, iki ana bölümden oluşmaktadır. Birincisi söndürme ve ikincisi önleme bölümüdür. Yangın önleme bölümü aşağıda belirtilen temel hususlarda faaliyet göstermektedir.

- Yeni inşaatların planlarını, yangın önleme bakımından incelemek ve gerektiğinde mimarlara, müteahhitlere ve yapı sahiplerine ücret karşılığında danışmanlık yapmak ve proje hazırlamak,
- Mevcut yapıların kullanma amacına uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını ve yangı önleme sistem, tesisat, araç-gereçlerinin çalışıp çalışmadığını denetlemek ve eksiklerin giderilmesi için yönetmeliklere uygun şekilde zorlamak,
- Halkın yangın konusunda eğitilmesini sağlamak, itfaiye müdürlüğünce kullanım yerleri için kontrol listeleri hazırlamak, eski binaları gerekli görüldüğü zamanlarda ve şikayetler üzerine kontrol etmek.

Yurt dışı itfaiye teşkilatlarında yangından korunma bölümlerinin, yeni inşaatlar ve ruhsat, eski binalar, işyerleri gibi alt kısımları bulunmaktadır. Bina ve diğer yapılar da, yangından korunmak ve kurtarıcı önlemlerini kontrol ve düzenlemekle görevlendirilmiştir. Bir yapının planı önce Belediye yapı işlerinde kontrol edilmekte daha sonra itfaiyeye gelmektedir. İtfaiye bina planını uzman kadrosu ile (Mimar-Mühendis) kanun ve yönetmeliklere uygunluğunu denetlemekte ve yangın güvenliği önlemleri uygun ise yapının yapılmasına izin vermektedir. Yangın önleme servisi

ise bina planlarına göre alarm ve uyarı sistemleri, yangın söndürme sistemleri ve kaçış yollarını incelemektedir.

Ülkemizde yerel yönetimler tarafından itfaiye teşkilatlarına yeterli ödenek ayrılmadığı gibi belediye imar dairesi ile aralarındaki ilişkinin toplum yararına düzenlenmesi gerekmektedir. İtfaiyenin konu uzmanı teknik eleman mimar-mühendis (kimya, makine, elektrik, jeoloji, inşaat, jeofizik vd...) açısından zenginleştirilmesi, gerekli ödeneklerin verilmesi ve dünyada geçerli olan yangın önleme konusunda eğitim düzeyinin yükseltilmesinin kısa vadede sağlanması toplum için önem arz etmektedir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından Ortadoğu Teknik Üniversitesine ihale edilen 3194 sayılı İmar Kanunu ve Yönetmeliklerinin (Yeni bir yapı kontrol sistemi ve afetlere karşı dayanıklılığını sağlayacak teknik önlemleri içermek üzere) revize edilmesi sırasında en önemli eksikliklerden biri yangın ile ilgili önlemlerin yer almamasıdır. Bu yeni önerilen yasa ve yönetmeliklerde, sadece, afetin deprem üzerine odaklanmış olması ortaya reaksiyonel bir ürün çıkartmaktadır. 17 Ağustos Depremi İmar Yasası ve Yönetmelikleri ülkemizdeki bölgelerin jeodinamik karakterinin ve jeolojik zemin özelliklerinin de göz ardı edildiğini uyarımıza rağmen, uyarılarımız göz önüne alınmamıştır.

17 Ağustos 1999 tarihli Doğu Marmara Depremi bize toplum olarak Sivil Savunma konusunda yetersiz olduğumuzu göstermiştir. Gelişmiş ülkelerde gönüllü sivil savunma ve itfaiyecilik yönündeki olgunun ülkemizde de yaygınlaştırılması bizim yararımıza olacaktır.

Bu sorunların çözümlenememesindeki en büyük olgu ülkemizdeki çok başlıklılıktır. Değişik yasa ve tüzüklerle ilgili olarak değişik kamu ve yerel merciler yetkili olmaktadır.

5.6. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü temsilcilerinin görüşleri.

Hukuki Durum

Sivil Savunma düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı halkın can ve mal kaybının asgari halde indirilmesi maksadıyla alınacak her türlü silahsız, koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder. (7126 sayılı kanun madde 1.)

Deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ vb. afetlerde alınacak tedbirlerle, yapılacak yardımlar hakkında, bu kanun hükümleri uygulanır. (7126/madde 1)

Tabii afetler ve büyük yangınlarda yapılacak her tür kurtarma ve yardım işlerine, mahalli mülki amirlerince görülecek lüzum üzerine bu bölgede bulunan sivil müdafaa teşkillerinin de katılması mecburidir.(7126/madde 6)

İçişleri, İmar ve İskan, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Tarım Bakanlıklarınca acil yardım teşkilatı ve programları hakkında genel esasları kapsayan bir yönetmelik yapılır.(7126/madde 1)

Bu yönetmeliğin amacı, Devletin tüm güç ve kaynaklarını afetten önce planlayarak afetin meydana gelmesi halinde Devlet güçlerinin afet bölgesine en hızlı bir şekilde ulaşması ile afetzede vatandaşlara en etkin ilk ve acil yardım yapılmasını sağlamak için acil yardım teşkilatlarının kuruluş ve görevlerini düzenlemektir. (7126 sayılı kanununun 4. Maddesindeki yetki ile çıkartılan 88/12777 K. sayılı yönetmelik)

Sorunlar

Sivil Savunma Teşkilatının görev kapsamı, düşman saldırıları, doğal afetler, büyük yangınlar, silahlı kuvvetlere destek sağlayan (personel, araç ve lojistik destek) hizmetler, koruyucu güvenlik hizmetleri, avcı birlikleri (4654 S.K.) hizmetleri, milli müdafaa mükellefiyeti hizmetleri (3634 S.K.) ve bunlarla bağlantılı olan diğer tali hizmetleri içerecek şekilde genişlemiş olup asli görevin ne olduğu konusunda tereddütlere neden olabilecek bir görünümde dir.

Afet hizmetleri çok başlıdır.

Yerel yönetimlere, özel sektöre, gönüllülere, NGO ve halka, afetler konusunda yeterince katılım imkanı sağlanamamaktadır.

Başbakanlığa ait Koruyucu Güvenlik Hizmetleri, taşrada Başbakanlığa ait bir alt birim olmayışı nedeni ile Sivil Savunma Teşkilatınca yürütülmektedir.

Sabotajlara karşı koruma planları vb. hizmetler de Sivil Savunma Teşkilatının bünyesine girmiştir.

Acil durum yönetimi (711 S.K., 7269 S.K., 7126 S.K. Başbakanlık kriz yönetmenliği ve Başbakanlık Genelgeleri) değişik mevzuat ile tanzim edilmiş olup halen hizmetin gerektirdiği ölçüde değildir.

583 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Başbakanlıkta oluşturulan acil durum yönetim başkanlığı tam kurulmamıştır. İyileştirilmesine gereksinim vardır.

Öneriler

1. Sivil Savunma Teşkilatı “Topyekün savunma sivil hizmetleri ile ilgili kuruluş olarak faaliyetini sürdürmelidir.”
2. Afet hizmeti Başbakanlığa bağlanmalıdır.
3. Yangın hizmeti yerel bir hizmet olup, merkezden (Başbakanlıkça) eğitim, denetim, planlama, standardizasyon vb. hizmetlerin götürülmesine ihtiyaç vardır.
4. Gönüllüler, özel sektör, halk ve yerel yönetimler afet hizmetine katılmaya teşvik edilmeli, imkan sağlanmalı ve sorumluluk üstlenmelidir.
5. Afet İşleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki hizmetler, tümüyle Başbakanlığa intikal ettirilmelidir.
6. Acil durum yönetimi için oluşturulan çok sayıda merkez (Afet Bürosu, İdare Merkezi, Koordinasyon Merkezi, Kriz Merkezi, Kriz Masası, Hareket Merkezi vb.) teke indirilebilir. Bu konuda Başbakanlık ADY Başkanlığı düzenleme yapabilir.

5.7.

Devlet Planlama Teşkilatınca Komisyonun bilgi ve tartışmasına sunulan görüşler.

Türkiye bir yandan yakın geçmişte son 20 yılda yaşadığı ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin ve diğer yanda Dünyanın yaşadığı ve halen devam eden ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin getirdiği değişimlere, küreselleşmeye ve entegrasyon hareketlerine uyum sağlamak için geniş kapsamlı bir yeniden yapılanma programı uygulamak zorundadır.

Yeniden yapılanma sırasında yukarıda belirtilen konuların kapsamında somutlaşmış hedefler yanında önemli başka hedeflere de varmamız gerekmektedir. Bu hedefleri kısaca şöyle tesbit edebiliriz.

5.7.1. Hedefler

5.7.1.1.

Gerek hizmette ve gerekse hizmet verilmesini sağlayan unsurlarda A)personelde B) teknik donanımda belirli standartlara varmak zorundayız.

5.7.1.2.

Kamu oyu ile, yazılı görüntülü ve sözlü basınla, kitle iletişim organları ile üniversite ve araştırma kurumları ile, sivil toplum örgütleri ile, teker teker kişilerle, ilişki içinde bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sağlıklı ve yapıcı bir iletişim kurmak zorundayız. Bu iletişimin gereken ölçüde sağlıklı ve yapıcı olması bakımından yukarıda sayılan unsurların görüş ve önerilerinin öğrenilip değerlendirilmesi kadar ve hatta ondan da önemli olmak üzere güvenlik hizmeti veren kuruluşların sorumluluklarının temelini oluşturan hizmet hedefleri ve sorumluluklarının sayılan bu kuruluşlara çok iyi anlatılmasını sağlamak zorundayız.

5.7.1.3.

Gereken her olayda elimizin altında olması gereken bir teknik alt yapı oluşturmak zorundayız. Örnek olarak DNA genetik data bankası, parmak izi bankası, gerek ruhsat verilen ve gerekse ruhsatsız olarak yakalanan silahların kovan ve çekirdek iz sicili data bankası, adres bankası vb. gibi.

5.7.1.4.

Sanıktan delile değil delilden sanığa gidilmesini sağlayacak bir çalışma sistemini eksiksiz ve gecikmesiz kurmak zorundayız. İnsan hakları açısından çok önem taşıyan bu konuyu öncelikle kendi insanımıza karşı olan sevgimizi ve onu korumakta ne kadar özenli ve kararlı olduğumuzu göstermek, insan hakları konusunda Türkiye'ye dışarıdan yapılabilecek bir öneriye yer ve gerek olmadığını herkese kabul ettirmek ve çeşitli bahanelerle dışarıdan gelebilecek bu nevi talepleri baştan önlemek zorundayız.

5.7.1.5.

İnsan hakları konusunu Türkiye'ye karşı bir ikaz ve uyarı aracı olarak kullanma eğiliminde olanlara karşı insan haklarının sadece yakalanan ve yargı önüne çıkarılan sanıkların hakkı olmadığını suça maruz ve muhatap kalmış olan mağdurların ve onun da ötesinde Devlete, kanunlara ve topluma karşı saygılı olarak yaşayan tüm insanların suça ve suçlulara karşı korunması anlamında yorumlandığını ve uygulandığını göstererek Türkiye'ye insan hakları konusunda ikazda bulunmaya kalkışanlara insan haklarının gerçek anlamda ne olduğunu göstererek onları uyarmak ve uyandırmak zorundayız. Bu noktada da önleyici zabitanın önleyici, koruyucu ve yardım edici niteliklerini tam olarak yerine getirmesini sağlayacak tedbirleri almak zorundayız.

5.7.1.6.

Halkla ilişkileri sadece karakola gelmek zorunda ve durumunda kalmış olanlara karşı değil toplumun her kesiminde ve her yerdeki insanlara karşı her fırsatta ve inanarak sergilemek zorundayız.

5.7.1.7.

Şeffaflığı, hizmetlere sadece dışardan bakış açısı olarak değil hizmet gören kuruluşlarda hizmetin içinde de geniş, etkili ve ciddi bir şekilde uygulamak zorundayız.

5.7.1.8.

Kuruluşların dış ilişkilerini geniş anlamda geliştirmek zorundayız. Burada geniş anlamda ile kastedilen mana sadece kuruluştan kuruluşa değil kuruluşlarda çalışan kişilerden hem kuruluşlara ve hem de kuruluşlarda çalışan kişilere doğru ilişki kurma izin ve hatta inisiyatifi vermek ve herkesi teşvik etmek zorundayız. Unutmamak gerekir ki kuruluşları ve kanunları yaşatan, koruyan ve de özellikle uygulayanlar sadece insanlar ve onların içindeki sevgi, inisiyatif, vazife ve sorumluluk duygusuna inançtan kaynaklanan dürtülerdir. Bu bakımdan gerek toplumda yer alan bir kişi olarak gerekse resmi görevli olarak insanımızı sevdiğimizi, ona görevi ile ilgili her desteği vereceğimizi görevindeki her yanlıştan dolayı da sorgulanacağını onun benliğine sindirmeliyiz. Bu hem şeffaflığın hem de hakla ilişkilerin önemli bir konusudur.

5.7.1.9.

İşlenen suçlar ve suçların sanıklarının sayı ve niteliklerinin yıllar itibariyle gösterdiği değişim ile günümüzdeki suç ve suçluların sayı ve nitelikleri tespit edilerek değerlendirilmeli; geçmişte ve günümüzde suça iten ve/veya özendiren etkenler araştırılarak ortaya çıkarılmalı ve geleceğe dönük olarak bu faktörlerinin hangilerinin ne derece müessiriyetini koruyacağı ve gelecekte kendi toplum yapımız içinde hangi etkenlerin ve dışardan gelebilecek hangi etkilerin ne derecede ve hangi konularda suç olaylarına insanları yönlendirebileceği konusunda varılacak alternatif sonuçlara göre; geleceğin suç ve suçlularına karşı görev yapacak personele hem eğitim kurumlarında gerekli eğitim verilerek hem mevzuat taslakları hazırlanarak hem de suç işlenmesinin önlenmesi ve işlenen suçların sanık ve delillerinin en kısa zamanda ve sağlıklı olarak yargıya teslim edilmesini sağlayıcı teknik donatımın neler olabileceğinin araştırılması ve tespiti yapılmaya çalışılmalı ve bu sonuncu konuda üniversiteler ve araştırma kurumları ile devamlı bir işbirliği, haberleşme ve bilgi alışverişi sistemleştirilmelidir.

5.7.1.10.

Bütün bu çalışmalarda Devletin bütçe imkanlarının en rantabl=kârlı ve en prodüktif=verimli, üretken bir şekilde kullanılması kesinlikle sağlanmalıdır. Yani bütün faaliyetlerde A) en az para harcanarak sonuç alma modelleri uygulanmalı ve faaliyetler en az masrafla ve dolayısıyla en kârlı bir şekilde gerçekleştirilerek masraflar azaltılmalı; B) diğer bir deyişle de yapılacak her masraf karşılığında en fazla iş çıkaracak ve sonuç alınacak şekilde çalışarak aynı masrafla daha fazla verim alınmalı ve her yolla da Devlet bütçesinden alınan imkanlar azami ölçüde işe dönüştürülmelidir. Bu safhada kuruluşların içinde ve kuruluşlar arasında iş ve işlemlerde a) iş tanımlaması b) iş akımı c) zamanlama d) yönetim e) kontrol f) yetki devri gibi konuların 1) etkili bir kontrol altında 2) en kısa zamanda 3) doğru bir şekilde iş ve işlemlerin sonuçlanması açısından yeniden ve tümüyle gözden geçirilmesi ve yeniden tanımlanması ve gerekiyorsa alınan kararların pilot uygulamalarla denenmesi sağlanmalıdır.

5.7.2.

İlkeler

Güvenlik hizmeti veren kuruluşların ve onların hizmetlerinin yeniden yapılandırılmasında göz önünde tutulacak ana ilkeler de şöylece sıralanabilir.

5.7.2.1.

Otokontrolü ve kamuoyunun kontrolünü sağlayacak şekilde halkla ilişkileri geliştirerek bir yandan halkın görüş ve önerilerini almak değerlendirmek ve uygulanabilecekleri uygulayarak halka yaklaşmak, halkla bütünleşmek diğer yandan da kendisinin uymak ve korumak zorunda olduğu kuralları, hukuku ve hizmet ilkelerini halka anlatarak onun güven destek ve sevgisini sağlamak ve kendini halka benimseterek kabul ettirmek.

5.7.2.2.

Disiplini, etkinliği, objektifliği, dürüstlüğü ve hızlı sonuç almayı yerleştirmek.

5.7.2.3.

Devletine Milletine ve insan haklarına daima bağlı ve hizmetkar olmak.

5.7.2.4.

Hizmette çağdaş normları yakalamak.

5.7.2.5.

En iyi hizmetleri en ekonomik ve tasarrufçu bir bütçe ile vermek.

5.7.2.6.

Güvenlik kuruluşlarında eğitimi, hem personel yetiştiren hem de ihtisas eğitim veren bir sistem içinde yürüterek hizmette uzmanlaşmayı esas almak.

5.7.2.7.

Hizmette mükerrerliği hem kuruluşların kendi içlerinde hem de kuruluşlar arası düzeyde önlemek.

5.7.3.

Uygulanacak Tedbirler

Bu ilkeler doğrultusunda alınabilecek tedbirleri de aşağıdaki gibi tespit edebiliriz. Tedbirler içinde sosyal muhtevalı olanların ön planda ele alınmasında yarar vardır. Bu şekilde oluşturulan iyimser bir kamuoyu ve çizilen olumlu bir imaj diğer tedbirlerin daha kolaylıkla benimsenmesini ve uygulanmasını sağlayacaktır.

5.7.3.1.

Güvenlik güçlerinin toplumu kontrol ve tedip etmek için değil toplumu korumak, yardım etmek ve hizmet için var olduğunu, kontrol ve tedibin sanık ve suçlulara karşı olduğunu her olayda söz ve davranışlarla ortaya koymak.

5.7.3.2.

Topluma güvenlik hizmetlerinin dışında da çok yönlü konuları kapsayacak şekilde hizmet vererek ve yardım ederek güvenlik güçlerinin varlığının ana amacının suçu ve suçluluğu önlemek ve suç işleyenleri delilleri ile birlikte adalete teslim etmek olduğu kadar topluma ve insanlara mutluluk vermek olduğu imajını da zihinlere yerleştirmek.

5.7.3.3.

Toplumun ve teker teker insanların yardımına, desteğine, bilgilendirmelerine, önerilerine, diyaloga ve eleştirilerine her zaman açık olduğunu ve buna önem verdiğini topluma duyurmak,

hissettirmek ve uygulayarak inandırmak. Toplumda şikayetçi olan insanların sayısı bu şekilde önemli ölçüde azalacaktır.

5.7.3.4.

Yol gösterici ve uyarıcı olarak kuralları hatırlatıp uyulmasını ikaz ederken de, kurallara uymayarak suç işleyenlere karşı müeyyide uygularken de güler yüzlü, vakur ve kararlı olmak.

5.7.3.5.

Her yerde her ortamda ve herkese karşı aynı tarzda davranmak, konuşmak ve aynı mesafeyi korumak.

5.7.3.6.

Hem kanunlara ve hem de halka karşı sorumluluğunun bilincinde olduğunu gösteren bir hizmet vermek.

5.7.3.7.

En etkin çalışma düzenine en ekonomik çözümlerle ulaşmak, Hizmette başarının hizmette ekonomiye bağlı olduğunu bilerek hareket etmek. Hizmette etkinliği de “Doğru Sonuç+Sürat+Dürüstlük” olarak anlamak.

5.7.3.8.

Bu ilkelerin nasıl yorumlandığını ve uygulandığını yerinde göstermek için, çevresini de etkileme gücü olan başarılı personeli yurt dışında kısa süreli staj programları ile eğitmek.

5.7.3.9.

İçişleri Bakanlığını, kendisine şu anda sadece hukuken bağlı olan güvenlik hizmeti veren kuruluşların organik ve fonksiyonel olarak da kendisine bağlayacak ve daha hızlı, verimli ve daha güçlü bir çalışma ortamı oluşturacak bir karargah yapısına kavuşturmak.

5.7.3.10.

Güvenlik hizmeti gören kuruluşların coğrafi hizmet alanlarını il hudutlarının kapladığı alan olarak tanımlamak ve kuruluşları bu alanın tümünde mülki idare amirlerinin yönetim ve gözetimi altında çalıştırmak.

5.7.3.11.

Bu kuruluşların hizmet yapılarını, hizmet ilkelerini ve hizmet standartlarını günün ve geleceğin şartlarına göre yeniden tanımlamak.

5.7.3.12.

Koordinasyonu (İşbirliğini) ve kooperasyonu (ortak çalışmayı);

- Güvenlik hizmeti gören kurumların kendi içinde,
- Güvenlik hizmeti gören kurumların kendi aralarında,
- Güvenlik hizmeti gören kurumların diğer bütün kurumlarla ilişkilerinde
a) etkin b) devamlı bir nitelikte sağlamak.

5.7.3.13.

Güvenlik hizmetlerinde kurumlar arası görev boşluklarını, tedahülleri ve tekerrürleri önlemek.

5.7.3.14.

Hizmetin dışa dönük olarak halka karşı ve içe dönük olarak personele karşı sosyal ve şeffaf olma özelliğini ön plana çıkarmak.

5.7.3.15.

Hizmet gören personelde işe dönük ve içe dönük ihtisaslaşmayı sağlamak. Bugün poliste işe dönük kısmi bir ihtisaslaşma var olacak (trafik, asayiş, narkotik, istihbarat) ama iç bünyede yer alan hizmetlerde (lojistik, maliye) bir ihtisaslaşma yoktur. Jandarmada ise durum tersine olup içe dönük hizmetlerde (lojistik, maliye, inşaat hizmetleri) ihtisaslaşma vardır ve bu hizmetleri yapan elemanlar bellidir ama işe dönük olarak (trafik, narkotik, asayiş, istihbarat) bir ihtisaslaşma yoktur. Güvenlik güçlerinin etkinliğinin temelinde içe dönük ve işe dönük ihtisaslaşmanın birlikte ve aynı etkinlikte sağlanması vardır.

5.7.3.16.

Jandarma Genel Komutanlığında hizmet tanımlaması, bütün personelin bir bütün olduğunu belirtecek şekilde yapılmıştır. Bütün personel Komutanlığın asli personeli ancak görev unvan ve sorumlulukları farklıdır. Emniyet Genel Müdürlüğünde ise emniyet hizmetleri sınıfı sadece polisleri kapsar, diğer personellerin yetki, görev, imkan ve sorumlulukları kendi görev sınıflarının çerçevesi içinde belirlenir ve emniyet hizmetleri dışında tutulur (o insanlar bu durumu dışlandıkları şekilde kabul etmektedirler), bunun içindir ki emniyet hizmetleri dışındaki personelden dışardaki kuruluşlara doğru devamlı bir kaçış vardır. Bu yüzden de bu konularda bilgili, becerili, tecrübeli ve ihtisaslaşmış personel sayısı bugün olması gerekenin çok altındadır.

Bu sebeple Emniyet Hizmetleri sınıfının tanımı Emniyet Genel Müdürlüğüne hizmet veren bütün personeli kapsayacak şekil ve nitelikte yeniden yapılmalıdır.

5.7.3.17.

Güvenlik hizmetlerinin emek yoğun mu, teknoloji yoğun mu yoksa teknoloji destekli ihtisaslaşmış emek yoğun olarak mı yürütüleceği konusunda karar vermesi gereken organlarca verilmiş bir karar yoktur. Hizmetler emek yoğun olarak teşkilatlandırmakta ama teknoloji yoğun olarak yürütülmek istenmekte ancak bu mantıkla hareket edildiği için de bütçe ile alınan ödenekler ne maaşlara ne de donatım ve araç-gereç teminine yetmemekte bütçe imkanları gereğinden fazla zorlanmakta fakat bu zorlamanın sonunda umulan sonuçlara da varılamamaktadır.

En kısa zamanda sağlıklı ve ciddi incelemelere dayanarak personel sayısında sınırlandırma ve hatta dondurma yapılarak teknoloji destekli ihtisaslaşmış emek yoğun bir istihdam modeline geçilmeli ve geniş kapsamlı ve tutarlı bir ihtisaslaşmaya yönelik uzun vadeli düzenlemeler yapılmalıdır.

5.7.3.18.

Personelin belirli alanlarda uzmanlaşması ve nitelik, bilgi ve inisiyatiflerinin geliştirilmesi sağlanmalı ancak bu uzmanlaşma dallarına ek olarak bütün personele trafik, delilleri koruma ve acil delilleri toplama açısından olay yeri inceleme ve ilk yardım gibi konularda acil ve önemli durumlarda yetecek kadar ek bilgi verilmelidir.

Personelin uzmanlaşma dalında devamlı istihdamı ve buna göre hizmette ring tanzimi sağlanmalıdır.

Özellik gösteren ve/veya önem taşıyan hizmet konularına nerede ihtiyaç duyulduğu tespit edilmeli ve bu nitelikleri taşıyan personelin bu yerlerde istihdamı kesin olarak ve ancak nokta tayinleriyle yapılmalıdır.

Çalışmaların ekip şeklinde yürütülmesinin yararlı ve/veya zorunlu olduğu hallerde tayin dönemlerinde bu ekipler tümünden tayin edilmeyerek geride bir veya birkaç kişi bırakılmalı ve bunlar yeni gelen personelin muhatap olunan konulara, olaylara ve kişilere uyumunu sağladıktan sonraki dönemde tayin edilmelidir.

Emniyet Genel Müdürlüğünün valiler arasından tayini uygulaması kalkmış olup Genel Müdürü Emniyet Genel Müdürlüğünün personeli içinden tayin edilmekte ve Sınıf Üstü Emniyet Müdürü ünvanı almaktadır. Benzer uygulamanın Jandarma Genel Komutanlığında da başlatılması yararlı olacaktır. Konularında son derece başarılı oldukları çalışmaları, başarıları ve geldikleri rütbelerle tescil edilmiş olan değişik branştaki bir generalin, konusunun çok dışında, sürekli olarak suç ve suçlu ile muhatap olan bir yapıda devamlı olarak hukuki sonuçlar doğuran kararlar vererek askerlik performansı ile uyuşmayan bir faaliyeti etkin bir şekilde yönetmesinin zorlukları ortadadır. Jandarma Subay Okullundan mezun olup hizmet göreceği şartlara göre eğitilmiş olan ve uzun yıllar değişik konularda ve sorumluluklarla hizmetin her kademesinde hem emir alıp icra ederek ve hem de emir verip sorumluluk yüklenerek başarısını kanıtlaya kanıtlaya Jandarma Genel Komutanı olmaya en yakın noktaya gelmiş bir korgeneralin, bu mesai sırasında edindiği bilgi, beceri ve ortaya koyduğu başarı da göz önüne alınarak Genel Komutanlık için gerçekten yeterli bir aday olduğuna karar vermek herhalde yanlış olmayacaktır. Bu nedenle Jandarma Genel Komutanının Jandarma Genel Komutanlığındaki korgenerallerin arasından atanması yerinde olacaktır.

5.7.3.19.

Güvenlik güçlerinin adli zabıta gücü arttırılmakla beraber mani zabıta faaliyetleri, izleyici, uyarıcı, eğitici, öğretici ve bütün bunlardan sonra uyarıcı ve önleyici niteliği ile ön plana çıkarılmalıdır.

Zabitanın topluma ve kişilere yol gösterici ve yardım edici faaliyetlerinin bir fantazi değil asli görevlerinin bir parçası olduğu ve son derece ciddi olarak değerlendirilmesi uyulması ve uygulanması gerektiği bütün personele anlatılmalıdır. Buna bağlı olarak toplumun dilek, şikayet ve isteklerine dikkatle kulak verilmeli bunlar değerlendirilmeli halktan ve personelden polisle ve jandarma ile halkı kaynaştırıcı yakınlaştırıcı önerilerle diğer yapıcı önerilerde bulunanlar ödüllendirilerek eskinin katı polis ve jandarma imajı silinip polis ve jandarma ile toplum yakınlaştırılmalı ve tabir maksadı aşan bir ifade taşıyor ama toplumla polis ve jandarma kaynaştırılmalıdır.

5.7.3.20.

Personelin yabancı dil öğrenmesini sağlayacak kolaylıklar hazırlanarak yabancı dil öğrenmesi teşvik edilmeli, özendirilmeli ve ödüllendirilmelidir.

Görevinde başarılı olan, yeterli ölçüde yabancı dil bilen ve çevresini etkiliyecek kadar sosyal ve dışa dönük olan personel burslarla veya Devlet imkanları ile yurt dışında programlı stajlara gönderilerek dünyada kendi konusundaki uygulamalar, olaylara bakış tarzları, davranışlar gösterilerek bilgilendirilmeli ve ufku Dünyaya açılmalıdır.

5.7.3.21.

Güvenlik hizmetlerinin tarım toplumundan kalan mekana bağlı yürütülmesi tarzı bırakılarak sanayi toplumunun ve suçluların mobilitesine paralel olarak güvenlik güçleri de mobil hale getirilmeli karakol sistemi kaldırılmalıdır.

Kurulacak olan daha az sayıdaki Polis Güvenlik Merkezleri ile Jandarma Güvenlik Merkezleri bir yandan mobil ekipleri yönetir ve kontrol ederken diğer yandan da insanların bilgi almak, danışmak ve yardım istemek için seve seve geldiği yerler haline getirilerek polis ve jandarma karakolları ile ilgili olarak zihinlerde yer etmiş olan çekindirici imaj silinmelidir.

Yapılacak çok yönlü ve geniş kapsamlı bir araştırma ile değişik nüfus miktarı barındıran yerlerin özellikleri değerlendirilerek değişik nüfus guruplarına göre nüfus başına güvenlik personeli sayısı standardı uygulama imkanları araştırılmalıdır.

Jandarma Genel Komutanlığının karakol sisteminin mobilize edilmesi imkanları da yukarıdaki anlayış içerisinde araştırılmalıdır.

Jandarma Genel Komutanlığının devamlı bir personel yapısına kavuşturularak personelin bilgi ve beceri birikimi sağlaması imkanları araştırılmalıdır. Bunun sonucu olarak vatani askerlik görevi görececek kişilerin Jandarma Genel Komutanlığına verilmemesi ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin diğer dallarında istihdam edilmesi halinde Jandarma Genel Komutanlığına bugünkü imkanlarla sağlanan bütçe tutarlarının oldukça altındaki bütçe tutarları ile bu Komutanlık, teknoloji yoğun olarak donatılmış olan ve çalışacağı konularında uzmanlaşmış devamlı bir kadro ile çok daha başarılı bir çalışma sergileyecektir. Gelişmiş teknoloji ürünü donatımla çalışması zaten zor ve aslında imkansız olan er ve erbaşla çalışma yerine, uzmanlaşmaya yöneltilerek istihdam edilen eğitilmiş devamlı personelle çalışma daha hızlı, daha kolay ve daha etkin yönetilir bir yapıyı oluşturacaktır. Aynı düşünce iledir ki Türk Silahlı Kuvvetlerinde de mecburi askerlik yerine devamlı, uzmanlaşmış ve ücretli kişilerden oluşan bir yapının olumlu tartışmaları yaşanmaktadır.

5.7.3.22.

Yasaklar, gerekçeleri ve amaçları da açıklanarak ciddiyet ve kararlılıkla uygulanmalıdır. Buna bağlı olarak ciddi ve gerçekçi olmayan yasaklar uygulamadan kaldırılmalıdır.

Güvenlik güçleri, olmayan şeyleri söylememeye özellikle dikkat etmeli ve bu yolla halkın güvenini kaybetmekten sakınmalıdır. Radarla hiçbir zaman trafik kontrolü yapılmayan bir yol güzergahının kenarına “Burada radarla kontrol yapılmaktadır” yazısı konulmamalıdır.

5.7.3.23.

Kurallar, halkı, kaçınmayacağı şekilde cezalandırmak için değil sorunları önleyecek, yarar sağlayacak, toplumu ve insanları koruyacak ve yol gösterecek şekilde hayata yansıtılmalıdır. (Girişe yasak işareti sokağın başına konulmalıdır; sokağın sonuna konulup bir de orada bekleyerek girişe yasak sokağa girdin diye vatandaşa ceza yazmaya kalkışılmamalıdır.) İnsanların, güvenlik güçlerine saygı göstermek ve itaat etmek zorunda olduğu kadar güvenlik güçlerinin de insanları sevmek, onlara saygı göstermek ve onların içinde, dışarıya vurulmamış kırgınlıklar uyandırmaktan bilhassa ve dikkatle kaçınmaları gerektiği her seviyedeki personele iyice öğretilmelidir.

5.7.3.24.

Dünyada geçerli olarak uygulanan istatistik normları ile uyum sağlayacak şekilde kuruluşların Türkiye çapında birbirlerine paralel bir istatistik sistemi kurmaları sağlanmalıdır. Dünyadaki gelişme ve değişmeler istatistik verilerden izlenmeli, devamlı olarak takip edilmeli ve Türkiye için taşıdığı anlamlar açısından değerlendirilmelidir.

5.7.3.25.

Ehliyet almak için müracaat eden kişilerin alması gereken dosyayı bir bedel karşılığında Emniyet Genel Müdürlüğü döner sermayesinden almaları sağlanmalıdır.

5.7.3.26.

Trafik polisinin araçlarının üzerindeki Trafik Polisi yazısı kaldırılmalıdır. Bu yazı sebebiyle vatandaş bu polisleri trafikçi diye tanımlamakta ve polis gibi görmediği için de bunların toplum üzerinde caydırıcı bir etkisi bulunmamaktadır.

5.7.3.27.

Tören ve bayramlarda yollar trafiğe tamamen kapatılmayarak bir şeridin acil ihtiyaçlar için devamlı açık tutulmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

5.7.3.28.

Trafik kurallarını sık ihlal edenlerin daha çok kaza yapabileceği göz önüne alınarak trafik ceza puanı toplamına göre trafik sigortası ve kasko sigorta primleri arttırılmalı ve bu artışın bir yüzdesi Emniyet Genel Müdürlüğü döner sermayesine verilmelidir.

Aynı şekilde bir düşünce ile, araçların başka araçla yaptığı kazalarda ve araçların sadece kendisine zarar veren veya yayalara, duran şeylere çarpmaktan doğan kazalarda kaza yapan araçların trafik ceza puanları da suçun ve kusurun tespitinde ağırlaştırıcı veya hafifletici yönden değerlendirilmelidir. Çarpışan iki aracın görünüşte hata payları % 50 ile birbirine eşit olsa bile, sürücülerden hiç ceza puanı olmayanın kazadaki sorumluluğunu, kuralları ihlali alışkanlık haline getirmiş olduğu ceza puanlarının yüksekliğinden belli olan sürücününki ile bir tutmamak ve ceza puanı yüksek olanın kusurunun da yüksek olduğunu kabul etmek gerekir. Bir başka açıdan bakıldığında, tek başına kaza yapan iki aracın kazanın görünüşüne göre hesaplanan hata puanlarından ceza puanı sıfır veya çok az olanda olduğu gibi değerlendirilirken ceza puanı oldukça yüksek olan olayda sürücü hatasından doğan sorumluluğun belli ölçeler içinde arttırılması gerekir. Böyle bir düşünce, cezayı umursamadan kuralları ihlal eden ve “yaz cezayı ver makbuzu” deyip parasına güvenerek kuralları, bu kuralların korumaya çalıştığı toplumu ve bu kuralları uygulayan görevlileri küçümsemeye kalkışanlara karşı cezaları çok daha anlamlı hale getirecektir. Ancak böyle bir uygulama içinde önem kazanan nokta, hataların tespitinde ve cezalandırılmasında genel objektifliğin ve müsamahasızlığın sağlanmasının çok önemle korunması ve gerçekleştirilmesidir.

5.7.3.29.

Geçmişten bugüne kadar işlenen suçların kategoriler halinde (asayişe müessir olan suçlar, asayişe müessir olmayan suçlar, terör suçları vb.) ve sanık ve suçlularının da kategoriler halinde (Erkek reşitler, kadın reşitler, reşit olmayıp cezaya ehil erkek çocuklar, reşit olmayıp cezaya ehil olan kız çocuklar, reşit olmayıp cezaya ehil olmayan erkek çocuklar, reşit olmayıp cezaya ehil olmayan kız çocuklar) tespiti ile zaman içinde suç ve suçlularda tespit edilen özellik ve eğilimlerle nereden nereye, nasıl ve hangi şartlarda geldiğimiz değerlendirilerek bugünden geleceğe bugünün şartları altında kendi toplumumuzdaki suça iten faktörler ile medyanın kötü etkisi ile yurt dışındaki her türlü toplum kesimlerden gelen suça itici ve/veya özendirici faktörlerin neler olduğu ve bunların zaman içinde nasıl gelişip değişeceği ve toplumumuzu nasıl etkileyeceği ve hangi suç türlerinin artabileceği hesaplanmalı ve bu suçlara karşı şimdiden hem tedbirleri alınmalı hem de bu suçları önleyecek ve/veya kolayca takip edip yakalayacak nitelikteki personelin yetiştirilmesi ve eğitimi için gereken müfredat programlarının özellik ve esasları ve varsa mevzuatta yapılacak ilave ve değişikliklerin esasları ve bu suçlara bağlı olarak kullanılacak ve alınması gereken makine, teçhizat ve teknik donatım şimdiden araştırılmaya ve tespit edilmeğe başlanmalıdır.

Türkiye’de yaşayan herkesin (Diplomatik misyon hariç) parmak izi bir bilgi bankasında toplanmalı ve aydınlatılması için çalışılan bir olayda sanığın sadece suçlular arasında olmayabileceğini, sabıkasız ve dolayısıyla daha önce parmak izi alınmamış olan birinin de sanık olabileceği düşünülmeli ve sanıkların yakalanması ve olayların aydınlatılması kolaylaştırılmalıdır. Böyle bir işlemde hiçbir kimse tedirgin olmamalıdır, zira muhtemel bir suça ve suçlulara karşı bu sistem toplumun ve herkesin sigortası olacaktır.

Ruhsatlı bütün silahların balistik bilgileri bir bilgi bankasında toplanmalıdır. Bir olayda bu yolla suçlu silahı bulmak çok kolaylaşacak eğer bulunamaz ise ruhsatı alınmamış ve kaydı yapılmamış gizli bir silahla, bu silahı yurda sokan, taşıyan ve kullanan ve dolayısıyla başka konularda da kanunları ihlal etmiş, muhtemelen etmekte devamla kararlı olan ve kendini gizleyen bir şahıs veya belki de bir organize suçlu gurubu ile karşı karşıya olduğumuz anlaşılacak ve bu bilgi o olayla beraber çok daha başka olayları da aydınlatacaktır. İşte bu konumda güvenlik güçleri çok ciddi bir caydırıcı güç haline gelecektir.

5.7.3.30.

Polis Akademisi normal eğitiminin yanında bir yandan da içindeki enstitülerle uzman personel yetiştiren bir akademik yapıya da kavuşturulmalıdır.

Hizmet içi eğitim ve hizmet sırasında eğitim geniş kapsamlı ve devamlı olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

5.7.3.31.

İçişleri Bakanlığı A.P.K. Kurulu bugünkü atıl halden kurtarılıp Bakanlığa bağlı kuruluşların A.P.K. birimlerini çalıştırdığı gibi kendisi de yoğun bir tesbit, değerlendirme ve izleme faaliyetini yürütecek bir çalışma temposuna kavuşturulmalı ve bunu yapacak nitelik ve uzmanlıkta personelle güçlendirilmelidir.

5.7.3.32.

Sürücülüğü öğrenme ve ehliyet alma konuları rasyonel bir şekilde yeniden düzenlenmelidir.

5.7.3.33.

Kuruluşların teknik konularda bilgi alış verişi sistemleştirilmeli, belirlenecek ölçüler içinde devamlılık gösteren bir işbirliği desteğinde çalışmaları sağlanmalıdır.

6.

Değerlendirmeler.

Komisyonu iletilen tüm önerilerin daha önce çeşitli çalışmalarda ele alınan önerilerle birlikte değerlendirilmesi yapılarak aşağıda belirtilen konuların benimsenmeye veya üzerinde tartışılmaya değer nitelikte olduğu görüşüne varılmıştır.

Bu tesbitlerin değerlendirilerek öneriler halinde takdiminde;

- Her türlü düşünce, öneri ve işlemlerde hukukun üstünlüğü ilkesine tartışmasız uyulmasına,
- Kurumlardan iş ve işlemlere değil, iş ve işlemlerden kurumsal fonksiyonları ve dolayısıyla kurumları tarife ve tayine yönelik bir değerlendirme ve karar sisteminin esas alınarak benimsenmesine,
- Şeffaflık, halkla ilişkiler ve güvenilirliğin korunması ve artırılmasına yönelik çözümlerin benimsenmesine,

- d) Güvenlik hizmeti gören kuruluşlar açısından olduğu kadar bu hizmeti ifa eden personel açısından da etkili devamlı ve güvenilir bir imaj oluşturulmasına,
- e) Hizmette tekerrürün kuruluşlar arasında ve kuruluşların kendi bünyelerinde önlenmesine,

Dikkat ve özen gösterilmiştir.

7.

Öneriler

7.1.

Konuşlanma ihtiyacının giderilmesinde bu ihtiyacı tam olarak karşılama gereği ile birlikte en ekonomik şekilde karşılamaya yönelik olmak üzere devamlılık gösteren konuşlanma ihtiyacının sabit binalarla, zaman içerisinde terk edilmesi veya yer değiştirmesi mümkün olan ihtiyaçların sökülüp takılabilir prefabrik sistemlerle karşılanmasına ve mobilite gerektiren hizmetlerin de özellikle konteynırlar ve yerine göre taşıtlarla karşılanmasına gayret edilmesi ile hem ihtiyaçlar karşılanmış olacak hem de çözüm asgari ve alternatif maliyetlerle gerçekleşecektir.

7.2.

Personelin görev etkinliğini artıracak ve zaman içerisinde eksiklerini giderme ve kendini yenileyerek günün koşullarına uyum sağlama yönündeki ihtiyacını giderecek hizmet içi, hizmet sırasında ve hizmet dışı çok yönlü ve devamlı eğitim programlarının düzenlenmesinin hizmetlere önemli ölçüde katkı sağlayacağından bu tür programların en geniş ölçüde uygulanmaya konması yerinde olacaktır.

7.3.

Güvenlik kuruluşları ile toplum arasında yakınlaşmayı arttıracak yönde sosyal amaçlar ve davranışların ortak imajlar olarak bu kuruluşlara yerleştirilmesi yerinde olacaktır.

7.4.

Asli hizmetlerle destek hizmetlerinin ayrılarak destek hizmetlerinin yer ve konu bakımından devamlılık esasına göre çalışacak sivil personel tarafından yerine getirilmesi ve yönetilmesi hem asli hizmetlerde etkinliği ve verimi arttıracak hem de destek hizmetlerinin daha iyi şartlarda yerine getirilmesini sağlayacaktır.

7.5.

Kuruluşlarda istihbarat hizmetlerinin daha da güçlendirilmesi, elde edilen bulgu ve bilgilerin kuruluşlar arası ortak kullanıma açık bir bilgi bankasında toplanılması, hizmetleri olumlu yönde etkileyecektir.

Belirli ve önemli konularda ortak istihbarat çalışmaları yapılması imkanlarının sonuç almaya yönelik olarak yapıcı bir görüşle incelenmesi yerinde olacaktır.

7.6.

Güvenlik güçlerinin yerleşik çalışma düzeninin yani sabit karakol sisteminin mobil hale getirilmesine yönelik çalışmaların en kısa zamanda ve en geniş kapsamda başlatılması ve en kısa zamanda sonuçlandırılması yerinde olacaktır.

Karakol adının kullanılmayacağı ve çok sayıda karakola karşılık olan az sayıda fakat 24 saat her nevi hizmetin verileceği güvenlik merkezlerinde devamlı olarak bulunacak savcılar tarafından ifadelerinin alınmasıyla, savcıya niyabeten ifade alınması sisteminin doğurduğu sorunlara son verilmesi yararlı olacaktır.

İfadeler ses ve görüntülü sistemlerle tespit edilecek ve saklanacaktır.

7.7.

Komanda birlikleri ve çevik kuvvet birimlerinin geniş alanlara hizmet verecek nitelikte, iyi eğitilmiş, iyi donatılmış, hareket ve haberleşme gücü yüksek ve sayıca fazla olmak üzere güçlü, bölgesel kadrolar halinde az sayıda yerde konuşlandırılması ile hizmetler daha etkin ve daha ekonomik olarak gerçekleştirilecektir.

7.8.

Emniyet Genel Müdürlüğünün Kriminal Laboratuvarlarının bölgelerindeki kırsal alan olaylarının ihtiyaçlarını da karşılamaya yeterli faaliyetlerinin devam ettirilmesi yerinde olacaktır. Bu konuda gerekirse etkinliği arttırmak amacıyla personel araç ve gereç ile yeni teknolojilerin hizmet kapasitesine eklenmesi yerinde olacaktır.

Delillerin değerlendirilmesinde üniversiteler, araştırma kurumları ile her nevi uzman kişilerden eğitim ve danışmanlık konusunda yararlanma yöntemlerinin geliştirilmesi yararlı olacaktır.

Bu konularda güncel teknolojiyi izleyerek kendini yenileme, personel eğitimi ve yeni sistemlerin uygulanması konusunda Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Hizmetler Daire Başkanlığının Üniversitelerle geniş kapsamlı ve uzun vadeli ortak eğitim ve araştırma projeleri uygulaması yerinde olacaktır.

Kırsal alanda olay yerinin korunması, incelenmesi, delillerin tespiti, korunması ve Emniyet Genel Müdürlüğünün en yakın kriminal laboratuvarlarına intikali konusunda Jandarma Genel Komutanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasında ortak yöntemler geliştirici sistemlerin uygulanması yararlı olacaktır.

Avrupa Birliği, hukuk eğitimi almış ve hakim yetki ve sıfatını kazanmış olmasına rağmen tabi oldukları askeri hiyerarşi içerisindeki emir komuta sistemi altında çalışmak durumunda olmaları nedeni ile askeri hakimlerin Devlet Güvenlik Mahkemesinde görev almalarını benimsememiş ve bu nedenle yapılan değişiklikle askeri hakim üyeler Devlet Güvenlik Mahkemesinin bünyesinden ayrılmıştır. Avrupa Birliğinin askeri statülü kişilerin yargıda yer almaması konusundaki bu değerlendirmeleri paralelinde olmak üzere güvenlik ve asayiş yönünden değil yargılamaya esas olacak hazırlık tahkikatı kapsamında yer alan delil tespiti ve değerlendirme faaliyetlerinin Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde kurulacak kriminal laboratuvarlar sistemi içinde değil Emniyet Genel Müdürlüğünün kriminal laboratuvarlarında değerlendirilmesinin Avrupa Birliği ile ilişkilerimizde sorun çıkarmaması açısından yararlı ve uygun olacağı görüşü ile yukarıda önerilen çözümün yerinde ve yararlı olacağı değerlendirilmiştir.

7.9.

Özel korunmaları, ekonomik olduğu kadar sosyal, siyasi ve/veya askeri yönden önemli olan baraj, enerji santralleri, rafineli, enerji nakil hatları, akaryakıt nakil, depolama ve yükleme tesisleri, hava alanları, limanlar vb. tesislerin yapım projeleri ile beraber koruma projelerinin de güvenlik güçleriyle iş birliği, bilgi alış-verişi ve uygulanacak standart konusunda yapılacak ön bilgilendirme ve sistem önerilerine göre inşaat projeleri hazırlanırken projelendirilmesinin ve belirli bir sistem çerçevesinde onaylanmasının lüzumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit çerçevesinde güvenlik

sistemi projelendirilmeyen işlere inşaat izninin verilmemesi yerinde olacaktır. İnşaata başlama konusunda güvenlik sağlama projelerinin inşaat projeleri ile bir bütün halinde hazırlanması değerlendirilmesi ve onaylanması ve inşaatına ona göre başlanarak sonuçlandırılması bu tesislerin etkin bir şekilde korumasını sağlayacağından, yerinde olacaktır.

7.10.

Herkese vatandaşlık numarası verilerek kişiler hakkındaki temel bilgilerin bilgisayar ortamında işlenip güncelleştirileceği MERNİS'in (Merkezi Nüfus Sistemi Projesi) bir an önce çalışır hale getirilmesi yararlı olacaktır. Bu bilgilerin ve fotoğrafların dıştan gelecek fiziki etkilere dayanıklı manyetik kartlara işlenmesi, adres bilgilerinin de hem o kartlarda hem de toplu olarak güvenlik güçlerinin bilgi arşivlerinde devamlı güncelleştirilen bir sistem dahilinde kullanmaya hazır bulundurulması yararlı olacaktır.

7.11.

Avrupa birliğine uyum yasalarının gerektirdiği mevzuat değişiklikleri ve yeni mevzuat oluşturulması konusunda güvenlik hizmeti gören kuruluşlarda yapılacak çalışmaların belirlenecek bir takvime göre yürütülmek üzere en kısa zamanda programlanması yerinde olacaktır.

7.12.

Güvenlik güçlerinin, birbirlerine ve müsaade edilmiş bilgilere ulaşabilecek şekilde bilgi işlem ve haberleşme sistemlerini birbirleri ile bağlantılı çalışacak şekilde bir düzenlemeye gitmeleri ile ortak bilgi işlem ve haberleşme faaliyetlerini yürüteceklerinden bu bütünleşme hizmetler açısından yararlı olacaktır. Suçluların gen bankasının oluşturulması, DNA genetik bilgi bankası kurulması, parmak izi konusunda eldeki bilgilerden karşılıklı yararlanmaya yatkın ortak çalışma sistemi oluşturulması, her türlü çalıntı belge kayıtlarının ortak bir bilgi ortamında tutulması, otolara, uluslararası 17 haneli numaralama sistemi ile numara verilmesi gibi konularda çalışma yapılması yararlı olacaktır.

7.13.

Suçun ve suçlunun kırsal alandan şehirlere, şehirlerden kırsal alana büyük bir hareketlilik göstermesi yanında kırsal alanda gittikçe artan sanayi iş yerleri sebebiyle şehirlerden kırsal alana devamlı bir günlük nüfus transferinin büyük miktarlara ulaşması, diğer yandan yaz aylarında şehirlerden yaylalara ve turistik sahil yörelerine büyük nüfus hareketlerinin gerçekleşmesi ve bu yörelerde aynı zamanda büyük miktarlara ulaşan yabancı turistlerin de bulunması ve tarımsal hasat zamanlarında kırsal alanlardan tarımsal kapasitesi yüksek olan ve mesela Adana gibi illerin kırsal alanlarına kayan büyük nüfus hareketleri dolayısıyla bu gün nüfus kriterine göre Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının görev yerlerini, şehirlerde Emniyet Genel Müdürlüğü, kırsal alanda da Jandarma Genel Komutanlığı görev yapar şeklinde ayırmak rasyonel görülmemektedir. Suçla ilgili suç öncesi istihbaratı yapmak, suçtan sonra delillerini tespit edip el koymak, sanıkların yakalamak, sanıkların ve mağdurların ifadesini almak gibi faaliyetler açısından jandarma ve polis bu gün uygulanan görev hudutları, görevin yerine getirilmesini engelleyici bir niteliğe sahip bulunmaktadır. Bu nedenle genel görevlilik esasına göre Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün genel asayiş ve güvenlik gücü olarak her konuda, ilin tüm hudutları içerisinde görevli olması sağlanmalıdır. Bu sistem içerisinde emniyet ve jandarma güçleri gayet tabiidir ki mülki idare amirinin yönetim, gözetim ve denetimi altında görev yapacaktır. Birbirleriyle koordinasyonu mülki idare amirinin talimatları çerçevesinde sağlayacakları gibi kendi aralarında da karşılıklı koordinasyon ve haberleşme içinde çalışmalarını sağlandığında ilin emniyet ve asayiş hizmetleri daha olumlu şekilde yürütülebilecektir.

Önerdiğimiz bu sistem denenmemiş yeni bir sistem değildir. Bu konudaki sistem mevzuatımızda zaten yer almaktadır. Bizim önerimizin yeniliği mevcut sisteme daha etkin bir işlerlik kazandırmaktan ibarettir.

Konuyla ilgili mevzuat aşağıdaki gibidir.

(1) 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu Madde 10/3

“Jandarma ve emniyet teşkilatı kendi sorumluluk sahasında yetersiz kaldıkları veya kalacaklarının değerlendirilmesi halinde mahalli mülki amirleri tarafından birbirlerinin sorumluluk sahaslarında geçici olarak görevlendirilebilirler.”

(2) Emniyet ve asayiş işlerinde il, ilçe ve bucaklardaki jandarma ve emniyet ödevlerinin yapılması ve yetkilerinin kullanma suretini ve aralarındaki münasebetleri gösterir yönetmelik. (Resmi gazete: 15.07.1961 Karar sayısı 5/1409)

Madde-3 Ç fıkrası

Herhangi bir vakaya karşı jandarma veya emniyet tarafından yapılması vali tarafından emredilen bir hareketin icra keyfiyeti ve teferruatı jandarma ve emniyet kuvvetleri tarafından yapılır.

Madde-3 D fıkrası

Bir il dahilinde emniyet ve asayişin muhafazası için jandarma ve emniyet ve diğer hususi zabıta kuvvetlerini kullanmak ve bu kuvvetlerin birbirine yardımını temin etmek en büyük mülkiye amirinin yetkisi cümlesindedir.

Madde-4-A/2 fıkrası

Emniyet ve asayişe taalluk eden her türlü ihbar ve malumatı jandarma kumandanları ve emniyet müdürleri re'sen yek diğerine bildirmekle mükellef oldukları gibi bu haber ve malumatın asayiş saatinde arzını beklemek her hangi bir mahzuru intaç edecekse aynı zamanda ve derhal mülkiye amirlerine bildirirler.

Madde-4-B/8 fıkrası

Her ikisi de aynı işle mükellef bulunan jandarma ve emniyet teşkilatı asayiş işlerinin mükemmel bir şekilde ifası bakımından daimi koordinasyon halinde bulunur ve tek teşkilat gibi çalışırlar.

2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun ek 4. Maddesi

Polis 3233 Sayılı Kanunla görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tespit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.

Bu madde hükmü gereğince bir suça müdahale eden polise karşı işlenen suçlar, görevli memura karşı işlenmiş suç, müdahalede bulunan polisin işlediği suçlar ise görevli memurun işlediği suç sayılır.

Yukarıdaki metinlerin gösterdiği gibi emniyet ve jandarma ve diğer zabıta güçlerini bir birlerinin alternatifi ve yardımcısı olarak görevlendirme yetkisi halen mülki idare amirlerine

verilmiş durumdadır. Bizim önerimizin amacı ve özelliği bu yetkilerin günümüzün şartlarına uyan bir esneklik, dinamizm ve mobilite ile daha etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır.

7.14.

Polis Radyosu ve Televizyonunun halkla ilişkileri geliştirici yönde bir proje olarak yürütülmesi yararlı olacaktır.

7.15.

Güvenlik hizmeti gören kuruluşların

- a) Görevlerin yeniden değerlendirilmesine,
- b) Teşkilat yapılarının küçültülerek etkinliklerinin artırılması ve fonksiyonel hale getirilmesine ve bunu sağlayacak teknoloji yoğun bir yapılanma içinde etkili ve yeterli ölçüde uzmanlaşmış kadrolaşmayı sağlamak ve dengesiz istihdamın getirdiği çarpık personel piramidini zaman içinde düzeltmek üzere mevcut personel sayısının dondurulmasına,
- c) Halka yönelik bir yönetim anlayışının şeffaflık ve halkla ilişkilere dayalı olarak gerçekleştirilmesi ve yerleştirilmesine,
- d) Bürokrasinin kaldırılması ve şeffaflığın sağlanıp halkla ilişkilerin geliştirilmesinde insanların soru sormasına, bilgi istemesine, alternatif çözüm üretmesine sabırlı, alışkın ve uyumlu bir çalışma anlayışının gerçekleştirilmesine,

Dayalı olarak yeniden yapılanmanın programlı olarak bir takvime bağlanması ve bu takvim uyarınca aksatılmadan ve etkin bir şekilde yürütülmesi yararlı olacaktır.

7.16.

Kuruluşların benzer teknik konularda benzer sistem ve projelendirmeyi kullanması hallerinde ortak kullanıma dayalı ortak alımlar yoluyla ihalelerde Devletin pazarlık gücünün artırılması yanında kuruluşların alım bakım ve işletme giderlerinin azaltılmasının sağlanması gerçekleşeceğinden bu tür bir işbirliği çok yönlü olarak yararlı olacaktır.

Klasik personel politikalarının yerine

7.17.

Bilgi beceri ve ihtisaslaşmanın personel ihtiyacıyla örtüşmesine dayalı bir insan kaynaklarını değerlendirme ve işi yönetme sistemine geçilmesi yararlı olacaktır.

7.18.

Terfi ve atamaların nesnel ölçülere ve savunmaya açık sicil sistemine bağlanması, istihdam, terfi ve atamaların belirlenecek norm kadrolara göre yapılması ve kadrolara atanacaklarda aranacak niteliklerin ve atamalarda uygulanabilecek asgari ve azami olarak bir noktada çalışmış olmak zaman normlarının belirlenmesi, terfi ve atamaların hizmet dışı etkenlerden arındırılması yararlı olacaktır.

7.19.

Nokta tayinini gerektiren önemli ve/veya özellik gösteren hizmet konularının tanımlanması yararlı olacaktır.

7.20.

İhtisas kazanmış ve/veya ihtisas eğitimi görmüş elemanların bu konulardan başka konularda çalıştırılmasını önleyecek bir sistem oluşturulması yararlı olacaktır.

7.21.

Ekip halinde çalışması gereken personelin hep birlikte değiştirilmemesi, yeni gelenlerin konuya, kişilere ve ortama uyumunu sağlayacak bir nöbetli sıra ile değişimin gerçekleştirilmesi yararlı olacaktır.

7.22.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek geçici 54. Maddesinde çıkarılacağı açıkça belirtilen “Emniyet Teşkilatı Personel Kanununun” yeni bir yapılanmadan sonra çıkarılması yerinde olacaktır.

7.23.

Güvenlik güçleri üzerinde bulunan ve bu güçlerin kimliği ve görevleriyle bağdaşmayan görevlerin ayıklanarak bu kuruluşların üzerinden alınması yerinde olacaktır.

7.24.

Güvenlik hizmeti gören kuruluşlarda moral ve motivasyonların en üst düzeyde tutulması esastır. Bunu sağlamak için hem yöneticilere rehberlik etmek hem personeli eğitmek, motive etmek ve morallerini yüksek tutmak amacıyla kendisine bu konuların dışında idari görev verilemeyecek ve sadece bu konularda yerine göre münferit olarak yerine göre ekipler halinde ve takvime bağlanmış proje esasına göre çalışacak psikolog ve sosyologların istihdamı yararlı olacaktır.

Seyrek de olsa zaman zaman görülen intihar olaylarının bu psikologlar ve sosyologlar tarafından bir dökümü yapılarak asli ve tali etkenleri ile birlikte incelenmesi ve değerlendirilmesi yoluyla, bundan sonra bu gibi üzücü olayların olmaması için alınması gereken tedbirlerin tespiti ve acilen uygulamaya konması yerinde olacaktır.

7.25.

Kurumlara ait acil yardım irtibat telefonlarının sağlık hizmet birimleri ve itfaiye ile de irtibatlandırılarak mülki idare amirlerinin gözetim ve yönetiminde ilgili kuruluşların da katkı sağlayıp görev üstleneceği çok yönlü ve ortak amaçlı merkezi bir Alo İmdat sistemine geçilmesi ve bu konuda hatırdan kalması ve çevrilmesindeki kolaylığı ve hızı sebebiyle 123’ ün topluma duyurulması konusunun incelenmesi yerinde olacaktır.

7.26.

İnsan hakları konusunda gerçek bir aşama olmak üzere insanları silah kullanmadan etkisizleştirmeyi ve kendini korumayı sağlamak üzere güvenlik hizmeti gören personele yakın savunma, yakalama ve etkisiz hale getirmede yararlı olacak uzak doğu savunma sporlarının öğretilmesi yararlı olacaktır.

7.27.

Nükleer maddelere yetkisiz ulaşım girişimlerini önlemek üzere bu maddelerin yurda girişlerinin bu konudaki güncel teknolojilerle etkin bir şekilde kontrolü ile bundan sonraki bütün hareket ve el değiştirmelerinin devamlı gözetim ve denetim altında tutulmasına dayanan bir kontrol ve koruma sisteminin bu konuda gerekli donatım ve eğitilmiş personel eşliğinde kurulması yerinde olacaktır.

Nükleer atıkların bu konuda tanımlanmış kural ve sistemler çerçevesinde Devlet kontrolünde zararsız hale getirilmesinin sağlanması yararlı olacaktır.

Bu konuda görevli ve sorumlu kuruluşların gerekli teknik donatım ve özel eğitimli personel ile etkin bir hizmet verecek şekilde yapılanmaları yerinde olacaktır.

7.28.

Bina ve tesislerin inşa ve donatımı sırasında gerekli inşaat, iskan ve kullanma izinleri yanında yangın ve/veya afet durumunda gerekli koruma ve kurtarmayı sağlayacak olan yangın önleme, haber verme, söndürme ve koruma kurtarmayı sağlama sistemlerinin de projelendirmesinin inşaat projeleri hazırlanırken hazırlanması yerinde olacaktır. İnşaatın ve tesislerin inşaat ve kullanıma açılma safhalarını da kapsayacak yangın önleme haber verme söndürme ve koruma kurtarma hizmetlerini kapsayacak projelerin itfaiye teşkilatı tarafından önceden tespit edilip topluma duyurulacak sistemler çerçevesinde incelenip onaylanmasını sağlayacak bir düzenleme, denetim ve izin sisteminin kurulması yerinde olacaktır.

Bina ve tesislerde yangından önce ve yangın sırasında itfaiyenin dışında yeterli güvenlik, söndürme ve kurtarma önlemlerinin alınması açısından bina ve tesis yöneticilerinin veya bu konuda ücretli olarak görevlendirilecek kişi veya kuruluşların, gerekli tedbirlerin alınmasını sağlayacak görev yetki ve sorumluluk tanımlamalarının yapılması yerinde olacaktır. Özet olarak söylemek gerekirse yangın önleme, söndürme, koruma hizmetlerinden itfaiyeden önce ve belirli bir ölçü dahilinde bina ve tesis malik ve/veya sorumlularının belirli ölçüde sorumlu tutulmaları ve tedbir almaya yönlendirilmeleri ve her şeyin itfaiyeden ve Devletten beklenmesi yoluyla asli sorumlulukların göz ardı edilmemesinin sistemleştirilmesi yararlı olacaktır.

7.29.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün koordinasyonu altında illerde mülki idare amirinin gözetim ve yönetiminde her türlü deprem ve afet olaylarında kurtarma ve yardım amacıyla çalışacak gönüllü sivil savunma ve itfaiye ekiplerinin kurulması ve faaliyetlerinin Sivil Savunma fonundan karşılanması yararlı olacaktır.

Deprem ve afetlerde en önemli konu; olaya en acil bir şekilde yetişerek müdahale etmek için iletişimin en kısa zamanda kurulmasıdır. Bu amaçla alternatif özel, etkin ve hızlı iletişim projelerinin İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün koordinatörlüğünde geliştirilerek elde hazır tutulması yararlı olacaktır.

7.30.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün koordinatörlüğünde, ülke genelinde ve siyasi iktidarlarla değişmeyecek şekilde,

- a) Yangın, deprem ve afetlerden korunma projesinin hazırlanması,
- b) Yangın, deprem ve afetler öncesinde yangın, deprem ve afetlere karşı güvenlik politikaları ve çevre koruma ulusal hazırlık sistemi oluşturulması,
- c) Yangını önleme ve yangın söndürme sistemlerini ve bu sistemleri işler halde tutacak yetkili ve sorumluların belirleneceği bir yönetmeliğin çıkarılması,
- d) Yerel, bölgesel, ulusal düzeyde Acil Durum Planları hazırlanması,
- e) Sanayi ve yerleşim kararları alınırken, bölge planları ve imar planları hazırlanırken, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri ve bölgesel sanayi yerleşim planları hazırlanırken, yerleşme yerlerinin de ve/veya kurulacak tesislerin yerleşme yeri değerlendirilmesinin risk analizleri yapılarak inşaat ve tesisatın projelendirilmesi ve inşaatın ona göre yapılması,

yerinde olacaktır.

7.31.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Kızılay Genel Müdürlüğünün geniş kadrolar istihdamını öngörmeyen ve koordine etme esasına dayanan, mahalli ve gönüllü sistemler oluşturulması yönünde dünyadaki örnekleri de değerlendirilerek yeniden yapılandırılması yararlı olacaktır.

İtfaiye teşkilatının yurt çapında yangın söndürmede olduğu kadar önlemede de etkinliğini sağlayacak tarzda yeniden yapılandırılması yararlı olacaktır.

7.32.

Güvenlik hizmeti gören personelin içe dönük (levazım, inşaat vb.) ve işe dönük (istihbarat, narkotik, asayiş, trafik vb.) ihtisaslaşmasını sağlayacak geniş kapsamda bir düzenlemenin yapılması yararlı olacaktır. Bütün ihtisas birimlerine temel ortak alt yapı olarak trafik (düzenleme, kaza tespit ve tahkiki gibi) ve ilk yardımla ilgili temel bilgilerin verilmesi çok yararlı olacaktır.

7.33.

İçişlerine bağlı üç güvenlik örgütünden sadece Jandarma Genel Komutanlığı Milli Güvenlik Kurulu'na üyedir. Aynı görevde Türkiye'nin şehirlerdeki yaklaşık % 65 nüfusuna karşı hizmet veren Emniyet Genel Müdürlüğünün ve sahillerimizde, karasularımızda ve Karadeniz Münhasır Ekonomik Bölge gibi geniş bir alanda hem dış etkenlere karşı hem iç bünye nezdinde güvenliği korumak ve asayişi sağlamak ile görevli olan Sahil Güvenlik Komutanlığının da Milli Güvenlik Kuruluna üye olması yerinde olacaktır.

7.34.

Göreve yeni başlayan personelin, büyük ve kalabalık merkezlerin yetişmiş personeli yanında çalıştırılarak yetiştirilmesi ve bu şekilde yetişmiş elemanların doğu ve güneydoğu gibi gelişmesini tamamlamakta olan yerlerde belirli sürelerle sınırlandırılıp yaşama, yerleşim ve sosyal konularda desteklenmiş olarak çalıştırılması hem bu bölgelerde verilen hizmetin kalitesini ve etkinliğini arttıracak hem de bu personelin kendini geliştirmesine ve yetişmesine çok yönlü katkılar sağlayacaktır. Üst rütbe ve/veya görevleri için terfi ve tayin sırası bekleyen kalifiye personelin terfi ve tayin öncesinde bu bölgelerde çalıştırılarak hizmetteki başarılarının tayin ve terfilerinde göz önünde bulundurulması hem hizmetlere hem de bu hizmetleri yapan personele geniş faydalar sağlayacaktır. Bu sistem Jandarma Genel Komutanlığında başarıyla uygulanmaktadır.

7.35.

Şehirlerde yerleşim konusu belirli kurullara göre gerçekleşir. Her isteyen her istediği arsa ve araziye istediği tarzda bina yapıp yerleşemez veya bir işletme açamaz. Ama kırsal alanda bu konuda sebepsiz bir serbestlik vardır. Her isteyen her isteği yere gidip yerleşebilir ve bir mezra kurabilir. Devletin de bütün bu kuralsız yerleşimlere hizmet götürmesi istenir. Toplumsallaşmayı zorlaştıran, şehirleşmeyi yavaşlatan bu yerleşim birimleri alt yapı, eğitim, sağlık, enerji, ulaştırma, güvenlik vb. konularında topluma sorun üreten Devlete mali külfet ve sorumluluk yükleyen, haklı ve hukuka uygun dayanağı olmayan bu serbestliğe son verilerek kırsal alanda yerleşim yerlerinin sınırlandırılarak, yerleşimin yurt çapında geçerli objektif kriterlere dayalı kurullarla denetlenmesi ve çok küçük yerleşim yerlerinin (mezra gibi) azaltılarak normal yerleşim birimlerine göçün teşvik edilmesi ekonomik ve sosyal çok yönlü yararlar sağlayacaklardır.

7.36.

Devlete karşı silah kullanan kişi veya örgütlere karşı düzenlenen operasyonlarda görev icabı yer alan ve her an ölüm tehlikesi içinde olan güvenlik görevlilerinin operasyonda silah kullanarak ölüme sebebiyetten yargılanmaları, görevin amacı ve hayatta kalmak için kendini koruma hakkıyla

bağdaşmamaktadır. Güvenlik görevlilerinin operasyonlar sırasında şehit verdikleri de göz önüne alınırsa mücadele ettikleri kişilerin şaka etmediği gerçeği açıkça görülmektedir. Kendini gizleyerek çatışmayı sürdüren kişileri öldürmek için değil onları yaralayarak etkisizleştirmek için ateş edip başarılı olmanın yolunu tarif etmek mümkün değildir. Çatışmaya giren personelin görevini başarı ile yapması ve kendisini koruması açısından üstün bir moral içinde bulunması gerekir. Bu morali oluşturmak ve zedelenmesini önlemek amacıyla operasyonlara giren personelin operasyon sırasındaki işlemlerinden dolayı yargılanmamasının sağlanması yerinde olacaktır.

7.37.

Sık çıkarılan genel nitelikli af kanunları, kanunların cezalandırma etkisini neredeyse yok ettiği gibi olmaması gereken bir şekilde suça zemin hazırlayarak potansiyel suçluya istikbaldeki af ümidiyle pirim vererek onu suça teşvik etmektedir.

Çok özel durumlar dışında (Cumhuriyetin Yüzüncü Yılı'nın Kutlanması gibi) genel afların çıkarılması yerine belirli makamlara belirli şartlarla suçları affetme yetkisi verilmesinin incelenmesi yararlı olacaktır.

7.38.

Belirli yaşların altında olanlara verilen belirli sürelerle sınırlı hapis cezasının ve reşit kişilere verilen belirli sürelerde sınırlı hapis cezasının evden çıkmadan evde yaşama şartı ile veya benzeri yollarla gerçekleştirilip kişilerin, ıslah edici niteliği hemen hemen hiç kalmamış cezaevlerindeki olumsuz şartlar içerisinde yaşatılarak toplumdan kopmalarının önlenmesi ve ıslahı yollarının araştırılması çok önemli, güncel ve yararlı görülmektedir.

7.39.

Emniyet Hizmetler sınıfının, Genel Müdürlükte hizmet gören bütün personeli kapsayacak şekilde yeniden tanımlanması sağlanmalıdır. Emniyet Hizmetleri sınıfı dışında diğer hizmet alanlarında görev yapan personel kendini Emniyet Hizmetleri Sınıfına göre daha az önemli bir konumda görmektedir. Başarılı bir Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelinin bu başarısında, kendi bilgi, çaba ve yeteneklerinin rolü olduğu kadar belki bazı olaylarda bundan da fazla olmak üzere kendisine sağlanan destek hizmetlerinin büyük payı vardır. Başarıdaki bu ortak katkıları göz önüne alınarak Genel Müdürlükte hizmet gören bütün personelin Emniyet Hizmetleri Sınıfı içinde değerlendirilerek görev unvan ve sorumluluklarının bu kapsamda yeniden tanımlanması yerinde olacaktır. Bunun başarılı bir örneği Türk Silahlı Kuvvetlerinde kökleşmiş bir şekilde uygulanmaktadır. Personele mensup olduğu ordunun unvanıyla yaptığı görevin unvanı birleştirilerek verilmektedir, hakim albay, tabip yarbay, öğretmen albay gibi. Bu şekilde bu personel kendisini kurumun asli personeli olarak görmekte ve bir dışlanmışlık, ikinci plana itilmişlik ve önemsizmiş gibi değerlendirilmediğini görmekte ve bu şekilde mensup olduğu kurumun asil bir elemanı olmanın şuur ve sorumluluğunu duymakta bu şuur ve sorumluluğun verdiği motivasyonla da kendi branşında başarıyla çalışmaktadır. Aynı bütünlük ve motivasyonu Emniyet Genel Müdürlüğünün Emniyet Hizmetleri Sınıfı dışındaki bütün personeline vererek onları hizmetin önemli ve asli unsuru olduklarına inanmanın şuru ve itici gücüyle diğer personelle kaynaştıran bütünleştiren ve ona görevinde şevkle çalışarak başarılı olma ortamı oluşturacak bir sistemin uygulamaya yansıtılmasının yapıcı bir şekilde değerlendirilmesi gerek hizmet, gerek kuruluş, gerekse yurt açısından çok yararlı olacaktır.

Bu çalışma sırasında görev unvanlarının yeniden tanımlanmasının yapılması ve sağlanacak terfilerle belirli görev unvanlarına otomatik olarak ulaşılmasının önlenmesi yerinde olacaktır. Bu kapsamda olmak üzere Emniyet Müdürü Unvanı bir kariyer olarak ancak il emniyet müdürlerine verilmeli ve Emniyet Müdürlüğü Unvanı terfi ile ulaşılan bir kadro unvanı değil belirli şartları

yerine getirenlerin kazandığı bir kariyer unvanı olmalı ve bir ilde birden fazla Emniyet Müdürü olmamalı, bir Emniyet Müdürünün emrinde başka bir Emniyet Müdürü görev yapmamalıdır. Bunu kurallaştırarak ifade edersek diyebiliriz ki eş unvanlı görev sahipleri birbirinin amiri durumunda olmamalıdır. Burada özellikle belirtilmesi gereken kriter, kadro unvanlarıyla kariyer unvanlarının aynılıktan kurtarılmasıdır. Belirli kadrolara gelen kişilerin kariyer unvanı olduğu belli olan belli unvanlara ulaşmaması sağlanmalıdır. Kariyer unvanlarının özlük haklarıyla birlikte kazanılması uygulamasına son verilmesi ve kariyer unvanlarının bu konuda tanımlanacak başarı kriterlerine göre verilmesi özlük haklarının da kendi sistemi içerisinde tahsisi Emniyet Müdürlüğünün gücüne güç katacak, personeline başarılı olma yolunda güçlü bir motivasyon sağlayacak, hizmette rekabeti başarının temeli haline getirecek ve hizmetin kalitesini önemli ölçüde yükseltecektir.

Terfi etmek hakkını kazanan personelin sorunlu illerde belirli bir süre başarılı görev yaptıktan sonra terfi etmesi hem personeli yetiştirecek hem de sorunlu iller güçlü kişilerce yönetilerek terk edilmişlik duygusundan kurtulacağı gibi sorunları da zaman içinde hızla çözülecektir.

7.40.

Gelecekte ortaya çıkacak suç ve suçlu yapısı konusunda geçmiş, bu günkü şartları, gelecekte ortaya çıkabilecek şartları da değerlendiren bir metodoloji ile yapılacak araştırmadan elde edilecek sonuçlara göre illerde önem kazanacak suçlarla ilgili olarak personelin ve sistemlerin şimdiden hazırlanması açısından Polis Akademisindeki müfredat programlarında gerekli yenileme yapılarak geleceğe şimdiden hazırlanılması yararlı olacaktır.

7.41.

Korunması ve saygı gösterilmesi gereken insan haklarının, bu hakların diğer insanların vaz geçilmez ve devredilemez haklarına hürmet edilmesi ve bu haklara zarar verilmemesi, Devlete ve topluma karşı olmaması ile kabul edilebilir olacağı anlamında bu hakların savunma şartı ve sınırı olarak bu hakları savunanlara karşı tespit edilmeli, eylem mağduru yaralı ve sakatlar ile şehitlerin insanlık haklarının yok sayılması pahasına suçluların suç işleme hürriyetinin, insan hakları olarak korunmasının yanlışlığının bu hakları koşulsuz savunan herkese anlayıncaya kadar anlatılması yararlı olacaktır.

7.42.

Jandarma Genel Komutanlığında Genel Komutanın Jandarma Genel Komutanlığı personeli içinden bu günkü uygulanan sistem içerisinde seçilerek atanması, hizmetlerin bu gün varolan başarısını ve etkinliğini büyük ölçüde arttıracaktır.

Toplum içerisinde topluma dönük olarak suç ve suçlularla uğraş veren, adli, idari çok yönlü görevler yüklenen, bir yandan yargı organları ve bir yandan idare ile ortak çalışan, suç ve suçlularla devamlı karşı karşıya mücadele halinde olan ve vatandaşın çok çeşitli konularda muhatabı olan bir hizmetin bu hizmetin dışında yetişmiş ve kendi alanında çok değerli ve başarılı olan bir general tarafından çok başarılı bir şekilde yönetilmesi ve denetlenmesinin zorlukları ortadadır. Böyle bir yönetimde, geçmişten gelen tecrübelerin ve personeli yakından tanımanın sağlayacağı yönetim kolaylıklarının desteği de olmayacaktır.

Hudutlardaki seyyar Jandarma birliklerinden başlayarak hizmetin bütün kademelerinde görev yapan, bu görevlerin sorumluluğunu yüklenen, tecrübesini kazanan ve başarı sağlayarak kendini kanıtlayan ve bu şekilde hizmetin her kademesinde ve coğrafyanın her türlü noktasında görev yaparak başarılı bir şekilde Korgeneral rütbesine kadar gelen bir kişinin Jandarma Genel Komutanı olarak görev yaptığında kendisine hem geçmişte kazandığı tecrübeleri, hem de yakından tanıdığı kadrosunu en isabetli şekilde istihdam etme ve yönetme konusundaki şansı, onun, bu

görevde; bu tecrübesi olmayan çok değerli bir başka generale göre çok daha başarılı olmasını sağlayacaktır.

Böyle bir yararı memleket hizmetine sunmak açısından Jandarma Genel Komutanının bu günkü prosedür içerisinde Jandarma Genel Komutanlığının başarılı Korgeneralleri arasından atanması çok yerinde, sağlıklı ve yararlı olacaktır.

7.43.

Jandarma Genel Komutanlığının uhdesinde bulunan asayiş dışı görev ve sorumluluklarının Türk Silahlı Kuvvetleriyle görev ilişkilerini aksatmayacak en alt düzeye indirilerek yaklaşık %90'ını er ve erbaştan oluşan komutanlığın yapısının, tamamı devamlı askeri ve sivil profesyonel elemandan oluşan daha küçük daha mobil ve daha etkin bir yapıya kavuşturulması yollarının tartışılması yararlı olacaktır.

7.44.

Polis Akademisinin akademik eğitim yanında terfi edecek personele gerekli eğitimi veren, hizmet branşları itibarı ile (istihbarat, narkotik, asayiş gibi) ihtisas eğitimi veren, önemli kararlara ve hazırlanacak mevzuata ışık tutacak araştırmalar yapan, Türkiye ve dünyada güvenlikle ilgili istatistik bilgilerini toplayıp değerlendirerek bunlardan hizmete yönelik sonuçlar çıkaran, gerektiğinde, özel araştırma projeleri yürüten çok yönlü ve çok kademeli akademik bir yapıya kavuşturularak Güvenlik Hizmetleri Akademisi halinde yeniden yapılandırılması konusunun araştırılması yerinde olacaktır.

7.45.

Türkiye'nin tümünü kapsayacak şekilde ve ilgili bütün kuruluşların devamlı katılımı sağlanacak ortak bir çalışma ile Türkiye suç ve suçlu istatistikleri sisteminin kurulması konusunun incelenmesi yararlı olacaktır.

7.46.

Türkiye'de çeşitli yörelere, suçlara, suçlulara (kadın, erkek, reşit olan ve olmayan çocuklar), aylara ve mevsimlere göre suçların ve suçun yapısal özelliklerini ve suçun yapısal kat sayısını çıkarıp suçun ve suçlunun anatomi yapısını belirterek bu gün için ve geleceğe yönelik tedbirler almaya yatkın bir tespit analiz ve değerlendirme çalışması yararlı olacaktır.

7.47.

Halkla ilişkilerin her ne kadar bilimsel yöntemlerle yürütülmesi gerekli olsa da, etkili bir halkla ilişkilerin temelini, etkili hizmet sunmak ve insanlarla olan her temas ve ilişkisinde yardım edici, yol gösterici ve sorun çözücü özelliğinin, daima, zabıta gücü olma özelliğinden önce ve ön planda olmasının hissettirilmesi olduğu unutulmamalıdır.

Bir ilin sınırında güler yüzlü bir trafik polisi tarafından “ilimize hoş geldiniz, yolculuğunuz nasıl geçti, sizin için yapabileceğimiz bir şey var mı” diye karşılanıp “iyi günler, iyi yolculuklar, güle güle” diye uğurlanan bir kişinin ve onlarla beraber olanların polisi bir sevgi ve sevinçle hafızalarına yerleştirip hep öyle hatırlamalarını kimse önleyemez. İşte bu anlayış zaman, mekan ve işler arasında yaygınlaştırılıp devamlılaştırılmalıdır.

Bu anlamda halkla ilişkilerin temelinde, sorulan soruları ciddiyetle değerlendirerek cevaplandırmak; eleştirilere karşı tahammülü ve duyarlı olmak; yaptığı hizmetlerle ilgili alternatif önerileri sabır, olgunluk ve en iyi hizmeti verme anlayış ve çabası içinde değerlendirerek ilgi, ciddiyet ve bilgisini kanıtlar tarzda cevaplandırmak ve gerek toplumla gerekse tek tek insanlarla

ilişkilerinde dayatmacı, emredici ve denetleyici bir monoloğa değil, karşılıklı görüş ve bilgi alışverişine ve yapıcı ve samimi bir diyaloga açık olduğunu göstermek vardır. Bunu başka bir şekilde ifade etmek gerekirse diyebiliriz ki halkla ilişkileri sadece karakolda ve bürolarda değil, güvenlik güçlerinin olduğu her yerde, her işlem, hareket ve davranışta aramak ve eksiksiz bulmak gerekir.

Bunu sağlamanın birinci şartı buna inanmaksa ikinci şartı da bunu kişiden kişiye, insandan insana ve zaman içinde değişir olmaktan çıkararak kurumsallaştırmak yani kurallara bağlayarak içtenliğini, etkinliğini ve devamlılığını sağlamaktır.

Halkla ilişkileri etkili bir şekilde kurumsallaştırmanın çeşitli çözümleri tanımlanabilir. Bizim buradaki önerimiz şudur: Merkezde ve hizmet birimlerinde (İl ve ilçelerde) tesis edilecek Halkla İlişkiler Danışma ve Yardım Birimlerinde, ilgilenen herkesin soruları cevaplandırılır, eleştirileri dinlenir, önerileri alınır ve bunlar tam bir ilgi, ciddiyet ve olumlulukla değerlendirilir ve kişilere önceden bildirilen bir zaman içinde de mutlaka varılan sonuçlar teşekkür edilerek cevaplandırılır.

Burada, açıkça söylenmeyen ama hissedilen önemli bir noktayı aydınlatmak gerekir. Yukarıda söylediğimiz faaliyetlere konu olacak hususların kapsamını, anlamsız ve yararsız gizlilik kavramı ile daraltmamak, anlamlı ve yararlı bir gizlilik kavramı ile güvenli, etkili ve yapıcı bir biçimde genişletmek gerekir.

Etkili, güvenli ve yapıcı bir gizliliğin tanımı ince araştırmalarla çok güzel bir şekilde yapılabilir. Bizim burada yapacağımız tanım şudur: Bilinmesi, Devletin birliğini ve Milleti ile bölünmez bütünlüğünü zedeleyecek konular ile kişilerin mahremiyetine yani dokunulmaması gereken özel hayatları ile ticari ve sınaî kuruluşların mesleki konuları gizlilik sınırlarıdır.

Bu açık tarif yanında gizlilikle ilgili dolaylı bir tanımlama yaparsak diyebiliriz ki, gizlilik, eleştiri ve sorulara muhatap olmaktan çekinmenin ve şeffaflığı önlemenin aracı olarak anlaşılmalı ve uygulanmamalıdır.

Etkili bir halkla ilişkilerin, sorup öğrenme, öneride bulunma ve yardım isteme işlevlerini kapsadığı, hem topluma, hem topluma muhatap olacak ve hizmet verecek bütün birimlere ve onların her derecedeki görevlilerine bağlayıcı olduğu vurgulanarak anlatılmalı, öğretilmeli ve ezberletilmelidir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi halkla ilişkilerin etkin, yararlı ve gerek zaman ve gerekse mekan açısından yaygın uygulaması ancak iyi bir teşkilatlanma ile olur. Merkezde ve İl ve ilçelerdeki hizmet birimlerinde kurulacak bir Halkla İlişkiler Danışma ve Yardım Birimleri kendilerine sorulan soruların cevaplarını ya bilgi işlem merkezine doğrudan bağlantı yoluyla, ya da bilgi işlem merkezi ile kurulacak haberleşme yoluyla alır soru sahiplerinin soruları cevaplandırılır, yardım isteklerinden uygun olanları yerine getirilir varsa alternatif işlem önerileri değerlendirir ve her müracaatın cevabı, gecikmeden ve gerekçeli olarak öneri sahibine bildirilir.

Yukarıda anlattığımız işlem dıştan içe halkla ilişkiler konusu içindir. Yani dışardan gelen istek ve önerinin güvenlik hizmeti veren kuruluşun hizmet birimleri tarafından karşılanması ile ilgilidir. Bu konuda inisiyatif dışarıya yani dışarıdaki topluma ve o toplumdaki insanlara aittir.

Halkla ilişkilerin aynı derecede önemli olan ikinci uygulaması ise içten dışa halkla ilişkiler konusudur. Bu konu, tutuklanma, gözetim altına alınma işlemleri uygulanan kişilerin talebi olmasa bile en kısa zamanda ve en etkin bir yolla yakınlarının veya varsa istediği kişilerin haberdar edilmesi yanında, kazaya uğrayıp hastaneye kaldırılan yaralı veya ölmüş kişilerin bulunan cesetlerin en yakınlarının, yanan veya yangın başlangıcı olan bina ve tesislerin sahiplerinin, bulunan çocuk yakınlarının, bulunan eşya ve oto sahiplerinin ve benzeri olay ve durumlarla ilgili olanların en kısa zamanda haberdar edilmesini; korunması gerektiği tespit edilen ev, işyeri, bina, araç ve eşyaların

İlgilisine teslimine kadar koruma ve kontrol altına alınması gibi konuları kapsar. İçten dışa dönük olan bu tür ilişkiler konusunda inisiyatif ve sorumluluk, güvenlik kuruluşunun tüzel kişiliğine olduğu kadar onun yöneticisine ve o görevden sorumlu personele aittir. Bu görev gereğinin yerine getirilmemesinden dolayı her üçü için de etkili bir sorumluluk tanımlanmalıdır.

7.48.

İçişleri Bakanlığının, kendisine bağlı olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile hukuki bütünleşmesinin, organik ve fonksiyonel bütünleşme ile tamamlanması.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı hukuki yönden İçişleri Bakanlığına bağlı olmakla beraber Bakanlıkta aralarında sürekli bir organik ve fonksiyonel ilişki oluşmamıştır. Bu nedenle üst düzeyde etkili ve sürekli bir koordinasyon ve yönetim hizmeti yeterli ölçüde gerçekleştirilememiştir.

Emniyet Teşkilat Kanununun 1. maddesiyle “Memleketin Umumi emniyet ve asayiş işlerinden dahiliye vekili mesuldür. Dahiliye vekili bu işleri kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Umum Müdürlüğü ile Umum Jandarma Komutanlığı ve icabında diğer bütün zabıta teşkilatı vasıtasıyla ifa ve lüzum halinde icra vekilleri heyeti kararı ile ordu kuvvetlerinden istifa eder.” şeklindeki kanun hükmüne rağmen İçişleri Bakanının kendi Bakanlığına bağlı bu kuruluşlar üzerinde olması gereken ölçüde etkili ve devamlı bir yönetim mekanizması kurulamamıştır. Bunun da sebebi bu kuruluşlardan İçişleri Bakanlığına ve Bakanın şahsına yurt ölçeğinde genel ve günlük olarak devamlılık gösteren yurt ölçeğindeki toplam istihbaratı yansıtacak değerlendirmeler ile ceraim defterleri icmalı anlamında bilgi aktarılmayıştır. Bunun doğal sonucu olarak, ortaya çıkan her türlü gelişme, değişme ve olayları değerlendirip Bakanın şahsına yurt ölçeğinde icmalli ve günlük olarak muntazam bilgi verecek bir bilgilendirme sistemi bulunmamaktadır.

Bu nedenle İçişleri Bakanlığı bünyesinde Başkanlığını İçişleri Bakanının yapacağı Emniyet Genel Müdürlüğünün Emniyet Genel Müdürü ile Jandarma Genel Komutanlığının Jandarma Genel Komutanı ile ve Sahil Güvenlik Komutanlığının da Sahil Güvenlik Komutanı ile temsil edileceği ve sekreterliğini de İçişleri Bakanlığı Müsteşarının yapacağı bir “Emniyet ve Asayiş Yüksek Komuta Kontrol ve Koordinasyon Kurulu” kurulması yerinde olacaktır. Bakanın Başkanlığında her gün toplanacak olan bu kurul Türkiye ölçeğindeki günlük istihbaratı ve olay bilgilerini değerlendirecek ve gerekli görülen konularda görevlilere gereken talimatlar verilecek ve gerektiğinde belirli konularda görevli birimlerden ek bilgi istenerek değerlendirmelere eklenecektir. Bu tespitler ve değerlendirmelerin amacı Türkiye çapında günlük istihbarat bilgilerini ve olayları Bakanın bilgisine sunarak Bakanın yukarıda belirttiğimiz kanuni sorumluluğu çerçevesinde yurt çapındaki olayları ve istihbaratı tümüyle gözden geçirerek uygun göreceği kararları en kısa zamanda ve en doğru bilgilere dayanarak alması ve uygun göreceği talimatları en kısa zamanda sorumlularına iletmesidir.

Bu yeni yapılanma içerisinde yer alması öngörülen birimleri de şöylece sayabiliriz: Bilgi İşlem Birimi, İstihbarat Birimi, Harekat Birimi, Lojistik Birimi, Kriminal Hizmetler Koordinasyon Birimi, Trafik Hizmetleri Koordinasyon Birimi, İstatistik Araştırma ve Strateji Geliştirme Birimi, Halkla İlişkiler Birimi, Dış İlişkiler Birimi.

Kurumun Sekreteri göreviyle görevlendirilen İçişleri Bakanlığı Müsteşarına bağlı olarak çalışacak olan Sekreteryada Emniyet Genel Müdürlüğü bir Genel Müdür Yardımcısı ile Jandarma Genel Komutanlığı bir Generalle ve Sahil Güvenlik Komutanlığı da bir Amiral veya Komutanlığın Kurmay Başkanıyla temsil edilecektir. İllerde Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı birimlerince toplanan istihbarat bilgileri ile olay bilgileri; bilgi işlem ortamında

muntazam olarak günlük bir şekilde kurulun bilgi işlem ünitesine bildirilecektir. Bilgi işlem ünitesinde bu bilgiler illere olaylara ve yerine göre önem arz eden münferit olaylara göre tasnif edilerek icmalli ve altında dökümü ile birlikte her gün Bakanın şahsına arz edilecektir. Bakanın gerekli gördüğünde istediği bilgiler sekreteryada görevli kuruluş temsilcileri tarafından en seri bir şekilde gerekli yerlerden temin edilerek Bakana arz edilecektir. Bakanın bu bilgileri incelemesinden sonra Bakanın başkanlığında üç kuruluş temsilcisinin ve İçişleri Bakanlığı Müsteşarının katılımıyla genel bir ortak inceleme ve değerlendirme yapılacak ve bunun sonunda Bakanın talimatı olan konular varsa bu talimatlar, sekreteryada görevli temsilciler kanalıyla icra edilmek üzere kendi kuruluşlarına yansıtılacaktır. Kurula gelen önemli bilgiler zaman kaydına bağlı olmaksızın Bakanın bulunduğu yerde kendisine iletilecektir.

Kurulun bünyesinde yer alması öngörülen istihbarat biriminin görevi bütün illerde toplanan günlük istihbarat bilgilerinin belirli bir sistematik tasnif içerisinde toplanarak kurul sekreteryasının bilgi işlem birimine aktarılmasını sağlamak ve kontrol etmek ve Bakanın değerlendirmesi için gerekli ek bilgileri ekleyerek Türkiye ölçeğinde günlük icmalli tasnifli ve detaylı istihbarat bilgilerini Bakana arz etmektir. Bu birim aynı zamanda Bakanın toplanması istediği bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi ve Bakana arzı ile de görevli olacaktır.

Harekat Biriminin görevi, yurt çapında günlük olarak yapılan operasyonların konuları kapsamı önemli detayları ve sonuçları ile Bakanın bilgisine arz etmek ve Bakanın belirli operasyonlar konusunda talimatı olduğu takdirde operasyonların taşınması gereken önemli özellikleri zamanlama ve diğer konulardaki gerekleri de değerlendirerek bir operasyon şema talimatı halinde düzenleyerek hem ilgili güvenlik kuruluşuna hem de ilgili ilin valisine veya birden fazla ili ilgilendiriyorsa ilgili valilere aktarmaktır. Operasyonun başlangıcı gelişme safhaları ve alınan sonuçlar da aynı birim tarafından, muntazam olarak izlenerek, bir değerlendirme raporu halinde Bakanın bilgisine arz edilecektir.

Lojistik Birimin görevi, yurt çapında her üç kuruluşun hem normal faaliyetleri hem operasyonel faaliyetleri hem de Bakanın vereceği işlem ve/veya operasyon faaliyetleri için gerekli olan lojistik ihtiyaçlarını tespit edip değerlendirerek zamanında ve yeterli şekilde karşılanmasını sağlamak, karşılanamayan kısımlar için en seri çözümleri üretmektir.

Kriminal Hizmetler Koordinasyon Biriminin görevi, kırsal alanda işlenen suçlarla ilgili olarak suç yeri inceleme ve korumasının, suç delillerinin tespitinin ve toplanmasının yapılarak gerekli koruma önlemleri altında Emniyet Genel Müdürlüğünün en yakın kriminal laboratuvarına gönderilmesi konusunda uygulanacak sistemi Emniyet Genel Müdürlüğünün uygun görüşünü alarak sekreterlik kanalıyla Bakanın onayına sunar. Bu konudaki uygulamayı izler, değerlendirir ve sorun olan konularda ve/veya gerekli konularda Bakanın onayına çözüm önerileri sunar. Önemli operasyonlarda olay yeri incelemesi, koruma altına alınması, delillerin tespiti ve toplanması ile Emniyet Genel Müdürlüğünün en yakın laboratuvarına en kısa zamanda intikali için Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile ve gereğinde Sahil Güvenlik Komutanlığının katılacağı ortak çalışmaları koordine eder, izler ve değerlendirme sonuçlarını sekreteryaya kanalıyla Bakana arz eder.

Trafik Koordinasyon Biriminin görevi, trafik akışını şehirler, şehirlerarası ana arterler, kırsal alan yerleşim birimleri, kırsal alandaki tali arterler şeklinde bir ayırma tabi tutarak bölünmüş ve farklılıklar arz eden bir trafik olgusu oluşturma yerine, trafiği bir bütün olarak değerlendirip birlik ve ahenk arz eden bir uygulamayı sağlamak üzere trafiğin bölgeler itibarı ile bütünlük arz eden bir planlama çerçevesinde yürütülmesini sağlayacak ilkeleri tespit eder. Kontrollerde idarenin birliğini gösterecek ve bunu güç ve istikrar unsuru yapacak şekilde trafik kontrolleri, ceza uygulamaları ve

kaza değerlendirme raporları düzenlenmesinde uyulacak ilkeleri, uygulanacak işlemleri ve vatandaşa hitap ederken vurgulanması gereken özellikleri içeren standart konuşma ve davranış kalıplarını tespit eder ve sekreteryaya kanalıyla Bakanın onayına arz eder ve onayı aldıktan sonra Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının merkez ve il birimlerine bildirir.

Böylece vatandaş bir dağ köyünde, veya o köye giden yolda muhatap olduğu işlem ve davranışların aynını büyük şehirlerde, şehirlerde ve ana arterlerde gördüğü zaman bunu Devletin kararlılığı, istikrarı ve tutarlılığı olarak anlar, yorumlar ve hem Devlete hem de kurallara daha inançlı, saygılı ve uyumlu olur.

Birim aynı zamanda afet hallerinde, turizm dolayısıyla ani nüfus artışı olan yörelerde ve her hangi bir şekilde önem kazanan bir zamanda (Bayram gidiş ve dönüşlerinde) ve yerde özel bir itina isteyen trafik düzenlemesi için kuruluşların görüş ve ihtiyaçlarını tespit ederek alternatif veya acil çözüm önerileri ile birlikte sekreteryaya kanalıyla Bakanın onayına sunar.

Kriminal Hizmetler Koordinasyon Biriminin başarılı çalışması sonucunda kırsal alanda olay yeri incelemesi, koruması, delillerin tespiti ve toplanması ile Emniyet Genel Müdürlüğünün kriminal laboratuvarlarına gönderilmesi en hızlı bir şekilde ve en hassas bir koruma ile sağlanacak, önemli operasyonların delilleri özel itina ile korunarak toplanacak ve Emniyet Genel Müdürlüğünün kriminal laboratuvarlarına gönderilip olayların en sağlıklı, tutarlı bir şekilde ve en kısa zamanda aydınlatılması sağlanacaktır. Çözülmemiş olay sayısı bu şekilde azaltılarak Devletin gücü, kararlılığı ve ciddiyeti herkese kabul ettirilerek caydırıcılıkta önemli bir etkinlik gerçekleştirilecektir.

Trafik Hizmetleri Koordinasyon Biriminin başarılı çalışması ile vatandaş, trafiğin her yerde aynı etkinlik ciddiyet ve prensiplerle uygulandığını görerak hareketlerini artık polise ve jandarmaya göre ayarlamayacaktır. Nasıl olsa ikisi de aynı şeyleri söyleyip yaptığına göre hareketlerini onların sözle ve davranışla uyguladığı kurallara göre ayarlayarak kuralları öğrenen, onlara uyan ve güçlendiren bir insan olacaktır.

İstatistik Araştırma ve Strateji Geliştirme Biriminin görevi, esas itibarı ile yönetimin en başarılı bir şekilde sürdürülmesi ve en uygun kararların alınmasını sağlayacak stratejileri geliştirmektir. Ancak açıktır ki stratejiler genellikle tek bir çalışmanın sonucu olarak oluşmazlar. Onun için strateji oluşturmaya esas olacak sağlıklı bilgileri elde etmek için hızlı yürütülen, doğru sonuçlar ortaya koyan ve gerektiğinde alternatifler öneren araştırmaların yapılması ve yerine göre periyodik olarak güncelleştirilmesi gerekebilir. Birime verilen araştırma görevinin temel amacı strateji geliştirme fonksiyonuna sağlıklı bir alt yapı oluştur-maktır. Ancak açıktır ki doğru sonuç veren detaylı ve alternatifler öneren bir araştırma için, devamlı olarak güncelleştirilen istatistiklere ihtiyaç vardır. Birime verilen istatistik görevinin temel amacı da başarılı bir araştırma çalışmasına sağlıklı bir alt yapı oluşturmak içindir.

Bu birim Bakana araştırma ve strateji geliştirme konusu olmaya değer önemli konuları öneri olarak arz edeceği gibi Bakanın isteyeceği araştırma ve strateji geliştirme çalışmalarını da yürütecektir. Bu konuda Bakanlık içi bilgilerden ve personelden olduğu kadar önemine ve yerine göre Bakanın onaylaması şartıyla diğer kuruluşlardan bilgisine ihtiyaç duyulan elemanları çalışma süresi ile sınırlı olmak kaydıyla temini de imkan dahilinde olmalıdır.

Halkla İlişkiler Bölümünün görevi, yurdun neresinde olursa olsun kişilerin dilek, şikayet ve önerileri ile Bakana kolayca ulaşmalarını sağlamaktır. Bürokrasiye takılmadan ve bürokratik değerlendirme içinde tam görüntüsünü az veya çok da olsa kaybetmeden Bakana ulaşacak dilek, şikayet ve öneriler sistematik bir tasnif icmal ve asıllarıyla beraber Bakana arz edilecek, Bakanın

bunlar karşısındaki talimatı ilgili kuruluşlara birimlere ve mülki idare amirliklerine bildirilecektir. Bu birim ayrıca yazılı basında, radyolarda ve televizyonlarda yapılan yayınları da izleyip Bakanlığın güvenlik fonksiyonlarını ilgilendiren konularla ilgili yayınları tasnifli bir şekilde icmalli olarak Bakanın bilgisine sunacaktır. Radyo ve televizyonlarda yapılan yayınların tespit ve değerlendirilmesi konusunda Radyo Televizyon Üst Kurulunun görüntü ve ses tespit ve arşivleme faaliyetlerinden yararlanılması düşünülebilir.

Dış İlişkiler Biriminin görevi, dış basında periyodik olarak yer alan Türkiye'deki güvenlik hizmetlerine yönelik eleştiri ve önerileri izleyip değerlendirmek ve belirli bir sistematik dahilinde icmalli olarak Bakana arz etmektir. Bu birim ayrıca yurt dışındaki basın yayın organlarında Türkiye'deki olayların çarpıtılarak topluma yansıtılması halinde bunu en kısa zamanda ve en etkili bir şekilde aynı organların kamuoyuna duyurmakla da görevli olacaktır. Bu konuda Anadolu Ajansı, ve etkili diğer ajanslarla ve yurt dışındaki temsilciliklerimizin görevli basın birimleriyle sürekli bir bilgi alış verişini kurulması yararlı olacaktır.

Kurul sekreteriyasına bağlı olarak çalışacak bu birimlerde, kuruluşların konularında, uzman olan yeterli sayıda yetkili personeli görev alacak ve bu birimler görev talimatlarını kurul sekreteri olan İçişleri Bakanlığı Müsteşarından alacak ve yukarıda ana hatlarıyla arz etmeye çalıştığımız faaliyetlerini de yine kurul sekreteri olan İçişleri Bakanlığı Müsteşarının izin ve talimatı ile yerine getireceklerdir.

Kurulun, önerilen sistem içerisinde çalışması halinde her üç güvenlik kuruluşu tarafından toplanan istihbarat bilgileri kurul bünyesinde birleştirilecek, bunlardan farklı illerde aynı bilgileri ihtiva eden istihbaratın tespit edilip değerlendirilmesi ile Türkiye'de birden fazla ili kapsayan ölçekte bölgesel suç hazırlık faaliyetleri zamanında tespit edilerek izlemeye alınabilecek ve zamanında gereği yapılacaktır. Elde edilen bilgilere göre gerektiğinde bir veya birden fazla ilde belirli konularda özel istihbarat faaliyetleri de düzenlenebilecektir. Yurt çapında sürdürülen hareket daha yakından ve daha etkili şekilde izlenecek ve özel amaçlı hareket düzenlenebilecektir. Devletin potansiyel olaylardan önce davranması hem güvenliği korumada etkinliği attırarak hem de işlenmek üzere olan suçları engelleyerek asayişini güçlendirecektir.

Lojistik birimi ile kuruluşların lojistik ihtiyaçları bir merkezden koordine edilecek ve en iyi sonuç alacak şekilde önceliklendirilerek karşılanacak ve bu durum kuruluşların daha kolay görev yapmasını sağlayacaktır.

İstatistik, Araştırma ve Strateji Geliştirme Biriminin etkin çalışması halinde bir taraftan günlük olayların yapısı daha iyi analiz edilerek anlaşılacak; her ilde münferit gibi görülen benzer olayların ciddi bir şekilde değerlendirilmesiyle geniş kapsamlı suç örgütleri tespit edilerek gereği yapılacak hem de uzun vadeli ve çok değişik alternatifleri kapsayan geniş bir yelpaze içerisinde Türkiye'nin ileride meşgul olacağı sorunlar önceden tespit edilerek zamanı gelince yapılacak iş ve işlemler için hazırlık yapılabilecektir.

Dış İlişkiler Biriminin başarılı bir faaliyeti sonunda hem Bakanlık dış dünyanın hakkımızdaki görüş ve değerlendirmelerini zamanında öğrenmek hem de gerektiğinde Türkiye'nin sesini ve cevabını yurt dışında etkili bir şekilde duyurmak imkanını elde edip etkili bir şekilde kullanacaktır.

Halkla ilişkiler Biriminin etkin çalışmasıyla hem halkın dilek, şikayet ve önerilerini birinci elden tespit ederek toplumun nabzını tutmak hem de bunun karşılığında Bakanlığın hangi görev sorumluluklarıyla, hangi gerekçelerle ve hangi şartlarda çalıştığının ilgili kişilere anlatılarak Bakanlığın faaliyetlerinin halk tarafından daha iyi anlaşılması ve benimsenmesi sağlanacaktır.

7.49.

Mülki idare amirlerinin kendilerine bağlı olarak çalışan bütün elemanlara sicil vermeleri idareciliğin gereğidir. Ancak mülki idare amiri ile beraber çalışan Jandarma Komutanlarına Mülki İdare Amirleri tarafından sicil verilememektedir. Sicil, bir çalışma döneminin değerlendirilmesi sonucunda varılan bir kanaat ve sonuçtur.

Mülki İdare Amirlerinin kendilerine bağlı olarak çalışan Jandarma Komutanlarına askeri sicil niteliğinde olmamak kaydıyla, onların hizmetteki etkinliklerine, sorumluluk duygularına, hizmeti kavrayış tarzlarına, inisiyatiflerini hizmet için kullanma derecelerine vb. diğer objektif kriterlere göre birer hizmet sicili vermesinin sağlanması yararlı olacaktır. Bu hizmet sicilleri o kişilerin askeri özlük işlerinde etkili olmamak kaydıyla ancak güvenlik hizmetlerinde çalıştırılmaları açısından göz önüne alınmak ve etkili kılınmak kaydıyla Jandarma Genel Komutanlığınca değerlendirilerek sonucunun İçişleri Bakanına arz edilmesi yararlı olacaktır.

7.50.

Ehliyet almak isteyen kişilerin bu işe başlarken şoförler federasyonundan maktu bir ücret mukabili aldıkları dosyaların kıymetli kağıtlarda uygulanan işlemlerin benzeri bir işleme tabi tutularak Emniyet Genel Müdürlüğü döner sermayesine yine maktu bir ücret mukabilinde ihtiyaç sahiplerine verilmesi konusunun incelenmesi yararlı olacaktır.

7.51.

Personelde ihtisaslaşma konusunun başarılı ve yararlı bir şekilde uygulanabilmesi için işlem sayısını azaltan ve kullanılan zamanı sınırlandıran bir şekilde işlemlerde standartlaştırma konusunun incelenmesi yararlı olacaktır.

7.52.

Şehir içinde, şehirlerarası yollarda ve trafiğe açık alanlarda tören, resmi geçit vb. faaliyetlerin düzenlenmesi sırasında bir şeridin devamlı olarak acil ihtiyaçların karşılanması amacıyla trafiğe açık olmasının sağlanması yararlı olacaktır.

7.53.

Trafik kontrollerinde ceza puanı alan kişilerin bu puanların artması halinde bu artışın kasko ve diğer sigorta primlerine yansıtılarak prim artışlarından sağlanacak gelirin trafik hizmetlerinde kullanılacak bir trafik fonunda toplanmasının sağlanması, ayrıca yüksek ceza puanı alan kişilerin yaptıkları trafik kazalarında karşıdaki araç sürücüsünün ceza puanı yok veya çok azsa yüksek ceza puanı olanın bu puanlarının kazadaki kusurunu ağırlaştırıcı bir faktör olarak arttırılmasının, eğer karşıda bir sürücü olmaksızın meydana gelmiş bir kaza söz konusu ise kaza yapan sürücüsünün ceza puanının yüksekliği oranında sorumluluğunu ağırlaştırıcı bir faktör olarak arttırılmasının incelenmesi yararlı olacaktır.

7.54.

Emniyet Genel Müdürlüğünün çalışmalarının desteklenmesi amacıyla kurulmuş ve başarılı çalışmalar yapmış olan gönüllü yan kuruluşların (Polis Hastanesi Yaptırma ve Yaşatma Derneği gibi) çalışmalarının desteklenmesi ve tanıtılması yararlı olacaktır.

7.55.

Güvenlik hizmeti gören bütün kuruluşların bütün mensuplarının her zaman ve her türlü mekanda ve hizmet şartları altında kişilere ve topluma karşı aynı davranış ve konuşma kalıpları içerisinde güler yüzlü ilgili ve sorun çözücü bir biçimde davranması ve konuşması için Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca ortak olarak tespit edeceği kalıplar içinde konuşması ve davranması için bu üç kuruluştaki halka dönük hizmet

yapan bütün personeli kapsayacak ortak muhtevalı sürekli eğitim programlarının uygulanması yararlı olacaktır.

7.56.

Güvenlik konusu ile ilgili olarak çıkarılacak hukuki metinleri ve alınacak idari kararları açıklayan, özetleyen ve yol gösteren özellikte bir Güvenlik Bilgi Bülteninin periyodik bir şekilde çıkarılarak bütün personele dağıtılması konusunun incelenmesi yararlı olacaktır.

7.57.

Güvenlik hizmeti gören kuruluşlarda hangi hizmet kademelerinde ve noktalarında hangi özellikteki taşıtların kullanılacağına ilişkin merkezin ve her birimin teşkilat piramidi üzerinde gösterilmesini sağlayacak bir standartlaşma çalışmasının yapılması yararlı olacaktır.

7.58.

VIP'lerin korunmasında uygulanan tedbirlerin ve sistemlerin geliştirilmesine yönelik ve zaman içinde periyodik olarak yenilenecek bir geliştirme sisteminin uygulanması esaslarının tespiti yararlı olacaktır.

7.59.

Şeffaflığın dışa dönük olarak halka karşı ve içe dönük olarak personele karşı sosyal olma karşılıklı diyalogu sağlama ve önerilere imkan sağlama yönünde uygulanması yararlı olacaktır.

7.60.

Güvenlik hizmetlerinin emek yoğun mu, teknoloji yoğun mu yoksa teknoloji destekli ihtisaslaşmış emek yoğun olarak mı yürütüleceği konusunda karar vermesi gereken organlarca verilmiş bir karar bulunmamaktadır. Hizmetler emek yoğun olarak teşkilatlandırılmakta ama teknoloji yoğun olarak yürütülmek istenmekte ve bu mantıkla hareket edildiği için de bütçe ile alınan ödenekler ne maaşlara ne demirbaş ihtiyaçlarına ne de donatım, araç ve gereç teminine yetmekte, bütçe imkanları gereğinden fazla zorlanmakta fakat bu zorlamanın sonunda da umulan sonuçlara varılamamaktadır.

En kısa zamanda sağlıklı ve ciddi incelemelere ve tespitlere dayanan ve personel sayısında sınırlandırma ve hatta dondurma yapılarak teknoloji destekli ihtisaslaşmış emek yoğun bir istihdam modeline geçilmesi ve bu amaçla geniş kapsamlı ve tutarlı bir içe dönük ve işe dönük ihtisaslaşmaya yönelik uzun vadeli düzenlemelerin bütün kuruluşlarda yapılması yararlı olacaktır.

İhtisaslaşmış personelin ihtisaslaşma dalında devamlı istihdamı ve hizmette ringin buna göre tanziminin sağlanması yararlı olacaktır.

Özellik gösteren ve/veya önem taşıyan hizmet konularına nerede ihtiyaç duyulduğunun tespit edilerek bu hizmet noktalarında bu nitelikleri taşıyan personelin istihdamının nokta tayinleriyle yapılması yararlı olacaktır.

7.61.

Personelin yabancı dil öğrenmesini sağlayacak kolaylıklar hazırlanarak yabancı dil öğrenmesi teşvik edilmeli, özendirilmeli ve ödüllendirilmelidir.

Görevinde başarılı olan, yeterli ölçüde yabancı dil bilen ve çevresini etkileyecek kadar sosyal ve dışa dönük olan personelin burslarla veya Devlet imkanlarıyla yurt dışında programlı

stajlara gönderilerek dünyada kendi konusundaki uygulamaları, olaylara bakış tarzlarını, davranışları görerek bilgilenip ufkunun dünyaya açılması yararlı olacaktır.

7.62.

Yasaklar; gerekçeleri ve amaçları da açıklanarak ciddiyet ve kararlılıkla uygulanmalıdır. Buna bağlı olarak ciddi ve gerçekçi olmayan yasaklar uygulamadan kaldırılmalı ve güvenlik güçleri, olmayan şeyleri söylememeye dikkat etmeli ve bu yolla halkın güvenini sarsmaktan sakınmalıdır. Örnek olarak radarla trafik kontrolü yapılmayan bir yol güzergahının kenarına “Burada radarla trafik kontrolü yapılmaktadır.” yazısı konulmamalıdır.

Kurallar, halkı kaçınmayacağı şekilde cezalandırmak için değil, sorunları önleyecek, yarar sağlayacak, toplumu ve insanları koruyup yol gösterecek şekilde hayata yansıtılmalıdır. (Giriş yasak işareti sokağın başına konulmalı, sokağın sonuna konulup orada ceza yazma uygulaması yapılmamalıdır.) İnsanların, güvenlik güçlerine saygı göstermek ve itaat etmek zorunda olduğu kadar güvenlik güçlerinin de insanları sevmek, onlara saygı göstermek ve onların içinde dışarıya vurulmamış kırgınlıklar uyandırmaktan bilhassa ve dikkatle kaçınmaları gerektiğinin her seviyedeki personele öğretilmesi yararlı olacaktır.

7.63.

Geçmişten bu güne kadar işlenen suçların katagoriler halinde (asayişe müessir olan suçlar, asayişe müessir olmayan suçlar, terör suçları gibi) ve suçluların da katagoriler halinde (Erkek reşitler, kadın reşitler, reşit olmayıp cezaya ehil erkek çocuklar, reşit olmayıp cezaya ehil kız çocuklar, reşit olmayıp cezaya ehil olmayan erkek çocuklar, reşit olmayıp cezaya ehil olmayan kız çocuklar) tespiti ile zaman içerisinde suç ve suçlularda tespit edilen özellikle ve eğilimlerde nereden nereye, nasıl ve hangi şartlarda geldiğimiz değerlendirilerek bu gün bulunduğumuz durumun tespit edilmesi ve bu günden geleceğe kendi toplumumuzdaki suça iten faktörler ile medyadan gelen suça iten faktörler ile yurtdışındaki her türlü kesimlerden (Basın, sinema, televizyon gibi) suça itici veya suçu özendirici faktörlerin neler olduğu ve bunların zaman içinde nasıl gelişip değişeceği ve toplumumuzu nasıl etkileyerek hangi suç türlerinin artabileceğinin hesaplanması ve bu suçlara karşı şimdiden hem tedbir alınması ve hem de bu suçları önleyecek ve/veya kolayca takip edip yakalayacak nitelikteki personelin yetiştirilmesi ve eğitimi için gereken müfredat programlarının özellik ve esasları ile varsa mevzuatta yapılacak ilave ve değişikliklerin esaslarının ve bu suçlara karşı kullanılacak ve alınması gereken makine, teçhizat ve teknik donatımın şimdiden araştırılmaya ve tespit edilmeye başlanması yararlı olacaktır.

7.64.

Türkiye’de yaşayan herkesin (Diplomatik misyon hariç) parmak izinin bir bilgi bankasında toplanması konusunun incelenmesi yararlı olacaktır. Aydınlatılması için çalışılan bir olayda sanığın sadece suçlular arasında olmayabileceği de düşünülmelidir. Böyle bir parmak izi uygulaması; üzerinde kimlik bilgisi bulunmayan cesetlerin kimliklerinin ortaya çıkarılması yoluyla suçluların bulunmasını kolaylaştıracağı gibi mağdurların kimliklerinin tespit edilememesi nedeni ile kimliği belirsiz kişi olarak defnedilip izinin kaybolması önlenecektir. Mağdurun bilinmesi muhtemeldir ki suçluların bulunmasına da yardım edecek ve ışık tutacaktır.

Böyle bir işlemde hiç bir kimse tedirgin olmamalıdır. Zira bu tedbir muhtemel bir suç olayında suçluları daha kolay ortaya çıkarmak için olduğu kadar suçtan mağdur olanların kimliklerinin ortaya çıkarılması ve yerine göre korunması açısından da yararlı olacaktır.

7.65.

Ruhsatlı bütün silahların balistik bilgilerinin bir bilgi bankasında toplanması konusunun incelenmesi yararlı olacaktır. Bir olayda bu yolla suçlu silahı bulmak çok kolaylaşacak, eğer bulunamaz ise ruhsatı alınmamış ve kaydı yapılmamış gizli bir silahı, bu silahı yurda sokan, taşıyan ve kullanan ve dolayısıyla başka konularda da kanunları ihlal etmiş, muhtemelen ihlal etmekte devamla kararlı olan ve kendini gizleyen bir şahıs veya belki de bir organize suçlu grubu ile karşı karşıya olduğumuz anlaşılacak ve bu bilgi, o olayla beraber muhtemelen daha başka olayları da aydınlatacaktır. Bu şekilde güçlü bir bilgi sistemi ruhsatsız silah alıp bulundurulmasını ve kullanılmasını önleyerek suçları azaltmada çok ciddi bir caydırıcı ortam oluşturup oluşturmayacağına incelenmesi yararlı olacaktır.

7.66.

İçişleri Bakanlığı A.P.K. Kurulu bu günkü atıl halden kurtarılıp Bakanlığa bağlı kuruluşların A.P.K. birimlerini çalıştırdığı gibi kendisi de yoğun bir araştırma, tespit, izleme ve değerlendirme faaliyetini yürütecek bir çalışma temposuna kavuşturulmalı ve bunu yapacak nitelikte ve uzmanlıkta personelle güçlendirilmelidir.

7.67.

Sürücülüğü öğrenme ve ehliyet alma konuları ile ilgili sorunları gideren yeni bir düzenleme için aydınlatıcı ve alternatif önerici bir değerlendirme ve araştırma çalışmasının yapılması yararlı olacaktır.

7.68.

Kuruluşların faaliyet konularında karşılıklı bilgi alış verişinin sistemleştirilmesi ve belirlenecek ölçüler içinde devamlılık gösteren bir iş birliği desteğinde çalışmalarının sağlanması yararlı olacaktır.

7.69.

Sahil Güvenlik Komutanlığının kullanacağı donatımın Deniz Kuvvetleri Komutanlığının denetiminde bu komutanlığın standartlarına uydurulması, alınacak donatımın maliyetini önemli ölçüde yükseltmektedir. Bu sebeple Sahil Güvenlik Komutanlığına alınacak donatımın bu komutanlığın ihtiyaçlarına göre tanımlanan ölçü ve standartlara göre yapılması hizmeti hem kolaylaştıracak hem de aynı maliyetle daha fazla alım yapılması yoluyla komutanlığın hizmet potansiyelini arttıracaktır.

7.70.

Ceza Muhakemeleri Usul Kanununda son yapılan değişikliklerle sanıklara sağlanan Devlet imkanlarıyla avukat temin etme hakkının mağdurlara da sağlanması için gerekli değişikliklerin yapılması yararlı olacaktır.

Hazırlanan bu rapor metni kuruluşların bilgisine sunulmuş ve kuruluşlardan, rapor ile ilgili olarak metni aşağıda belirtilen görüşler bildirilmiştir.

1. Emniyet Genel Müdürlüğü Rapor ile ilgili görüşlerini 09 Ağustos 2000 tarih ve 186533 sayılı yazısı ile bildirmiş olup bildirilen görüş metni aynen aşağıya alınmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı, Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu tarafından 8 inci Kalkınma Planında yer almak üzere hazırlanan rapor Başkanlığımızca incelenmiştir.

Raporun öneriler kısmında ortaya konan görüşler genel olarak olumlu karşılanmış; bilhassa kısıtlı imkanlar içinde dengede tutulmaya çalışılan Devlet bütçesine yeni yükler getirilmemesi

amacıyla, Jandarma Kriminal Laboratuvarlarının kurulması yerine, alt yapısı geliştirilmiş Kriminal Polis Laboratuvarlarından Jandarma Genel Komutanlığının da faydalanabilmesine imkan sağlanması (7.8), suç ve suçlulukla daha etkin mücadele edilebilmesi için DNA, Parmak izi vs. Örneklerinin toplandığı veri bankalarından tüm kolluk güçlerinin istifade edebilmesi (7.10, 7.12, 7.64, 7.65), Emniyet Genel Müdürlüğü Döner Sermayesinin oluşturulması (7.50) önerilerinin ekonomi ve kamu güvenliği bakımından önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmiş; özellikle, Türkiye’de yüzde 65’den fazla nüfusun kamu düzenini ve güvenliğini sağlamakla görevli Emniyet Genel Müdürlüğü’nün bu konuda en üst birim olan MGK’nda temsil edilebilmesinin sağlanması (7.33), genel güvenliğin, etkin ve verimli biçimde tesisi açısından, hayata geçirilmesi gereken bir öneri olarak değerlendirilmiştir.

Geneli itibariyle olumlu görülen önerilerin bir kısmı üzerinde mutabakatımız bulunmamaktadır.

7.13 numaralı öneride “Genel görevlilik esasına göre Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü’nün genel asayiş ve güvenlik gücü olarak her konuda ilin tüm hudutları içerisinde görevli olması sağlanmalıdır.” Biçiminde bir hükme varılmış bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Türk Silahlı Kuvvetleri esas itibariyle yurdumuzun dış düşmana karşı savunulmasıyla, Polis Teşkilatı ise iç güvenliğiyle görevli bulunmaktadır. Dünyada da genel olarak kabul gören bu işbölümüne istisna getirilerek Türk Silahlı Kuvvetleri hiyerarşisi içinde yer alan Jandarmanın iç güvenliği sağlamakla görevlendirilmesi, bu işbölümünün uygun görülmemesinden değil, ülkemizin sosyo-ekonomik ve coğrafi durumundan kaynaklanmaktadır. Emniyet Teşkilatı personeli, görevini vatani hizmet olarak değil bir meslek olarak icra etmekte ve sürekli pozisyonda bulunmaktadır. Bu nedenle Emniyet Teşkilatı, ancak mensuplarının aileleri ile birlikte lojman, eğitim, sağlık vs. İmkanlarının sağlanabileceği il ve ilçe merkezlerinde kurulabilmekte, bu ortamın sağlanmadığı köy ve mezralarda ise mevcut koşullara uyum sağlayabilecek erlerin ağırlıkta bulunduğu Jandarma Teşkilatı, güvenlik hizmetlerini deruhte etmeye çalışmaktadır.

Esasen Jandarma ile Polis Teşkilatı arasındaki işbölümü mevzuatta da, yukarıda belirtilen çerçevede ele alınmış, Jandarma Teşkilatı, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin 19 ve 21 inci maddelerinde, il ve ilçe sınırları içindeki bölgenin polisin sorumluluk alanını; dışında kalan bölgenin ise Jandarmanın sorumluluk alanını oluşturduğu genel esas olarak hüküm altına alınmıştır.

Öneriler kısmında da belirtildiği gibi kolluk güçlerinin yetersiz kalmaları nedeniyle birbirlerine yardım edecekleri ve koordine kuracakları zaten belli iken, her iki kolluğun görev alanını tüm il sınırları içi olarak kabul etmenin yönetim ilkelerine de ters düşeceği düşünülmektedir. Aynı alanda iki ayrı kolluk teşkilatının görevli ve yetkili olmasının kağıt üzerinde ne kadar aksi de düzenlense rekabet, güvensizlik ve kargaşa doğuracağı bilinen gelişmelerdir. Görev gereği yapılan operasyonların genelde gizli olması nedeniyle, operasyon öncesi olabildiğince az kişiyi ve birimi bilgilendirme yolunu tercih eden, bunun yanında kendi çabasıyla gerçekleşecek operasyonun başarılı sonuçlarını başka birimlerle paylaşmama düşüncesinde olan personelin, birimler arası koordinasyona gereği kadar yönlendirilmesi zordur ve böyle ortamların oluşturulmasından olabildiğince kaçınmak gerekir.

Önerilerin 7.43 bölümünde ele alınan Jandarmanın yüzde 90’ının erlerden oluşmasının eleştirilmesi ve devamlı personele kavuşturulması değerlendirilmesinin de gözden geçirilmesi gerekir. Çünkü devamlı personel çalıştırma imkanının bulunduğu görev alanlarının ayrı bir teşkilat yerine polise devri ile çift başlılık engellenebilir. Ayrıca vatani hizmetini yapan ve maaşsız

çalıştırılan erlerin devreden çıkarılmasında, Bütçeye gelebilecek büyük yükün de dikkate alınması gerekir.

Raporun 7.48 numaralı öneriler kısmında, İçişleri Bakanlığının kendisine bağlı olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile hukuki bütünleşmesinin, organik ve fonksiyonel bütünleşme ile tamamlanması gerektiğinden bahisle sekreterliğini İçişleri Bakanlığı Müsteşarının yapacağı bir “Emniyet ve Asayiş Yüksek Komuta, Kontrol ve Koordinasyon Kurulu” kurulmasının yerinde olacağı belirtilmektedir.

Türk bürokrasisinde (iyi niyet ve olumlu düşüncelerle de olsa) “üst” ve “yüksek” kurullar oluşturmak, hiyerarşik kademelere yenilerini eklemek, yetki ve insiyatifi tabana yaymak yerine tavanda toplamak biçimindeki uygulamaların, gelişmiş ülkelerdeki eğitimin tersine yaygın olduğu bilinmektedir. Bu durum bürokrasiyi hantallaştırmakta, kırtasiyeciliği arttırmaktadır.

Her ne kadar kolluk üst düzey yöneticilerinin mutlak zamanlarda Bakanla bir araya gelmelerinde fayda varsa da, rahatlıkla bir İl Emniyet Müdürünün veya İl Jandarma Komutanının Valinin bilgisi dahilinde gerekli talimatları vererek içinde bulunduğu koşullara uygun şekilde ve zaman kaybetmeden halledebileceği konularla ilgili olarak, Kurul Sekreteryasından talimat almayı beklemesi, bu nedenle anlık karar verilmesi gereken, zamanla yarışılan ve azami gizlilik gerektiren operasyonlarda sıkıntıya düşülmesi, üç tane Trafik Daire Başkanlığı (ki gereğinden fazla olduğu tartışılmaktadır) varken trafik konusunda Kurul Sekreteryası aracılığı ile çözüm üretilmeye çalışılması, taşra birimleri arasında yapılacak basit yazışmalar ile suç delillerinin Kriminal Laboratuvarlarda incelenmesini sağlamak yerine, yine Kurul Sekreteryası aracılığı ile emir beklenmesi pratik ve doğru görülmemektedir.

Kurulun Halkla İlişkiler Bölümü ve Dış ilişkiler Biriminin görevleri olarak ele alınan konulara işlerlik kazandırılmasının uygun olacağı değerlendirilmekte birlikte, diğer konularda katı bir merkezîyetçiliğe yol açacak düzenlemelere gidilmesinin doğru olmayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca 7.39'daki bölümde “Emniyet Müdürlüğü” bir unvan olarak ele alınmış ve eş unvanlı görev sahiplerinin birbirlerinin emrinde çalıştırılmaması gerektiğinden bahisle her İl Emniyet Müdürlüğünde tek bir Emniyet Müdürünün bulunması önerilmiştir.

Bu konudaki ilgili mevzuat incelendiğinde “Emniyet Müdürlüğü”nün görev unvanı değil bir rütbe olduğu ve kendi arasında 1, 2, 3 ve 4. Sınıf olarak ayrıldığı, her rütbedeki emniyet müdürünün farklı görev unvanlarına sahip bulunduğu, bu çerçevede aynı görev unvanlarına sahip rütbeli personelin birbirlerinin emrinde çalışmalarının mümkün olmadığı görülecektir. (3201 m.13). İllerde, belirtilen sınıflardaki rütbeleri taşıyan müdürler “İl Emniyet Müdürü, İl Emniyet Müdür Yardımcısı, İlçe Emniyet Müdürü, İlçe Emniyet Müdür Yardımcısı, Şube Müdürü, Şube Müdür Yardımcısı vs.” Görev unvanlarıyla rütbe ve kıdemlerine uygun biçimde çalıştırılmaktadır ve bu konuda herhangi bir kargaşa bulunmamaktadır.

7.7 numaralı öneride Çevik Kuvvet personelinin bölgesi kadrolar halinde, az sayıdaki yerde konuşlandırılmasının etkin ve ekonomik olacağı değerlendirilmektedir.

Bilindiği gibi Çevik Kuvvet personeli birçok il merkezinde mevcut bulunmakta, bu sayede alınan istihbaratlar ve yapılan değerlendirmeler sonucu il içinde belirlenen mntikalarda, toplumsal olaylar gerçekleşmeden önce yer alarak “önleyici” bir hizmet ifa edebilmekte, eğer yasadışı toplantı veya gösteri yürüyüşü gerçekleşirse anında müdahale edebilmektedir. Bölgesel bir gücün, ne kadar hareket ve haberleşme kapasitesi yüksek olursa olsun etkinliği, pratikliği hatta ekonomikliği bu derece sağlayamayacağı değerlendirilmektedir. İlin boyutlarını aşan bir olay cereyan ettiğinde diğer

illerden takviye istenmesine zaten halihazırdaki mevzuat izin vermektedir. (3201 m. 16). Kaldı ki Çevik Kuvvet personeli sadece toplumsal olayları önlemeye veya bu olaylara müdahale görevi yapmamakta, ilde sık sık gerçekleşen genel aramalarda, çevre güvenliği almak suretiyle küçük operasyonlarda, önemli kurum, parti, elçilik vs. Bina korumalarında istihdam edilmektedir. Bu çerçevede belirtilen önerinin tekrar değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2. Jandarma Genel Komutanlığı Rapor ile ilgili görüşlerini 06 Nisan 2000 tarih ve 101388 sayılı yazısı ile bildirmiş olup bildirilen görüş metni aynen aşağıya alınmıştır.

1. Birinci maddede, 2803 sayılı “Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanununun 22.06.1930 ve 1706 sayılı Jandarma Kanununun bugünkü dille kaleme alınmış bir şekli olduğu bu kanunla 1930’lu yıllarda kurulan sistemle; şehirlerde Emniyet Genel Md.lüğünün, kırsal alanda (Köyde, Kırdada, sınırlarda, sahillerde ve sahil sularında) ise J.Gn.K.lığının görevli ve yetkili olduğu belirtilmiş olmakla beraber; teşkilatların yetki ve görevlerinin güncel hale getirilmediği, J.Gn.K.lığının kırsal alanda bütünlük arz eden etkinliğinin, 1982 yılında 2692 sayılı kanunla Sahil Güvenlik Komutanlığının kurulması ve 1988 yılında çıkarılan 3497 sayılı “Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği” hakkındaki kanunla, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kara sınırlarının korunması ve güvenliğinin sağlanması görevinin Kara Kuvvetleri Komutanlığına verildikten sonra, kırsal alanda üç odaklı bir yönetim sistemi olduğu ifade edilmektedir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı, sahil ve karasularımızı korumak, güvenliğini sağlamak, ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca, hükümler haklarına sahip olduğumuz denizlerde bu hak ve yetkileri kullanmakla görevlidir. (2692 sayılı Kanun Madde.4.A) Diğer taraftan, sahillerden itibaren, sahile bitişik kırsal alan dahil görev ve yetki J.Gn.K.lığındadır. Ayrıca, 3497 sayılı kanunla kara sınırlarının korunması görevi K.K.K.lığına verildiği halde, halen Suriye-Irak ve İran sınırlarında 910 Km.lik kara sınırı J.Gn.K.lığı tarafından korunmaktadır. Sınırlar tamamen K.K.K.lığına devredilse bile sınır hattında bulunan yerleşim yerlerinin emniyet ve asayiş hizmetlerinin yürütülmesinde J.Gn.K.lığının sorumluluğu devam edecektir. Bu nedenle yukarıdaki iadenin metinden çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

2. Sayfa 2 giriş bölümünde, İçişleri Bakanı’nın Jandarma Genel Komutanlığına bağlı Emniyet ve Asayiş birliklerine resen emir verememesi bir problem olarak belirtilmektedir. Halen uygulamada İçişleri Bakanı’nın göreve ilişkin talimatları J.Gn.K.lığı veya Valiler vasıtası ile yerine getirilmektedir. Bakanın bir İl veya İlçe Jandarma komutanına direkt olarak talimat vermesi, mevcut hiyerarşik yapıya ve görev etkinliğini olumsuz yönde etkileyecektir. Ancak, mevcut durum itibarıyla İçişleri Bakanı’nın gerek İl J.K.’na, gerekse İlçe J.K.’na talimat vermesini engelleyen bir hüküm de yoktur.

Bu nedenle yukarıda belirtilen hususun metinden çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

3. Jandarma Genel Komutanı’nın atanmasında İçişleri Bakanı’nın yetkilerini kullanmada sınırlama olması (sayfa 2):
  - a. 926 sayılı TSK. Personeli Kanunu Md.121 (c) “Kuvvet Komutanları ve Genelkurmay İkinci Başkanı General ile amirallerin atanmaları, Genelkurmay Başkanı’nın teklifi, Milli Savunma Bakanının inhası, Başbakan’ın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararname ile olur” ve “Genelkurmay

Başkanı'nın teklifi üzerine, MSB. İnha işlemini yapmadığı takdirde Genelkurmay Başkanı talebine yazı ile Başbakan'a gönderir. Başbakan kararını yazı ile MSB.'na ve Genelkurmay Başkanı'na bildirir. Başbakan'ın bu kararına uyulması zorunludur" hükmünü amirdir.

- b. Ayrıca, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu md.14.(c) "Jandarma Genel Komutanı'nın atanması Genelkurmay Başkanı'nın teklifi İçişleri Bakanı'nın inhası, Başbakan'ın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanı'nın onaylayacağı müşterek kararname ile yapılır" hükmünü amirdir.

İnha uygun görülmediği halde son ve bağlayıcı kararın yine İçişleri Bakanı gibi siyasi bir makam olan Başbakan tarafından verilmesi İçişleri Bakanının yetkilerini kullanmada bir sınırlama bulunmadığını göstermektedir.

4. Memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerinden İçişleri Bakanı mesul olmasına rağmen Bakana karşı sorumlu tutulan J.Gn.Komutanı'nın sicil amirinin Bakan değil Genelkurmay Başkanı'nın olması (Md.1.S.2):

Subay sicil Yönetmeliğinin 6 ncı Md. D fıkrası "Jandarma Genel Komutanın sicil üstünün Genelkurmay Başkanı olduğunu, sivil kişilerin subayların sicil üstü olamayacağı" belirtmektedir.

Bu nedenle bu ifadenin metinden çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

5. (Md.5.7.3.18.)'de Jandarma Subay Okulundan mezun olup, hizmet göreceği şartlara göre eğitilmiş olan ve uzun bir süre emniyet ve asayiş konusunda sorumluluklarla hizmet etmiş J.Gn.K.lığı mensubu bir Korgeneralin atanması:

J.Gn.K.lığı resmen kuvvet olmamasına rağmen, bu gün ulaştığı nicelik ve nitelik bakımından bir kuvvet gibi telakki edilmektedir. T.S.K.'nın teşkilatlanması dikkate alındığında, bu seviyedeki bir kuvveti Korgeneral rütbesindeki bir komutanın emir komuta etmesinin çeşitli sorunlar yaratacağı değerlendirilmektedir. Bu nedenle, J.Gn.K.'nın Orgeneral rütbesinde olması ve Jandarmaya Orgeneral kadrosu verilmesi uygun mütalaa edilmektedir.

6. (Md.5.7.3.21)'de J.Gn.K.lığının karakol sisteminin mobilize edilmesi ve karakol sisteminin kaldırılması gerektiği belirtilmektedir. Güvenlik hizmetlerinin tarım toplumundan kalan mekana bağlı yürütülmesi tarzı bırakılarak, sanayi toplumunun ve suçlularının mobilitesine paralel olarak güvenlik güçleri de mobil hale getirilmelidir. Ancak; Jandarma karakolları, kırsal kesimde halkın devlete rahatlıkla ulaştığı yerlerdir. Öte yandan Türkiye'nin mevcut coğrafi yapısı bazı bölgelerde mobiliteye müsaade etmemektedir. Ancak; yol, arazi, emniyet ve asayiş durumu uygun olan yerlerde toplu sistem uygulamasına geçilmiştir. Bütçe imkanları ölçüsünde tedarik edilecek araç ve malzemelerle İlçe Jandarma K.lıklarının daha mobil bir hale getirilmesi sağlanacaktır.
7. (5.7.3.21)'de J.Gn.K.lığının tamamen profesyonel kadroya geçerek askerlik görevinin dışında bırakılması fikri belirtilmiştir. Terörle mücadelenin devam ettiği günümüzde, bu uygulamaya geçilmesi uygun değerlendirilmemekte olup, tam profesyonelleşmenin, J.Gn.K.lığı bütçesini rahatlatacağı değerlendirilmektedir. J.Gn.K.lığı kadrolarında Uzman J. Kadrosu İhdas edilmek suretiyle profesyonelleşmeye yönelik adımlar atılmıştır. Zaman içerisinde Uzman J. ve Astsubay sayılarında sağlanacak artışa paralel olarak, teşkilatın tamamen profesyonel bir yapıya kavuşturulması hedeflenmiştir.

Emniyet ve asayiş hizmetlerinde mükellef erbaş ve erlerden yararlanma düşüncesi azalan bir şekilde, ülke şartlarının bir gereği olarak devam edecektir.

8. (Md.7.8)'de; güvenlik ve asayiş yönünden değil, yargılamaya esas olacak hazırlık tahkikatı kapsamında yer alan delil tespiti ve değerlendirme ve faaliyetlerinin, J.Gn.K.lığı bünyesinde kurulacak kriminal laboratuvarlar sistemi içinde değil Emniyet Genel Md.lüğünün Kriminal laboratuvarlarında değerlendirilmesi teklif edilmektedir:
  - a. J.Gn.K.lığında Kriminal faaliyetler; J.Gn.K.lığı Kriminal Daire Bşk.lığı ve Bölge Kriminal Laboratuvar Şube Müdürlükleri Görev ve Yetkileri Yönetmeliği gereğince sürdürülmektedir.

Ayrıca; 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik hükümleri gereğince, Türkiye'de bu kanun kapsamına giren maddelerle ilgili olarak;

- “1961 Uluslararası Tek Sözleşmesi uyarınca, uyuşturucu maddenin menşeinin tayin edilmesi amacıyla bilimsel araştırma ve analiz yapılarak Birleşmiş Milletler'e rapor gönderme”
- Çeşitli kuruluşlara ait laboratuvarlarca düzenlenen raporlar arasında farklılık bulunduğu takdirde (uyuşmazlık durumunda) konuya ilişkin görüş bildirme (rapor gönderme)” yetkileri Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı Kimya Şube Müdürlüğüne verilmiştir.

Halen elde edilen maddi delileri bilimsel usullerle inceleyerek suç ve suçluların tespitinde Jandarma İç Güvenlik Birlikleri ve Adli Mercilere yardımcı olmak amacıyla, ilçe seviyesine kadar Kriminal Araştırma Sistemi kurulmuştur.

Ayrıca; J.Gn.K.lığı Kriminal Daire Başkanlığı, Kriminal Bilim alanında süratle değişen teknolojik ve bilimsel gelişmeleri takip etmek amacıyla, Avrupa Kriminal Enstitüleri Ağı (ENFSİ)'na 1998 yılı Nisan ayında üye olmuştur.

- b. Diğer taraftan, Avrupa Birliği ülkelerinin Kriminal Laboratuvarları incelendiğinde, (İtalya, Fransa, İspanya vb.) Polis ve Jandarma Kriminal laboratuvarlarının ayrı ayrı faaliyet yürüttükleri ve Avrupa Birliği üyesi ülke Jandarmaları tarafından verilen Kriminal Raporların adli bakımdan bir sorun yaratmadığı görülmektedir. Bu durum aksine laboratuvarlar arasında rekabet ve adli merciler için tarafsızlığın sağlanmasında alternatif imkanlar yaratmaktadır.
- c. Jandarma kriminal laboratuvarları; uzmanlık alanına giren konularda, J.Gn.K.lığı bağlı birimleri, Diğer Askeri birimler, Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı birimler, Cumhuriyet savcılıkları ve mahkemeler, diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları tarafından gönderilen delilleri ilmi esas ve usullerle inceleyerek değerlendirme sonucunu bir rapor halinde emir komuta zincirini dikkate almaksızın “doğrudan” talepte bulunan birime gönderir.
- ç. J.Gn.K.lığı Kriminal Daire Başkanlığı ve VAN-BURSA J.Bölge K.lığı Kriminal Laboratuvarları tarafından;

1993 Yılında (164) dosyada (3685) analiz,
1994 Yılında (567) dosyada (12.622) analiz,

1995 Yılında (1.094) dosyada (31.165) analiz,
1996 Yılında (1.964) dosyada (55.437) analiz,
1997 Yılında (3.538) dosyada (126.198) analiz,
1998 Yılında (4.556) dosyada (119.166) analiz,
1999 Yılında (10.654) dosyada (193.560) analiz,

olmak üzere, toplam (22.537) dosyada (541.833) analiz faaliyeti yapılmış ve ilgili birimlere ekspertiz raporu olarak gönderilmiştir. Yıllar itibarıyla incelendiğinde;

1993 Yılında (32) dosyada (343) analiz,
1994 Yılında (87) dosyada (1.227) analiz,
1995 Yılında (133) dosyada (1.712) analiz,
1996 Yılında (342) dosyada (9.458) analiz,
1997 Yılında (617) dosyada (21.303) analiz,
1998 Yılında (953) dosyada (24.003) analiz,
1999 Yılında (1.752) dosyada (45.808) analiz,

olmak üzere, toplam (3.916) dosyada (103.854) analiz faaliyetinin Cumhuriyet Savcılıkları ve mahkemelerden gelen talepler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca; aynı dönemde Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı birimlerden gelen toplam (1.583) dosyada (28.580) analiz yapılarak sonucu ilgili makamlara gönderilmiştir.

Yukarıda yazılı nedenlerle, kriminal sistem yetki ve sorumluluğunun yalnız Emniyet Genel Müdürlüğüne verilmesinin uygun olmayacağı ve böyle bir düşünceye metinde yer verilmesinin son derece sakıncalı olacağı değerlendirilmektedir.

9. (Md.7.13)'de illerin kırsal alanlarına kayan büyük nüfus hareketleri dolayısıyla sorumluluk sahası esasının terk edilerek J.Gn.K.lığı ve Emn.Gn.Md.lüğünün genel asayiş ve güvenlik gücü olarak, her konuda ilin tüm hudutları içerisinde görevli olmasının sağlanması teklif edilmektedir:

Jandarma ve Emniyet teşkilatının görev bölgelerinin ayrılması mülki bir düzenlemenin sonucudur. Belirtildiği şekilde Jandarma ve Polis görev bölgelerinin birleştirilmesi veya bu konuda müşterek görev icrası konusunda yapılacak çalışmalar, önümüzdeki 5-10 yıllık dönemde emniyet ve asayiş görevlerini daha da karmaşık bir hale getirecektir. Türkiye'nin coğrafi şartları hem kırsal kesimde hem de şehirlerde ayrı ayrı teşkilatlanmayı gerekli kılmaktadır. Ayrıca; Jandarmaya ait sorumluluk sahalarının polise devri alışkanlığının terk edilmesi de bir zorunluluktur.

10. (Md.7.33)'de Emn.Gn.Md.ile Sahil Güvenlik Komutanı'nın da Milli Güvenlik Kuruluna üye olması teklif edilmektedir.

J.Gn.Komutanı, bir güvenlik teşkilatının komutanı sıfatıyla değil, Silahlı Kuvvetlerin bir parçası olan J.Gn.K.lığının komutanı olarak ve Anayasa'nın 118 nci maddesi ile 2945 sayılı Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu'nun 3 ncü maddesi hükümlerine göre Milli Güvenlik Kuruluna üye olarak katılmaktadır. Güvenlik kuvvetlerini temsilen Milli Güvenlik Kuruluna İçişleri Bakanı katıldığından, Emniyet Genel Müdürü ve Sahil Güvenlik Komutanı'nın katılmasının uygun olmayacağı değerlendirilmektedir.

11. (Md.7.48)'de İçişleri Bakanlığı'nın kendisine bağlı olan J.Gn.K.lığı, Emn. Gn.Md.lüğü ve Sahil Güvenlik K.lığı ile Hukuki bütünleşmesini Organik ve Fonksiyonel bütünleşme ile tamamlaması gerektiği, bu nedenle İçişleri Bakanlığı bünyesinde; Başkanlığını İçişleri Bakanı'nın yapacağı, J.Gn.K.lığının J.Gn.K., Emn.Gn.Md.lüğünün Emn.Gn.Md.

ve Sahil Güvenlik Komutanlığının da Sahil Güvenlik Komutanı ile temsil edileceği ve sekreterliğini de İçişleri Bakanlığı Müsteşarının yapacağı bir “Emniyet ve Asayiş Yüksek Komuta Kontrol ve Koordi-nasyon Kurulu” teşkil edilmesi önerilmekte ve Bakanın başkanlığında her gün toplanarak kurulun günlük istihbarat ve olay bilgilerini değerlendirmesi ve gerektiğinde kurul tarafından yetkililere talimat verilmesi öngörülmesine rağmen;

- Bu seviyede katılımın her gün yapılmasının mümkün olmaması,
- Günlük olay ve istihbaratın, J.Gn.K.lığınca her gün saat 07.00 itibarıyla Sayın Bakana sunulmak üzere gönderilmesi,
- Halen İçişleri Bakanlığı nezdinde, her emniyet biriminden sorumlu birer müsteşar yardımcısının, lüzumu görülen konular hakkında Bakanı bilgilendirmesi,
- Olağanüstü durumlarda İçişleri Bakanlığında açılan Kriz Merkezi ile faaliyetlerin koordine edilmesi nedenleri ile söz konusu Koordinasyon Kurulu'nun teşkili uygun mütalaa edilmemektedir.

Ancak; İçişleri Bakanlığı bünyesinde İç Güvenlik birimlerinin koordinasyonunu sağlamak amacıyla müsteşara bağlı “Güvenlik Kuvvetleri Koordinasyon Merkezi Başkanlığı”nın kurulması, bu merkezden beklenen verimin alınması halinde merkezin Daire Başkanlığına dönüştürülmesi uygun değerlendirilmektedir.

12. (Md.7.49)'da mülki idare amirlerinin kendilerine bağlı olarak çalışan Jandarma Komutanlarına askeri sicil niteliğinde olmamak kaydıyla hizmet sicili vermesinin yararlı olacağı ifade edilmektedir.
  - a. Jandarma subay ve astsubayları, 2803 sayılı yasanın 13 ncü maddesine göre sicil bakımından 926 sayılı TSK. Personel Kanunu'na tabi olup, sicil verme esasları bu Kanunun 85 nci maddesinde düzenlenmiştir. Subay ve astsubayların sicillerindeki temel esasın tek ve bunun mesleki sicil olması gerektiği düşünülmektedir.
  - b. Jandarma subay ve astsubayları; İç Güvenlik, Sınır, Komando Eğitim birlikleri Karargah ve kurumlar olmak üzere 5 ayrı kategorideki birliklerde görev icra etmektedirler.
  - c. Jandarma Genel Komutanlığının mülki teşkilata tabi birliklerinde zaman zaman K.K.K.lığına mensup subay ve astsubaylar da görev yapmaktadırlar. Sınırlı sürede J.Gn.K.lığında görev yapan K.K.K.lığı personeline verilecek mülki sicil, çeşitli hukuki sorunlara yol açabilecektir.
  - ç. Subay ve astsubayların tümüne birden mülki amirlerce sicil verilmesi halinde, İl J.K.lıkları karargahlarında görevli maliye, levazım, ordu donatım gibi teknik sınıf subay, astsubaylara da mülki amirler tarafından sicil verileceğinden, doğrudan mülki hizmet icra etmeyen bu personele verilecek sicilin, amacına uygun olmayacağı kıymetlendirilmektedir.
  - d. Açıklanan nedenlerle, Jandarma subay ve astsubayları hakkında yürürlükteki 926 Sayılı Personel Kanunu hükümlerine göre sicil düzenlenmesine devam edilmesi gerektiğinden, ilgi değerlendirmedeki mülki amirlerin subay ve astsubaylara mülki görev sicil düzenlemelerinin askeri sistem ile bağdaşmayacağı dikkate alınarak mülki amirlere sicil verme yetkisi verilmesinin uygun olmayacağı değerlendirilmektedir.

13. Metne dahil edilmesi düşünülmemesine rağmen, Devlet Personel Başkanlığı'nın Sekizinci Beş Yıllık Planda yer almasını istediği hususlar (Md.5.4):

- a. İç Güvenlik ve Asayiş konusunda Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatının görev ve sorumlulukları açıklığa kavuşturulmalıdır:

İlgili birimlerin görev ve sorumluluklarının yasa ve yönetmeliklerle belirlenmiş olduğu, her birimin yasal çerçevede görevlerini yürüttüğü değerlendirilmektedir.

- b. Emniyet Genel Md.lüğü ile J.Gn.K.lığının ortaya çıkardığı gereksiz ikileme son vermek ve hizmetlere etkinlik kazandırmak için J.Gn.K.lığının Silahlı Kuvvetlerle ilişkisi kesilerek iki Güvenlik Kuvvetinin birleştirilmesi yolu araştırılmalıdır:

T.C. Jandarması Türk Silahlı Kuvvetlerinin ayrılmaz bir parçasıdır ve sonsuza kadar da böyle kalmayı hedeflemiştir. J.Gn.K.lığının T.S.K. ile ilişkisinin kesilmesi ve iki zabıta kuvvetinin birleştirilmesi (Tevhid-i zabıta), bazı çevrelerce demokratikleşmenin bir gereği gibi algılanmaktadır. Ancak, devlet ve ülke çıkarları söz konusu olsa bile kendi çıkarlarını her şeyin üstünde görebilen siyasi kadroların bulunduğu ülkelerdeki alternatifsiz bir zabıta kuvvetinin, demokratik yapıları tehdit edebileceği ve hatta zamanla totaliter rejimleri davet edebileceği göz ardı edilmiştir. Türkiye'de polis teşkilatından ayrı bir Jandarma Teşkilatının varlığı demokrasinin teminatıdır.

- c. Adli kolluk görevi, ceza ve tutukevlerinin içi ve dış korunması sorumluluğu ile birlikte Adalet Bakanlığına verilmelidir:

Cezaevlerinin dış koruması, tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleri ile ilgili hizmetler, J.Gn.K.lığınca münhasıran cezaevleri dış koruması için teşkil edilen birlikler ile diğer iç güvenlik birliklerinden görevlendirilen uzun namlulu silah taşıyan ve askeri eğitim almış (15.000) personel ile hiç bir ücret alınmadan ve devlete ilave hiç bir mali yük getirmeden (bedava) yürütülmektedir.

Adalet Bakanlığınca; cezaevleri idare personeli herhangi bir özel eğitim almadan cezaevlerinde görevlendirilmektedirler. Bu nedenle, cezaevleri içerisinde otorite tesis edilememekte, mevzuatın öngördüğü infaz sistemi ve süreci işletilememektedir. Bu nedendir ki cezaevlerinin bu gün içinde bulunduğu durum kamuoyuna yansımış olup herkesçe bilinmektedir.

Cezaevlerinin tamamen Adalet Bakanlığına devredilmesi halinde cezaevi iç yönetiminden kaynaklı söz konusu sorunların ve iç yönetimdeki bozulmanın dış korumaya da yansımaları doğaldır.

Öte yandan, son günlerde terör suçlusu hükümlü ve tutukluların da cezaevi yönetiminin tamamen Adalet Bakanlığına verilmesi yönündeki talepleri ile yukarıdaki ifadenin paralellik arz etmesi dikkat çekicidir.

- ç. Geçici Köy Koruculuğu (GKK) uygulaması işlevini tamamladığı için kaldırılmalıdır:

GKK sisteminin tasfiye edilmesi gibi hususların devletin en üst seviyesinde konuşulmaya başlanması, bölgede bulunan GKK'ları üzerinde olumsuz etki yapmış ve GKK'larını endişeli bir bekleyişe sevk etmiştir.

Geçici Köy Korucuları, bu güne kadar Güvenlik güçlerinin en büyük yardımcısı olmuştur. PKK terör örgütü ile yapılan mücadelede Güvenlik güçleri tarafından örgüte büyük bir darbe vurulmasına rağmen, PKK terör örgütü halen T.C. Devleti için potansiyel tehdit olma özelliğini korumaktadır. Terör örgütünün amacını gerçekleştirmek için sonuna kadar mücadelesini sürdüreceği bilinmektedir. Bu kapsamda, anılan örgütün kırsal kesimde yapabileceği siyasal propaganda için en büyük engel yine GKK sistemidir. Yıkıcı, bölücü ve irticai faaliyetlerin Türkiye Cumhuriyeti için tehdit olma niteliği ortadan kalktığı zaman GKK sisteminin kurumsallaştırılmasına fırsat verilmeden ve devlete olan bağlılıkları azaltılmadan zaman içerisinde ve mevcut sosyal hakları korunarak kaldırılması ve kendilerine yeni istihdam alanları yaratılması uygun mütalaa edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti için, PKK terör örgütünün tehdit olma niteliği ortadan kalkmadan, PKK'nın önünde çok önemli bir engel olan sistemin tasfiyesi konusunda yapılacak yanlış bir değerlendirme, bölücü örgüte başlangıçtan itibaren kolladığı fırsatı verecektir.

3. Sahil Güvenlik Komutanlığı Rapor ile ilgili görüşlerini 30 Mart 2000 tarih ve 171 sayılı yazısı ile bildirmiş olup bildirilen görüş metni aynen aşağıya alınmıştır.

Rapor genelde uygun bulunmakla beraber, raporun giriş bölümündeki iç güvenlik birimlerinin yeterince öneminin vurgulanmadığı, bu bölüme; "Ulaşım ve ticaret araçlarının devamlı değişim göstermesi ve bu kapsamda globalleşen dünyamızda son yıllardaki değerlendirmeler, milli siyaset belgesinde olduğu gibi iç tehdidi dış tehdidin önüne geçirmiş ve iç güvenlik birimlerinin önemini arttırmıştır." ifadesinin ilave edilebileceği,

İç güvenlik birimlerinin sorumluluk alanları belirtilirken kırsal alan ve şehir merkezleri üzerinde hassasiyetle durulmasına rağmen, deniz alanları sadece karasuları ve iç suları olarak ifade edilmektedir. Anadolu topraklarının yarısına eşit olan ve hükümrancılık haklarımızın bulunduğu Münhasır Ekonomik Bölge ve Arama Kurtarma sahası gibi deniz alanlarındaki, uluslararası sözleşmelerde gelen hak ve yükümlülüklerimiz belirlenmemiştir. Halihazırda yarısı ekonomik ömürlerini doldurmuş bulunan mevcut SG Botları ile Sahil Güvenlik K.lığı unsurları karasularına ilaveten, Arama Kurtarma Sahası ve Münhasır Ekonomik Bölgede de can ve mal emniyetinin korunması başta olmak üzere, insan kaçakçılığı dahil her türlü kaçakçılık faaliyetleri ve diğer kanunların uygulama denetimlerini yapmaktadırlar. Bu maksatla, söz konusu sahalarda 24 saat devamlı kaplama sağlanabilmesi için mevcut SG Hava aracı ve SG Bot projelerinin realizesi büyük önem arz etmektedir.

Kurumların kendi inisiyatifleriyle yapabileceği birey bazıda personelinin görevlerine yönelik yapması gereken işlemler ve faaliyetleri hakkındaki bir çok konu, müteaddit defalar raporun çeşitli bölümlerine ithal edilmiştir. Bu şekilde çok fazla detay konunun raporda bulunması prensipte uygulanması gereken hususların göz ardı edilmesine neden olmaktadır. VIII nci 5 Yıllık Kalkınma Planına dahil edilmesi gereken hususların prensipler bazında tutulması faydalı mütalaa edilmektedir.

Raportörün Raporla İlgili Açıklayıcı Notu :

1- Rapor metninde yer alan ve Korgeneral rütbesindeki bir jandarma subayının Jandarma Genel Komutanı olarak atanmasına ilişkin önerinin amacı, Jandarma Genel Komutanlığının Orgeneral olarak belirlenmiş olan statüsünü Korgeneral olarak değiştirmek değil, terfi sırası gelmiş

ve liyakati kabul edilmiş bir jandarma korgeneralinin, orgeneral olarak Jandarma Genel Komutanlığına atanmasının sağlanmasıdır.

2- Güvenlik hizmeti gören kuruluşların il hudutlarının tümünde görevli olması önerilirken aşağıda belirtilen hizmet ilkelerine uyulacağı esas alınmıştır.

a) Güvenlik güçleri, yurdun ve ilin her yerinde ve her zaman suç işlenmesini önleyecek caydırıcılığı sağlamak, suç işlenirse hem sanıkları yakalamak, hem suç delillerini zayi olmadan ve eksiksiz olarak tespit edip toplamak ve toplanamayanları da koruma altına alarak suçu bütün boyutları ile yargıya intikal ettirmekle görevlidir.

Kırsal alanda her hangi bir sebeple bulunduğu bir yerde, polisin, Devletin caydırıcı gücünü topluma hissettirmesi ve bir suç işlendiğini tespit ettiğinde yukarıda belirtilen işlemleri yapmakla kendini görevli kabul ederek gerekli delil tespiti ve sanıkları yakalama işlemlerini yapması ve bu şekilde el koyduğu olayın delil ve sanıklarını en kısa zamanda jandarma yetkililerine teslim ederken aynı zamanda mülki idare amirini de durumdan haberdar etmesi, ve aynı şekilde şehirselle yerleşme alanlarında her hangi bir sebeple bulunan jandarmanın hem Devletin caydırıcı gücünü topluma hissettirmesi ve hem de bir suçun işlendiğine şahit olduğu anda, sanıklar ve delillerle ilgili gerekli işlemleri yaparak bunları en kısa zamanda polis yetkililerine teslim etmesi ile beraber olaydan mülki idare amirini de hemen haberdar etmesinin gerektiği anlamında olmak üzere hiçbir güvenlik gücü, hiçbir yerde ve hiçbir şekilde, "burası benim görev alanım değil, onun için ben burada şu anda işlenen suça el koyamam ve başkasının işine karışmam" demek durumunda olamayacağı ve olmaması gerektiğini anlatabilmek için öneriye raporda yer verilmiştir. Rapor metninde arz edildiği gibi bu konuda yeterli ve net hükümler de esasen mevzuatımızda yer almış bulunmaktadır. Hiçbir şekilde hiçbir kuruluş, gerek yer gerek zaman ve gerek konu olarak ne, yapması gereken görevden imtina edebilir, ne de kendi görev alanında kendisi yokken benzer yetki, görev ve sorumlulukta bir diğer teşkilatın karşılaşacağı olaylara el koymaması gerektiğini savunarak bir teknelci davranışta bulunabilir. Devletin güvenliğini, toplumdaki herkesin güvenliğini sağlamak ve asayiş eksiksiz olarak uygulamak için hukuka uygun olan her şeyin yapılmasının gerektiğini belirtmek için konuya rapor metninde yer verilmiştir.

b) Yukarıda arz edilen iş ve işlemler başından sonuna kadar mülki idare amirinin gözetim, yönetim ve denetiminde yapılacaktır. Kuruluşların kendilerini kendi karar ve yorumları ile görevli veya görevsiz saymaları gibi bir durum düşünülmemiştir. Bu görev disiplin ve anlayışı içinde de her hangi bir karmaşanın olması mümkün olamayacağı gibi, aksine, güvenliğin her yerde sağlanmış olmasının getireceği bir huzur ve istikrar ortamı oluşacaktır.

3- Emniyet ve Asayiş Yüksek Komuta Kontrol ve Koordinasyon Kurulu'nun kurulması önerisinin temel amacı, memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerinden sorumlu olan İçişleri Bakanına her zaman ve her yerdeki güvenliğin durumu ve asayiş olayları hakkında bilgi vererek bütün yurdu güvenlik ve asayiş açısından re'sen gözetip kontrol etmekle sorumluluk takdirinin gerek gördüğü yerde duruma müdahale imkanı verecek gerekli mekanizmayı oluşturmaktır. İçişleri Bakanının il düzeyindeki olayları merkezden yönetmesi gibi bir amaç teklifin içeriğinde az veya çok hiçbir ölçekte yoktur.

4- Mülki idare amirleri tarafından jandarma personeline "askeri nitelikli olmayan ve onların özlük haklarına ilişmeyen" hizmet sicili verilmesinin amacı, asayiş işleriyle görevli olan jandarma personelinin, kendi askeri kimliği dışında ve mülki idare amirinin sorumluluğu altında görev yaparken, bir asayiş gücü olarak yaptığı görevin, onun sorumluluğunu taşıyan mülki idare amiri tarafından izlenip değerlendirilmesini ve bu değerlendirilmeğe göre de o personelin asayiş konusundaki mesai ve davranışlarının değerlendirilmesini sağlamaktır.

Göreve gelmesinde ve görevden ayrılmasında ildeki görevli bütün diğer personelin aksine hiçbir şekilde tercihi ile etkili olamayan mülki idare amirinin, sorumluluk taşıdığı bir görevde etkili ve yetkili bir şekilde çalışan bütün diğer personele olduğu gibi jandarma personeline de, onun sadece mesaideki etkinlik, tutum ve başarısını ya da başarısızlığını objektif ölçüler içinde değerlendiren bir hizmet sicili verilmesi önerilmiştir. Bu sicilin askeri mevzuata sığmayacağı

gerekçesi ile verilmemesinin gerektiği yönünde bir engel olabilmesi için jandarma personelinin hiçbir şekilde mülki idare amiri ile görev ilişkisinin olmaması gerekir. Eğer bir görev ilişkisi var ise bu görevin bu ilişki çerçevesinde nasıl yerine getirildiğinin objektif kriterlere bağlı olarak değerlendirilmesinin gerekeceği ve görevini dikkat ve sorumlulukla ve kendisine verilen yetkileri en iyi şekilde kullanmakta ve sorumlulukları da gereği gibi yerine getirmekte çok başarılı olan bir jandarma personelin çalışmasıyla, aynı derecede başarılı olamayan bir başka personelin çalışması arasındaki farkın değerlendirilmesi ve özellikle daha sonraki dönemlerde daha da iyi sonuçlara yönlendirilebilmesi amacı ile öneriye rapor metninde yer verilmiştir. Verilmesi önerilen sicil de askeri nitelikli bir sicil olmayıp "hizmet sicili" olacağı özellikle belirtilmiştir.

Bu açıklamalara burada yer verilmesinin sebebi, önerilerin tam anlatılmak istenen amacı ifade edecek mesajları verecek netlikten uzak olması ihtimaliyle, ilgili kuruluşları olduğu kadar okuyacak herkesi de yanlış sonuçlara götürebileceği endişesini gidermek için olup, kuruluşların rapor metnine karşı bildirmiş olduğu görüşlere cevap amacı bulunmamaktadır.